

Oververtegenwoordiging verder ontcijferd

Een kwantitatief onderzoek naar sociale verschillen in verdenkingskans en zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder jongeren in Nederland

W. Bezemer en A. Leerkes

Oververtegenwoordiging verder ontcijferd

Oververtegenwoordiging verder ontcijferd

Een kwantitatief onderzoek naar sociale verschillen in verdenkingskans en zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder jongeren in Nederland

W. Bezemer

A. Leerkes

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20025

2500 EA Den Haag

tel.: (070) 378 98 80

website: www.sdu.nl

Omslagontwerp: Imago Mediabuilders, Amersfoort

Afbeelding omslag: Freepik.com

ISBN: 9789012407366

NUR: 600

© 2021 Sdu Uitgevers, Den Haag; Politie & Wetenschap, Den Haag; Erasmus Universiteit, Rotterdam

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische vervaelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO, Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.cedar.nl/pro. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	/ 7
2.	Theoretisch kader	/ 11
2.1	Determinanten van crimineel gedrag en de verdenkingskans	/ 12
2.1.1	Leeftijd, gender en crimineel gedrag	/ 12
2.1.2	Leeftijd, gender en verdenkingskans	/ 12
2.1.3	Sociaal-economische status en crimineel gedrag	/ 13
2.1.4	Sociaal-economische status en verdenkingskans	/ 15
2.1.5	Woonplek en crimineel gedrag	/ 16
2.1.6	Woonplek en verdenkingskans	/ 17
2.1.7	Sociale deviantie en crimineel gedrag	/ 18
2.1.8	Sociale deviantie en verdenkingskans	/ 20
2.1.9	Interactieproblemen en crimineel gedrag	/ 20
2.1.10	Interactieproblemen en de verdenkingskans	/ 21
2.2	Verschillen tussen herkomstgroepen	/ 21
2.2.1	Migratieachtergrond en crimineel gedrag	/ 22
2.2.2	Migratieachtergrond en de verdenkingskans	/ 23
2.3	Validiteit van zelfgerapporteerd crimineel gedrag	/ 25
2.3.1	Representativiteit	/ 26
2.3.2	Categoriseren van misdrijven	/ 27
2.3.3	Sociale wenselijkheid	/ 28
3.	Data en methoden	/ 31
3.1	Data	/ 31
3.2	Operationalisering	/ 33
3.2.1	Zelfgerapporteerde criminaliteit	/ 33
3.2.2	Verdachten van criminaliteit	/ 34
3.2.2	Sociale wenselijkheid	/ 36
3.2.4	Overige variabelen	/ 37
3.3	Analysetechnieken	/ 39
3.3.1	Verdenkingskans	/ 39
3.3.2	Sociale wenselijkheid naar herkomst	/ 41
3.3.3	Methode 1: Controle	/ 44
3.3.4	Methode 2: Selectie	/ 45
3.3.5	Methode 3: Imputatie	/ 48

3.3.6	Binomiale regressie / 50
3.3.7	Belangrijkste beperkingen op een rij / 51
4.	Resultaten / 53
4.1	Kenmerken van de jongeren / 53
4.2	Verklarende analyses / 56
4.2.1	Herkomst met controle voor leeftijd en geslacht / 57
4.2.2	Zelfgerapporteerd crimineel gedrag / 58
4.2.3	Sociaal-economische positie / 60
4.2.4	Stedelijkheid / 63
4.2.5	Sociale deviantie / 64
4.2.6	Etnische ongelijkheid / 66
4.2.7	Vergelijking tussen analytische modellen / 68
5.	Conclusie en discussie / 71
5.1	Beantwoording onderzoeksvraag 1 / 71
5.2	Beantwoording onderzoeksvraag 2 / 74
5.3	Beantwoording onderzoeksvraag 3 / 76
5.4	Aanbevelingen / 77
5.4.1	Verminderen ongelijkheid / 78
5.4.2	Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit / 81
5.4.3	Bredere aandacht voor sociale wenselijkheid / 82
5.4.4	Verbreiding van het debat / 83
6.	Literatuur / 85
Bijlage 1: Factoranalyses / 95	
Bijlage 2: Binomiale regressie gecontroleerd voor wenselijkheid / 99	
Bijlage 3: Binomiale regressie met selectie en controle voor wenselijkheid / 103	
Bijlage 4: Binomiale regressie met geïmputeerde data / 107	
Bijlage 5: Binomiale regressie zonder sociale wenselijkheid / 111	
Bijlage 6: Aparte binomiale regressie naar herkomst (analysevariant 1) / 115	
Bijlage 7: Kruistabellen BVH en MZJ naar herkomst / 117	
Bijlage 8: Dankwoord / 119	
Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap / 121	
Uitgaven in de reeks Politiewetenschap / 123	

1. Inleiding

Analyses van politiestatistieken tonen al decennialang aan dat er grote verschillen bestaan tussen sociale groepen in het aandeel personen dat geregistreerd staat als verdachte van een misdrijf. Zo worden jongens bijvoorbeeld vaker verdacht dan meisjes, en twaalfjarigen minder dan zeventienjarigen. Sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw is tevens bekend dat er in Nederland aanzienlijke verschillen bestaan tussen herkomstgroepen, en dat groepen met een niet-westerse migratieachtergrond veelal zijn oververtegenwoordigd in de verdachtenregistraties van de politie. Er is echter veel debat over de oorzaken van deze laatstgenoemde vorm van oververtegenwoordiging. Er bestaat onder andere discussie over de vraag in hoeverre oververtegenwoordiging het resultaat is van verschillen in crimineel gedrag of van verschillen in de ‘verdenkingskans’. De verdenkingskans is een term die we in dit rapport introduceren om te duiden hoe diverse factoren van invloed kunnen zijn op het aantal verdenkingen in de politie-systemen *los van de mate en ernst van crimineel gedrag*. De term heeft dus betrekking op de kans die iemand heeft om bij een gegeven mate en ernst van crimineel gedrag geregistreerd te worden door de politie als verdachte. Twee personen die een in strafrechtelijk opzicht identiek misdrijf pleegden – dat wil zeggen dat dezelfde delictomschrijving en strafmaat op de gepleegde delicten van toepassing zijn – kunnen namelijk vanwege een groot aantal factoren een verschillende kans hebben om al dan niet in beeld te komen van de politie en om al dan niet formeel als verdachte te worden aangemerkt en geregistreerd. Dit aspect van de verdenkingskans raakt aan wat doorgaans de *pakkans* wordt genoemd, met als verschil dat daarmee meestal alleen wordt bedoeld op de kans dat een bepaald delict ‘in beeld komt’ bij de politie. De verdenkingskans verbreedt het begrip pakkans op twee manieren: ten eerste kunnen jongeren die vanwege een vergelijkbaar delict ‘in beeld zijn’ van de politie nog verschillen in de kans om formeel als verdachte te worden aangemerkt en geregistreerd, bijvoorbeeld omdat de ene jongere alleen een waarschuwing krijgt, terwijl de andere jongere wordt geregistreerd als verdachte met het oog op eventuele vervolging. Ten tweede bestaat er in theorie een kans dat een jongere ten onrechte als verdachte in de politiesystemen wordt opgenomen. Het is niet ondenkbaar dat jongeren zonder crimineel gedrag om verschillende redenen van elkaar verschillen in die kans. Zo kunnen praktijken van etnisch profileren er bijvoorbeeld toe leiden dat er meer jongeren met een migratieachtergrond ten onrechte als verdachte in de systemen staan dan het geval is onder jongeren zonder migratieachtergrond.

Hoewel de over- en ondervertegenwoordiging van sociale groepen langs dimensies zoals geslacht en leeftijd minder ter discussie staat, geldt ook voor deze categorieën dat verschillen in de aantallen politieregistraties zowel het gevolg kunnen zijn van verschillen in crimineel gedrag als verschillen in de verdenkingskans. Kenmerken die in de wetenschappelijke literatuur geassocieerd worden met crimineel gedrag én met de verdenkingskans zijn onder meer leeftijd, gender, klasse, woonplek, criminele vrienden, op straat hangen, gebruik van verdovende middelen en moeite met interpersoonlijke interacties (zie bijvoorbeeld Çankaya, 2012; Driessen et al., 2014; Gendreau et al., 1996; Van Koppen et al., 2017; Weenink 2009).

Enerzijds kunnen de politiestatistieken dus gezien worden als een reflectie van verschillen in prevalentie van crimineel gedrag onder bepaalde groepen burgers. Anderzijds zouden de verschillen tussen jongeren om als verdachte in de politiestatistieken terecht te komen, kunnen wijzen op een verhoogde aandacht vanuit agenten en burgers voor groepen die te maken hebben met negatieve stereotypering. Kortom, in hoeverre is de ongelijke kans tussen sociale groepen om in de politiestatistieken terecht te komen het gevolg van verschillen in de mate en ernst van crimineel gedrag, en in hoeverre is dit het gevolg van sociale verschillen in de verdenkingskans? De eerste onderzoeksvraag die in dit onderzoek beantwoord wordt, luidt daarom: *In hoeverre beïnvloeden sociale en gedragsmatige kenmerken het aantal politieregistraties van Nederlandse jongeren die vergelijkbare misdrijven rapporteren?*

De karakteristieken die daarbij geanalyseerd worden zijn geslacht, leeftijd, etniciteit, klasse, stedelijkheid, sociale deviantie en sociaal probleemgedrag (zoals agressie en recalcitrantie). Omdat deze kenmerken in meer of mindere mate met elkaar overlappen, besteden we daarbij ook aandacht aan intersectionaliteit. Dat is de notie dat ongelijke behandeling niet begrepen kan worden door het analyseren van enkelvoudige kenmerken zoals etniciteit of geslacht, maar dat juist de opeenstapeling van verschillende sociale kenmerken bepalend is voor de intensiteit van vooroordelen waarmee een persoon te maken krijgt.

We hebben daarom één van deze categorieën verder uitgediept door de cumulatieve effecten van deze verschillende kenmerken te onderzoeken. De categorie die hiervoor is gekozen staat momenteel centraal in het debat omtrent de politie en ongelijke verdenkingskansen: etniciteit. De Nationale Politie is op het moment druk bezig met het ontwikkelen van beleid om etnisch profileren tegen te gaan. Een nadere analyse van de oorzaken van de oververtegenwoordiging van deze groep onder verdachten van criminaliteit zal daarom op dit moment het meest relevant zijn. De tweede hoofdvraag die in dit rapport behandeld zal worden luidt daarom: *Welke sociale kenmerken dragen bij aan de oververtegenwoordiging van jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond in de verdachtenregistraties?*

Om deze vragen te kunnen beantwoorden met aandacht voor het verschil tussen crimineel gedrag en de verdenkingskans is er een instrument nodig dat crimineel gedrag meet op een manier die onafhankelijk is van politieregistraties. Politiestatistieken vormen immers geen directe reflectie van criminaliteit in de samenleving. Van alle misdrijven die er gepleegd worden, wordt slechts een deel geregistreerd door de politie. Welke misdrijven wel en niet worden geregistreerd, wordt deels bepaald door burgers die meldingen maken en aangifte doen, en deels door politieagenten die keuzes maken in het verdelen van hun aandacht en hun discretionaire bevoegdheid gebruiken om te bepalen welke personen wel en niet gecontroleerd of aangehouden worden en wie er geregistreerd wordt als verdachte met het oog op eventuele vervolging. Het gebruik van politiestatistieken om informatie te verwerven over crimineel gedrag wordt daarom al lange tijd bekritiseerd. Al in de jaren dertig werd dit probleem duidelijk. Hoe dieper in de strafrechtketen, hoe zwakker het verband van criminaliteitsstatistieken met daadwerkelijke criminaliteit, omdat deze cijfers niet alleen tot stand komen door crimineel gedrag maar ook door een scala aan bijkomende factoren die samenhangen met het gedrag van agenten, vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie, advocaten en rechters (Sellin, 1931). Daarom noemen Thornberry et al. (2000) de introductie van zelfgerapporteerd criminaliteit één van de meest belangrijke innovaties in criminologisch onderzoek in de twintigste eeuw. Door het nemen van een steekproef uit de samenleving en het stellen van vragen over specifieke misdrijven wordt het mogelijk om zowel ontdekte als onontdekte criminaliteit in kaart te brengen.

De verschillen tussen zelfgerapporteerd crimineel gedrag en politiegeregistreerde criminaliteit zijn in 2016 onderzocht door het WODC (Weijters et al., 2016). In dit onderzoek werd voor het eerst op grote schaal informatie over zelfgerapporteerd crimineel gedrag op individueel niveau gekoppeld aan verdachtenregistraties van de politie. De gegevens over zelfgerapporteerd crimineel gedrag waren afkomstig uit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (hierna MZJ), een grootschalig onderzoek onder Nederlandse jongeren.

Uit de verkennende WODC-analyse komen aanwijzingen naar voren dat de kans om in beeld te komen bij de politie niet alleen afhangt van de mate van crimineel gedrag van een jongere. Zo leken bijvoorbeeld jongens bij een gelijke mate en aard van crimineel gedrag een grotere verdenkingskans te hebben dan meisjes, en stonden jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond opmerkelijk vaker in de politieregistraties dan verwacht zou worden op basis van het aantal misdrijven dat ze zelf rapporteerden in de MZJ. In dit rapport bouwen we voort op die bevindingen, maar we adresseren ook de methodologische uitdagingen die komen kijken bij het analyseren en interpreteren van zelfgerapporteerde data en het maken van vergelijkingen tussen verschillende sociale groepen, met name in relatie tot etniciteit. Immers, ook zelfgerapporteerde criminaliteit kan niet voorzien in een volledig valide beeld van crimineel gedrag. Daarom stellen we een derde en laatste onderzoeksvraag: *Hoe moeten we omgaan met data over zelfgerapporteerde criminaliteit om crimineel gedrag zo valide mogelijk in kaart te*

brenge en om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van sociale verschillen in verdenkingskansen?

Door het beantwoorden van deze vragen hopen we meer inzicht te verschaffen in de oorzaken van ongelijkheid in de strafrechtketen en willen we aandacht vragen voor verschillende vormen van ongelijkheid die kunnen zorgen voor een opstapelend effect. In het huidige maatschappelijke debat over ongelijke behandeling door de politie is de focus sterk georiënteerd op etnisch profileren, maar er ontbreekt grotendeels aandacht voor factoren die in meer of mindere mate met etniciteit samenhangen, maar die ook relevant zijn voor jongeren zonder migratieachtergrond, zoals verschillen in sociaal-economische status, stedelijkheid, sociale deviantie en interactiestijlen. Door aandacht te besteden aan deze verschillende kenmerken hopen we meer inzicht te verschaffen in de manier waarop ongelijkheden in de strafrechtketen tot stand komen en hoe die eventueel kunnen worden bestreden. Tot slot willen we de methodologie omtrent het meten van crimineel gedrag en het onderzoeken van verdenkingskansen verder ontwikkelen, waarbij we in het bijzonder aandacht besteden aan de rol van sociale wenselijkheid bij de meting van zelfgerapporteerde criminaliteit. Onderzoek naar sociale wenselijkheid onder mensen met verschillende culturele achtergronden heeft namelijk uitgewezen dat bepaalde groepen minder geneigd zijn om informatie te delen over gedrag dat als onwenselijk wordt gezien. Dit gegeven is eerder aanleiding geweest om de validiteit van zelfgerapporteerde crimineel gedrag in twijfel te trekken en in onderzoek naar etnische verschillen in criminaliteit vrijwel uitsluitend gebruik te maken van politiecijfers (Junger. 1990; Lew. 1997; WODC. 1997). In dit onderzoek maken we daarom gebruik van geavanceerde statistische technieken om systematische verschillen tussen etnische groepen in de onderrapportage van delictgedrag zo veel mogelijk uit te sluiten, waardoor de beperkingen van zelfgerapporteerde criminaliteit zo veel mogelijk geminimaliseerd worden. De analyses zijn gebaseerd op de MZJ 2010 en de MZJ 2015 onder respondenten van 12 tot 23 jaar ($N = 6.218$) en van 12 tot 18 jaar ($N = 5.331$).

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zullen we de theoretische achtergronden van de drie centrale onderzoeksvragen behandelen. Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden: *In hoeverre beïnvloeden sociale en gedragsmatige kenmerken het aantal politieregistraties van Nederlandse jongeren die vergelijkbare misdrijven rapporteren?*, zullen we eerst in paragraaf 2.1 de relatie bespreken tussen verschillende sociale en individuele karakteristieken en al dan niet verdacht zijn van criminaliteit. Hierbij maken we steeds een onderscheid tussen de invloed die deze karakteristieken kunnen hebben op crimineel gedrag en de invloed die ze kunnen hebben op wat we in de inleiding al de verdenkingskans noemen, de kans die iemand heeft dat crimineel gedrag leidt tot een registratie als verdachte bij de politie, plus de kans die iemand heeft om eventueel ten onrechte als verdachte te worden geregistreerd. We maken dit onderscheid omdat bestaand onderzoek – bijvoorbeeld in relatie tot de zogenaamde sociale karakteristiek theorie en de sociale afstand theorie – veronderstelt dat crimineel gedrag niet de enige factor is die bepaalt of iemand uiteindelijk door de politie als verdachte wordt aangemerkt. Tegen de achtergrond van deze discussie zullen we vervolgens in paragraaf 2.2 de tweede onderzoeksvraag behandelen: *Welke sociale kenmerken dragen bij aan de oververtegenwoordiging in de verdachtenregistraties onder jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond?*

De geldigheid van de analyses die uitgevoerd worden om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, hangt mede af van de vraag of zelfgerapporteerde criminaliteit een geldige indicator is voor crimineel gedrag. Het is daarom van belang dat we nagaan of er tussen en binnen de onderzochte sociale groepen (met name tussen herkomstgroepen) relevante verschillen zijn in de bereidheid om crimineel gedrag toe te geven in enquêtes zoals de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit, en zo ja, welke methoden er zijn ontwikkeld om de invloed van dergelijke vertekeningen zo veel mogelijk uit te sluiten. Daarom bespreken we in paragraaf 2.3 de voor- en nadelen van zelfgerapporteerde criminaliteit als methode om informatie over crimineel gedrag te verkrijgen en gaan we in op manieren om de validiteit van dergelijke gegevens te vergroten. Op deze manier beantwoorden we onze derde en laatste onderzoeksvraag: *Hoe moeten we omgaan met data over zelfgerapporteerde criminaliteit om crimineel gedrag zo goed mogelijk in kaart te brengen en om een zo valide mogelijk beeld te krijgen van sociale verschillen in verdenkingskansen?*

2.1 **Determinanten van crimineel gedrag en de verdenkingskans**

In de wetenschappelijke literatuur over criminaliteit wordt een groot aantal risicofactoren onderscheiden die zowel de kans op crimineel gedrag als de verdenkingskans kunnen vergroten. Er bestaat volop discussie omtrent het relatieve belang van deze factoren ten opzichte van elkaar, maar over het algemeen kan geconcludeerd worden dat voornamelijk de opeenstapeling van risicofactoren de kans vergroot om in aanraking te komen met de politie. In sociologisch en criminologisch onderzoek worden vooral de volgende factoren gezien als voorspellers van crimineel gedrag en verdenkingskans: leeftijd, gender, sociaal-economische status, de woonplek, sociale deviantie en interactiestijlen. Daarnaast is etniciteit een veelbesproken factor, maar deze zal in paragraaf 2.2 besproken worden. In wat volgt, bespreken we achtereenvolgens de veronderstelde invloed van leeftijd, gender, sociaal-economische status, woonplek, sociale deviantie en interactiestijlen, waarbij we steeds eerst nagaan of de betreffende karakteristieken volgens de literatuur van invloed zijn op crimineel gedrag en vervolgens of de betreffende karakteristieken ook van invloed kunnen zijn op de verdenkingskans.

2.1.1 *Leeftijd, gender en crimineel gedrag*

De relatie tussen leeftijd en crimineel gedrag wordt ook wel de age-crime curve genoemd (Hirschi & Gottfredson, 1983): crimineel gedrag neemt toe vanaf de puberteit met een piek in de late adolescentie en vroege volwassenheid om vervolgens weer te dalen onder twintigers en dertigers. Dit verband tussen leeftijd en crimineel gedrag komt voort uit onderzoek naar politiestatistieken, maar recentelijk onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit vindt een soortgelijk patroon (zie bijvoorbeeld Leerkes, Martinez & Groeneveld, 2019). Er wordt tevens vanuit gegaan dat jongens en mannen een sterkere betrokkenheid hebben bij criminaliteit dan meisjes en vrouwen (zie bijvoorbeeld Bennett et al., 2005).

2.1.2 *Leeftijd, gender en verdenkingskans*

Hoewel de age-crime curve voor zowel mannen als vrouwen geldt, vindt de piek in criminaliteit bij mannen eerder plaats dan bij vrouwen, en daalt de kans op een politie-registratie na deze piek wat sneller onder mannen dan onder vrouwen. Mogelijk zijn deze variaties in de age-crime curve voor een deel te wijten aan verschillen in verdenkingskansen. Zo kan de hoge piek voor jongens erop wijzen dat juist mannelijke adolescenten in sterke mate voldoen aan het stereotype van een typische dader. In de Engelstalige literatuur wordt dit proces ook wel *perceptual shorthands* (Skolnick, 1966) genoemd, of *normal crimes* (Sudnow, 1965). Door de veelheid van informatie die patrouillerende agenten moeten verwerken, steunen ze op bepaalde heuristische denkpatronen die helpen om op een snelle manier onderscheid te maken tussen verdachte en niet-verdachte personen. Daarnaast beschrijft de dubbele standaard theorie (Raaphorst et al., 2017) hoe functionarissen van de strafrechtketen, maar ook burgers, nega-

tieve of verdachte signalen strikter interpreteren wanneer een dader karakteristieken heeft die gezien worden als risicovol. Als een 17-jarige jongen bijvoorbeeld aan een fiets staat te rommelen, zal deze daarom sneller als een potentiële dief worden aange-merkt dan wanneer een 12-jarig meisje hetzelfde gedrag vertoont. Vooroordelen over de onschuld van meisjes ten opzichte van jongens, en wantrouwen naar jonge mannen ten opzichte van jongere jongens, kunnen een versterkte aandacht verklaren, waardoor criminaliteit onder deze groepen relatief sterk belicht wordt. Daarnaast mogen agenten hun discretionaire bevoegdheid inzetten om jongere kinderen op een andere manier te behandelen dan meer volwassen kinderen. Hoe jonger het kind is, hoe minder sterk hij of zij verantwoordelijk gehouden kan worden voor het eigen gedrag en hoe groter het belang is om het kind bij te sturen door bijvoorbeeld een reprimande in plaats van formeel te straffen (Grisso & Schwartz, 2000). Hierdoor hebben de jongste jongeren een relatief kleine kans om in het justitiële systeem te belanden, zelfs wanneer criminele delicten worden signaleerd door agenten.

2.1.3 *Sociaal-economische status en crimineel gedrag*

Vier belangrijke indicatoren die de sociaal-economische status (SES) van een persoon aanduiden zijn: huishoudinkomen, opleidingsniveau (inclusief opleidingsniveau van de ouders), financiële zekerheid en subjectieve perceptie van sociale status.

Wat betreft geregistreerde criminaliteit bestaan er duidelijke verschillen tussen mensen met een verschillende sociaal-economische status. De anomietheorie van Merton (1938) voorziet in een mogelijke verklaring voor dit fenomeen. Deze theorie focust op de negatieve emotionele gevolgen van een situatie waarin belangrijke doelen niet verwezenlijkt kunnen worden, zoals het verwerven van financiële zekerheid en sociale status. De pijn en stress die deze situatie veroorzaakt, zorgt ervoor dat de persoon op zoek gaat naar oplossingen, enerzijds door de negatieve emoties te verzachten en anderzijds door de oorzaak van de pijn weg te nemen. Als deze doelen bijvoorbeeld niet op een legitieme wijze behaald kunnen worden, dan kunnen andere wegen worden gezocht om ze toch te behalen. Het stelen van statusobjecten zoals elektronische apparaten, een scooter of auto of dure kleding en accessoires is hier een voorbeeld van.

Met name drugsmisdrijven worden geassocieerd met het onvermogen om voldoende regulier inkomen te verwerven. Pels (2008) stelt dat jongeren met een laag inkomen die graag een luxe levensstijl onderhouden zich regelmatig in de schulden steken. Als schulden opstapelen dan kan het 'snelle' geld uit de drugswereld een aantrekkelijke optie worden. Iemand wordt gevoeliger voor personen in de omgeving die snelle rijkdom voorspiegelen via drugshandel wanneer negatieve emoties de overhand krijgen door gefrustreerde doelen. Als het leiden van een comfortabel leven of het verwerven van status door het bezitten van luxegoederen onmogelijk lijkt door een uitzichtloze financiële situatie en er weinig sociale steun aanwezig is, dan kan crimineel gedrag

verleidelijk worden (MacCoun & Reuter, 1992; Van Wijk et al., 2003; Van San et al., 2007).

Naast inkomen is aanzien een belangrijke beweegreden voor jongeren om crimineel gedrag te vertonen. Onder andere onderzoek van Matsueda (1992) toont aan dat jongeren vaker criminaliteit vertonen wanneer ze denken dat ze er aanzien door kunnen krijgen onder leeftijdsgenoten. Dit gegeven ligt in lijn met de subcultuurtheorie van Cohen (1955) waar misdaad niet gezien wordt als het afstoten van maatschappelijke waarden, maar juist als de acceptatie van een alternatieve set waarden in een hiërarchie waar criminaliteit nodig is voor het verwerven van status.

De anomietheorie is later uitgebreid door het betrekken van de ratio tussen input en output. Als een jongere bijvoorbeeld hard werkt of ziet dat zijn ouders hard werken maar alsnog in een financiële onzekere positie verkeren, dan kan de rechtvaardigheid van de maatschappij in twijfel worden getrokken aangezien het culturele verwachtingspatroon wordt voorgehouden dat hard werk beloond moet worden. Dit kan leiden tot machteloosheid of boosheid, waarmee kan worden omgegaan door een afwijzing van de maatschappij door met criminaliteit de sociale regels te breken. Dit mechanisme wordt omschreven in de rechtvaardigheidsliteratuur omtrent criminaliteit (Agnew, 1992). Criminaliteit in deze context kan gezien worden als vergeldingsactie of als uitlaatklep voor het verlichten van psychologische druk. Dit verband is ook zichtbaar op grote schaal: wanneer een land in een economische crisis raakt, stijgen de gemiddelde criminaliteitscijfers (UNODC, 2012).

Verschillen in schoolprestaties worden eveneens geassocieerd met verschillen in crimineel gedrag (Wilson & Herrnstein, 1985). De anomietheorie kan hier eveneens een verklaring geven voor zover er gerebelleerd wordt als bepaalde verwachtingen niet gerealiseerd worden. Een manier om hiermee om te gaan kan zijn door de bron van de negatieve gevoelens te bevechten met agressie, vandalisme of diefstal. Een andere manier is juist het ontwijken van verwachtingen door middel van spijbelen of het opgeven van het geloof dat goede schoolprestaties leiden tot een betere toekomst; de jongere gooit dan bij wijze van spreken de handdoek in de ring (Agnew 1992). Ook kunnen gevoelens van minderwaardigheid een rol spelen, waar kinderen die systematisch slechter presteren dan klasgenoten verleid worden om deze vorm van ongelijkheid buiten het klaslokaal te vereffenen door middel van agressie, diefstal of andere vormen van criminaliteit (Wilson & Herrnstein, 1985). Een alternatieve verklaring voor het verband tussen schoolprestaties en crimineel gedrag is dat schoolprestaties gezien kunnen worden als een investering in de toekomst door de jongere, die tenietgedaan kan worden door criminaliteit. Criminaliteit bezien vanuit een rationeel keuzemodel laat daardoor zien dat hoogopgeleide jongeren meer te verliezen hebben en door dit grotere risico minder snel geneigd zijn tot criminaliteit (Matsueda, Kreager & Huizinga, 2006). Schoolprestaties en financiële zekerheid zijn twee aspecten van sociaal-economische klasse die sterk aan elkaar gerelateerd zijn. Slechte schoolprestaties kunnen bij-

voorbeeld het gevolg zijn van minder ouderlijke steun of beperkte financiële middelen. In armere buurten kunnen schoolprestaties onder druk staan door bijvoorbeeld beperkte hulpmiddelen, grotere schoolklassen, en minder gespecialiseerde hulp bij leerproblemen. Tot slot kan een laag opleidingsniveau ook leiden tot discriminatie en negatieve verwachtingen vanuit de maatschappij. Dit kan er vervolgens aan bijdragen dat kinderen zich hiernaar gaan gedragen. Dit mechanisme heet de selffulfilling prophecy.

2.1.4 *Sociaal-economische status en verdenkingskans*

De link tussen klasse en criminaliteit komt duidelijk naar voren in onderzoek naar geregistreerde criminaliteit. Maar onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit en klasse vindt veel minder sterke verbanden. Onderzoek van Short en Nye (1957) liet voor het eerst zien dat oververtegenwoordiging van lage SES-groepen in de politiestatistiek niet terug te zien was in de zelfgerapporteerde criminaliteit; alle groepen rapporteerden in hun onderzoek een vergelijkbaar niveau van crimineel gedrag. Daarom veronderstelden ze dat de oververtegenwoordiging van lage SES-groepen niet alleen het gevolg hoeft te zijn van meer crimineel gedrag, maar ook het resultaat kan zijn van bias in de politieorganisatie, en in de maatschappij in het algemeen, tegen groepen met een zwakkere sociaal-economische positie. Tittle, Villemez en Smith (1978) vergeleken 35 studies over zelfgerapporteerd crimineel gedrag waarin de relatie tussen klasse en criminaliteit werd onderzocht en zij concludeerden zelfs dat de aangenomen negatieve correlatie tussen SES en crimineel gedrag niet bestond. Zij concludeerden eveneens dat dit verband in politiestatistiek blijkbaar het resultaat is van bias in het systeem. Hendaags onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit waar meer geavanceerde onderzoeksmethoden gebruikt worden, laten overigens wel een verband zien (zie bijvoorbeeld Leerkes, Martinez & Groeneveld, 2019), maar één die zwakker is dan naar voren komt uit politiestatistiek.

Verschillende sociologische theorieën stellen dat een lagere sociaal-economische status samengaat met een hogere verdenkingskans. Zo stelt de sociologische status karakteristiek theorie dat de statuskarakteristieken van een persoon de manier beïnvloeden waarop de omgeving zijn of haar gedrag interpreteert (Berger et al., 1972). De dubbele standaard theorie houdt in dat negatieve signalen strikter worden geïnterpreteerd bij groepen die een lagere status hebben in de maatschappij (Schram et al., 2009). Chambliss (1973) wijst er daarnaast op dat jongeren met een hogere sociaal-economische status vaak minder zichtbare misdrijven begaan en dat zij ook als minder crimineel worden gezien omdat ze er tijdens interacties met burgers en politiemensen vaak beter in slagen om zichzelf te presenteren als sociaal geïntegreerd, waardoor eventueel crimineel gedrag door de omgeving eerder als incidenteel wordt gezien dan als een indicatie voor een onderliggende ‘criminele identiteit’.

2.1.5 *Woonplek en crimineel gedrag*

Op basis van politiestatistieken is te zien dat de geregistreerde criminaliteit niet evenredig is verdeeld over het land. Misdrijven concentreren zich sterker in gebieden waar een opeenstapeling van maatschappelijke tekortkomingen zich voordoen, zoals armoede, werkloosheid, gebrek aan sociale voorzieningen, weinig onderlinge verbondenheid door bijvoorbeeld veel verhuizingen, een heterogene buurtsamenstelling en een laag sociaal vertrouwen. In de criminologische literatuur wordt crimineel gedrag in de afgelopen decennia hoofdzakelijk vanuit een individualistische benadering onderzocht, maar er bestaan ook stromingen die focussen op de ecologie van criminaliteit, ofwel, de theorie dat de omgeving faciliteert in het begaan van misdrijven. Dit zijn over het algemeen oudere theorieën, die door het opkomende neoliberalisme in de verdrukking zijn geraakt (Pratt & Cullen, 2005). Maar tegenwoordig is er weer een opleving te zien in de criminologische literatuur waar deze ideeën weer nieuw leven worden ingeblazen in de zoektocht om crimineel gedrag te begrijpen. De twee belangrijkste ecologische criminaliteitstheorieën zijn de theorie van sociale disorganisatie en de anomietheorie.

De sociale disorganisatie theorie ontstond vanuit de observatie dat criminaliteitscijfers wisselen tussen buurten. Maar wanneer groepen mensen die veel criminaliteit vertonen verhuizen naar gebieden met weinig criminaliteit, lijkt dit gedrag te veranderen afhankelijk van de sociale omgeving (Shaw & McKay, 1972). Dit wees erop dat criminaliteit niet alleen als een individuele keuze gezien kan worden, maar ook afhankelijk is van macrofactoren. Daarom werd onderzocht welke kenmerken van buurten geassocieerd zijn met criminaliteit. Deze uitkomsten wezen steeds op verschillende vormen van sociale disorganisatie. Voorbeelden hiervan zijn: weinig sociale controle, weinig binding en organisatie in buurten, weinig sociaal vertrouwen, veel verhuizingen waardoor de samenstelling van buurten steeds aan verandering onderhevig is, veel verschillende sociale groepen die dichtbij elkaar wonen, armoede, en veel instabiliteit in gezinnen zoals scheidingen (Sampson, Raudenbush & Earls, 1997; Sampson, 1986). Deze kenmerken zijn in sterkere mate aanwezig in grote steden, waar men meer verhuist, meer verschillende sociale groepen dicht bij elkaar wonen, er meer wanorde bestaat en minder sociale controle is.

Naast disorganisatie worden grote steden gekenmerkt door grote sociale ongelijkheid. In de grote stad is extreme rijkdom te vinden, maar ook relatief veel armoede. Volgens de relatieve deprivatie theorie kan dit gegeven alleen al bijdragen aan een verhoogde kans op criminaliteit. Dit effect wordt versterkt wanneer in een maatschappij economisch succes wordt verheerlijkt als belangrijkste bron voor status en sociale validatie. De anomietheorie, ontwikkeld door Durkheim (1966), focust op de afbraak van algemeen geldende normen en waarden doordat een maatschappij niet meer in staat is om mensen te voorzien van enerzijds een realistisch kader voor juist gedrag en anderzijds een blauwdruk van de successen die een persoon in het leven kan hopen te bereiken.

Een sterke nadruk op het belang van economisch succes leidt volgens deze theorie tot een verzwakking van de culturele normen over de juiste manier om dit succes te bereiken wanneer dit ideaalbeeld niet voor iedereen haalbaar is. Met name in steden is dit effect sterk door de aanwezigheid van sociale uitersten; de aanwezigheid van extreme rijkdom en een grote groep mensen voor wie dit geïdealiseerde leven onbereikbaar is. Op deze manier wordt een toename van criminaliteit verklaard wanneer het belang van economisch succes in een maatschappij versterkt wordt, gedeelde normen en waarden afbreken en sociale ongelijkheid toeneemt.

In de meta-analyse van Pratt en Cullen (2005) wordt veel steun gevonden voor de theorie van anomie en disorganisatie voor het verklaren van stedelijke verschillen in criminaliteit. Daarnaast werd ook steun gevonden voor een individualistische theorie die eveneens stedelijke verschillen in crimineel gedrag adresseert: de criminele gelegenheidstheorie. Dit is tegenwoordig de meest populaire theorie om verschillen tussen stad en platteland te verklaren in termen van crimineel gedrag. Volgens deze theorie is crimineel gedrag te beschouwen als een rationele keuze die gemaakt wordt op basis van drie factoren: een gemotiveerde dader, een geschikt slachtoffer en de afwezigheid van een toezichthouder die het misdrijf kan voorkomen (Cohen & Felson, 1979). Er wordt aangenomen dat er in dichtbevolkte steden meer gelegenheid is tot het begaan van criminaliteit omdat er een hogere dichtheid is van potentiële doelen, en de informele sociale controle er zwakker is. Daar komt bij dat in achterstandswijken de motivatie hoger ligt om over te gaan op crimineel gedrag, zoals beschreven in paragraaf 2.2.1. Wanneer er sprake is van geconcentreerde armoede in bepaalde stedelijke wijken, dan kan dit ertoe leiden dat mensen vast komen te zitten in probleemwijken waar veel criminaliteit plaatsvindt, waardoor kinderen niet alleen een lagere sociaal-economische status hebben maar ook opgroeien in een omgeving waar misdrijven 'gewoon' zijn, ook omdat leeftijdsgenoten vaker in aanraking zijn gekomen met de politie.

2.1.6 *Woonplek en verdenkingskans*

Het is mogelijk dat ook de verdenkingskans in stedelijke omgevingen groter is dan in landelijke gebieden, met name in buurten met een zwakkere sociaal-economische status. Bewoners van het platteland verhuizen minder vaak dan stadsbewoners, en het komt vaker voor dat meerdere generaties in elkaars nabijheid wonen. In combinatie met de lage bevolkingsdichtheid betekent dit dat politieagenten de burgers hier vaker persoonlijk kennen. Mensen kunnen bij naam genoemd worden, waardoor handhaving informeler kan plaatsvinden. Dit maakt het geven van een waarschuwing bijvoorbeeld een meer reële optie ten opzichte van de stad waar de kans klein is dat dezelfde agenten en burgers bij een volgende misstap weer met elkaar in contact komen. Een agent treedt in een dunbevolkt gebied daarnaast vaker alleen op, omdat er minder personeel beschikbaar is in gebieden met weinig inwoners. Dit staat in contrast met grote steden waar agenten op straat in korte tijd bijgestaan kunnen worden door collega's. Het belang van de-escalerend werken is daarom in rurale gebieden groter, wat sa-

men kan hangen met een sterkere nadruk op informele afdoeningen en, vooral bij minder ernstige delicten, een lagere verdenkingskans.

Daar staat tegenover dat het vertrouwen in de politie lager is in grote steden (Flight e.a., 2006), waardoor burgers minder bereid zijn om samen te werken met de politie door het doen van meldingen of het voorzien van getuigenverslagen (Goudriaan, Wittebrood & Nieuwbeerta, 2006). Het lagere vertrouwen heeft zo juist een dempend effect op de verdenkingskans aangezien de pakkans afneemt. Tegelijkertijd zijn agenten juist meer gefocust op wijken met een lager vertrouwen in de politie, doordat er doorgaan meer inwoners met een strafblad wonen en er relatief veel misdrijven worden gepleegd. Dit gebrek aan vertrouwen en de verhoogde politieaandacht beïnvloeden de dynamiek tussen burger en de politie. Agenten hanteren een hardere aanpak en gaan sneller over op formele sancties. Dit komt overeen met bevindingen van Meagher (1985) dat agenten in dorpen meer focussen op preventie van criminaliteit en het bieden van diensten die niet aan criminaliteit verbonden zijn. In grote steden daarentegen ligt de focus sterker op het implementeren van het strafrecht en het beheersen van criminaliteit door middel van arrestaties.

In meer rurale gebieden is tevens de kans groter dat het slachtoffer en de dader elkaar kennen, hetgeen eveneens invloed heeft op de afhandeling van het misdrijf. Wanneer de dader en het slachtoffer bekenden van elkaar zijn, dan neemt de kans toe dat beide partijen bereid zijn om te zoeken naar informele genoegdoening, bijvoorbeeld door het aanbieden van excuses en het vergoeden van schade (Griffith & Weyers, 2005). Hierdoor zullen politieagenten buiten de stad wellicht vaker optreden als bemiddelaar en wat minder vaak als handhaver.

2.1.7 *Sociale deviantie en crimineel gedrag*

Sociale deviantie refereert naar gedragingen en attitudes die in tegenspraak zijn met de heersende sociale normen in een maatschappij. Het gaat hier niet om crimineel gedrag, maar om sociaal afwijkend gedrag dat niet strafbaar is, al wordt dat gedrag vaak wel geassocieerd met criminaliteit. We bespreken hier daarom vormen van sociale deviantie die in beginsel niet strafbaar zijn. De voorbeelden die besproken worden zijn: het hebben van criminele vrienden, op straat hangen, het gebruiken van alcohol (met name onder minderjarigen), drugsgebruik en de houding ten aanzien van criminaliteit.

Criminele vrienden – Er bestaat een correlatie tussen het hebben van criminele vrienden en crimineel gedrag (Akers et al., 1979; Maugham, 2001). Verschillende theorieën proberen dit verband te verklaren. Volgens de subcultuurtheorie is criminaliteit niet een afwijzing van algemeen geaccepteerde waarden, maar juist de acceptatie van waarden die crimineel gedrag vereisen. Jongeren hebben een sociale motivatie om te voldoen aan de verwachtingen van vrienden die deel zijn van deze subcultuur. Om geac-

cepteerd te worden door deze groep is criminaliteit nodig en het klimmen in status wordt mogelijk door het begaan van steeds zwaardere misdrijven (Matsueda, 2006). Deze theorie ligt in lijn met de gedragstheorie waar aangenomen wordt dat elke vorm van gedrag aangeleerd is. Dit houdt in dat elke vorm van criminaliteit het resultaat is van de sociale omgeving van de persoon (Bandura, 1977). Andrews en Bonta (1994) stellen bijvoorbeeld dat jongeren verleid kunnen worden tot crimineel gedrag wanneer ze criminele vrienden hebben, met name wanneer ze niet sterk in hun eigen schoenen staan.

Op straat hangen – Het doorbrengen van veel tijd in het eigen huis of een andere gestructureerde omgeving met toezicht, zoals werk of school, hangt samen met een verminderde kans op criminaliteit (Hoeben & Weerman 2016). Er is meer supervisie op deze plekken en er doen zich minder kansen voor tot criminele daden. Ongestructureerde vrijetijdsbesteding daarentegen, zoals tijd doorbrengen op straat en dan met name in de avonden, heeft een sterke associatie met crimineel gedrag. Het hangen op straat is daarnaast gelinkt aan andere risicofactoren voor criminaliteit, zoals het gebruik van genotsmiddelen, betrokkenheid bij een *gang* en omgang met criminele leeftijdsgenoten. Tot slot biedt het rondhangen op straat ook meer gelegenheid voor bepaalde vormen van criminaliteit zoals vernieling, vermogensmisdrijven, geweldsincidenten tijdens vechtpartijen en drugsmisdrijven.

Alcohol en drugs – Het verband tussen gebruik van verslavende middelen en crimineel gedrag is in meerdere wetenschappelijke studies aangetoond. Vooral gewelddadige misdrijven gaan vaak samen met drugs- of alcoholgebruik (Seigel & McCormick, 2006; Feutcht, 1996). Het verband tussen verslavende middelen en criminaliteit ontstaat door verminderde cognitie, waardoor gevolgen van daden minder goed kunnen worden overzien en sociale normen minder beperkend werken waardoor de kans op agressie wordt vergroot. Daarnaast kan een verslaving leiden tot financiële problemen. Met name drugsverslaafden gaan relatief vaak over op diefstal om hun verslaving te bekostigen. Tot slot kan het gebruik van alcohol en drugs ook de kosten-batenafweging beïnvloeden met betrekking tot criminaliteit, waarbij jongeren minder beperkt worden door de angst voor bestraffing of door morele bezwaren (Exum, 2002).

Houding ten aanzien van criminaliteit – Als kinderen minder morele bezwaren hebben tegenover crimineel gedrag, dan is de kans groter dat zij dit gedrag gaan vertonen. Kohlberg (1969) onderzocht de link tussen morele ontwikkeling en crimineel gedrag. Hij vond dat morele ontwikkeling een belangrijke rol speelde, ook na controle voor sociale klasse. Hij vond dat bij een lage mate van morele ontwikkeling mensen de wet alleen volgen uit angst voor bestraffing. Maar bij een hoge mate van morele ontwikkeling geloven jongeren in het belang van rechtvaardigheid, gelijkheid en respect voor anderen. Een hoge morele ontwikkeling leidt tot geweldloosheid, vrijgevigheid en altruïsme. Jenks (2000) vervolgt dat tijdens de fase van morele ontwikkeling waarin kinderen volgens Kohlbergs schaal vanaf ongeveer 12 jaar in arriveren de relatie het sterkst

is tussen crimineel gedrag en het beeld dat jongeren hebben van hoe goed of slecht dit gedrag is. Dus zelfs als de mogelijkheid zich voordoet om de wet te breken zonder dat er kans is dat de jongere gestraft wordt, dan zal het morele bewustzijn deze jongere weerhouden omdat het gezien wordt als inherent verkeerd en onwenselijk. Hieruit volgt dat jongeren die crimineel gedrag niet afwijzen en dat niet verkeerd vinden sterker geneigd zullen zijn om zelf crimineel gedrag te vertonen.

2.1.8 *Sociale deviantie en verdenkingskans*

Sociale deviantie is niet alleen een risicofactor voor crimineel gedrag; het is ook een risicofactor voor formele bestraffing. Zo is bekend dat jongeren die geen schuldgevoel of spijt tonen vaker in het strafrechtstelsel terechtkomen en vaker formeel worden bestraft (Chambliss, 1973; Piliavin & Briar, 1964; Weenink, 2009). Jongeren die op straat hangen, zijn meer zichtbaar voor de politie maar ook voor burgers die de politie inschakelen. En jongeren die omgaan met bekende criminelen worden scherper in de gaten gehouden door de politie. Ook houden agenten uitgaansgebieden scherper in de gaten en zijn meer alert wanneer ze merken dat een verdachte niet nuchter is. Volgens de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers mag het OM een zwaardere straf eisen bij geweldpleging waar sprake is van alcohol- of drugsgebruik (Rijksoverheid, 2017). Wanneer een misdrijf wordt gepleegd onder invloed van alcohol of drugs is de kans groter dat de dader agressief is, niet voor rede vatbaar en moeilijk te kalmeren (Trimbos Instituut, 2014). Dit kunnen redenen zijn voor agenten om deze daders harder aan te pakken en sneller over te gaan op een aanhouding.

2.1.9 *Interactieproblemen en crimineel gedrag*

Bepaalde gedrags- en persoonlijkheidskenmerken gaan vaak samen met crimineel gedrag. Voorbeelden zijn: agressie, gebrek aan empathie, paranoia en impulsiviteit (Avshalon et al., 1994). Deze factoren kunnen een direct effect hebben op crimineel gedrag. Een agressief persoon zal bijvoorbeeld sneller overgaan op het gebruik van fysiek geweld. Emotionele impulsen spelen een belangrijke rol in het maken van beslissingen, ook wat betreft criminaliteit. Sterke emoties kunnen cognitieve capaciteiten afzwakken. Jongeren die geen goede controle hebben over sterke emoties zoals woede, kunnen de capaciteit verliezen om zich te verplaatsen in anderen, ze kunnen het schenden van andermans rechten minder belangrijk vinden en ze kunnen minder zicht hebben voor de gevolgen van daden op de langere termijn (Carmichael & Piquero, 2004). Daarnaast kunnen persoonlijkheid en gedrag een meer indirecte link hebben met criminaliteit. Gedragsproblemen hebben bijvoorbeeld ook een sterke invloed op schoolprestaties. Uitdagende en impulsieve kinderen presteren vaak slechter op school en op werk. Lagere scholing en werkgeschiedenis kunnen vervolgens kansen voor economisch succes beperken en de kans op frustratie en weerzin tegen de maatschappij vergroten (Miller & Lynam, 2011).

2.1.10 *Interactieproblemen en de verdenkingskans*

Onderzoek van onder anderen Weenink (2009) suggereert dat interactieproblemen als gevolg van risicovolle persoonlijkheidskenmerken de kans vergroten dat crimineel gedrag uitmondt in formele bestraffing. De visie van de Nederlandse overheid voor jongeren die een misdrijf begaan, is dat zij enerzijds bestraft dienen te worden, maar anderzijds is preventie van toekomstig crimineel gedrag ook een prioriteit. Dit wordt bewerkstelligd door vormen van heropvoeding en socialisatie. De ernst van de straf die een jongere opgelegd krijgt, heeft deels te maken met de ernst van het misdrijf maar ook met het voorziene effect dat een straf of een ander soort interventie op de jongere zal hebben. Een inschatting van de persoonlijkheid van de jongeren is hier een cruciaal punt ter overweging (ibid.). Als een jongere laat blijken dat hij of zij openstaat voor zelfverbetering en de misstap wil rechtzetten, dan zijn er alternatieve sancties beschikbaar zoals begeleiding door een sociaal werker, het uitvoeren van een taakstraf, het vergoeden van schade of het volgen van een training in bijvoorbeeld woedebeheersing.

Wanneer een politieagent interactieproblemen ervaart met jongeren, bijvoorbeeld door een respectloze houding of andere vormen van niet-coöperatief gedrag, dan kan dit leiden tot de conclusie dat deze jongeren de overheidsinstanties niet respecteren en in de toekomst de wet ook niet zullen gehoorzamen. Dit beïnvloedt de overweging van de agent waarin hij het risico op een recidief inschat en zal daarom de kans vergroten dat de agent over zal gaan op een formele bestraffing. Weenink (2009) vond inderdaad dat meldingen van interactieproblemen in het dossier van criminele jongeren worden geassocieerd met een zwaardere strafmaat. In een vergelijkende analyse tussen jongeren met een etnische minderheidsachtergrond vond hij dat de jongeren die interactieproblemen vertoonden zes keer zo vaak voor de rechter moesten verschijnen in vergelijking met de jongeren zonder opmerkingen over interactieproblemen in hun dossier.

2.2 **Verschillen tussen herkomstgroepen**

De oververtegenwoordiging van etnische minderheden in de criminaliteitsstatistiek wordt al decennialang in zowel binnen- als buitenland onderzocht. Over het algemeen wordt aangenomen dat de oorzaak van eventuele oververtegenwoordiging tweeledig is. Het wordt verondersteld dat er in Nederland onder groepen met een migratieachtergrond meer criminaliteit voorkomt dan onder groepen zonder migratieachtergrond (zie bijvoorbeeld Blom & Jennissen, 2014), maar dat de misdrijven onder etnische minderheden ook vaker leiden tot formele bestraffing in vergelijking met misdrijven die gepleegd worden door leden van de dominante etnische groep (zie bijvoorbeeld Leerkes, Martinez & Groeneveld, 2018). Hoeveel invloed deze beide factoren hebben op de totstandkoming van politiestatistiek is onduidelijk.

2.2.1 *Migratieachtergrond en crimineel gedrag*

De verklaringen voor een verhoogde mate van crimineel gedrag onder jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond worden hoofdzakelijk gezocht in hun oververteenwoordiging in categorieën die criminaliteit verklaren. Voorbeelden hiervan zijn: sociaal-economische status, woonplek, banden met de samenleving en een grotere kans op het vertonen van kenmerken die bestempeld worden als sociaal deviant, zoals het hangen op straat.

Sociaal-economische status – Gemiddeld genomen hebben niet-westerse migrantengroepen een lager opleidingsniveau (CBS, 2018; Stevens et al., 2011), meer financiële onzekerheid door werkloosheid, een lager gemiddeld beroepsniveau en een groter aandeel heeft een tijdelijke baan (Dagevos et al., 2003). De stress die armoede met zich meebrengt en de frustratie van het onvermogen om gewenste doelen als financiële zekerheid en een maatschappelijk aanzien te verwerven, kan volgens de anomietheorie van Merton (1938) resulteren in een grotere kwetsbaarheid voor criminaliteit.

Woonplek – Armoede kan ervoor zorgen dat mensen ‘vast’ komen te zitten in probleemwijken waar veel criminaliteit plaatsvindt, waardoor kinderen opgroeien in een omgeving waar misdrijven ‘gewoon’ zijn en waar leeftijdsgenoten vaker in aanraking zijn gekomen met de politie. Uit de ISRD-2 (International Self-report Delinquency) studie blijkt dat migrantenjongeren in Europa inderdaad vaker criminele vrienden hebben. Zowel het hebben van criminele vrienden als het opgroeien in een criminele omgeving wordt geassocieerd met hogere criminaliteitscijfers (Pool et al., 2005). De meerderheid van gezinnen met een migratieachtergrond woont in grootstedelijke concentratiewijken waar veel sociale en economische problemen samenkomen. Volgens Dominguez Martinez en Vreeswijk (2002) zou het grootste gedeelte van deze gezinnen deze probleemwijken graag verlaten, maar kunnen zij zich dat financieel niet veroorloven.

Banden met de samenleving – Volgens Pels (2008) vertonen met name jongeren met een Marokkaanse en Antilliaanse achtergrond vaker assertief of zelfs agressief gedrag tegenover hulpverleners door een historisch gegroeide boosheid over de eigen kansloze positie in de Nederlandse maatschappij. Dit is volgens hem deel van een meer algemene ambivalente houding ten opzichte van Nederland. Het is bekend dat het ervaren van discriminatie en de confrontatie met negatieve beeldvorming een gevoel van grotere afstand teweegbrengt ten opzichte van de samenleving. Op grond hiervan komt het voor dat jongeren normoverschrijdend gedrag tegenover zichzelf kunnen legitimeren (Pels, 2003, 2005; Van San, 1998).

Houding ten aanzien van criminaliteit – Tot slot kan het mechanisme van de zichzelf waarmakende verwachting (‘selffulfilling prophecy’) ertoe leiden dat negatieve stereotypen over jongeren crimineel gedrag in de hand werken. De anomietheorie stelt, zoals

eerder gezegd is, dat een onevenredige verhouding tussen input en uitput in vergelijking met leeftijdsgenoten die geen deel uitmaken van een gediscrimineerde groep kan leiden tot teleurstelling, boosheid, afwijzing van de maatschappij en haar regels en de behoefte om onrecht te vereffenen (Austin, 1977; Stephenson & White, 1968; Walster et al., 1978). Op deze manier kunnen discriminatie en uitsluiting leiden tot zwakkere banden met de maatschappij en daardoor een verminderde inhibitie ten aanzien van het breken van maatschappelijke regels. Een ander element dat in de literatuur naar voren komt is de mate waarin geweld onderdeel is van het 'gewone' gedragsrepertoire. Antilliaanse criminele jongeren vallen op door hun vaak excessieve gebruik van geweld (Van San, De Boom & Van Wijk, 2007). Uit onderzoek van Kromhout en Vedder (1996) blijkt dat Antilliaanse jongens agressief gedrag zoals vechten of de baas spelen positiever waarderen dan autochtoon-Nederlandse kinderen.

2.2.2 *Migratieachtergrond en de verdenkingskans*

Er zijn sterke aanwijzingen dat een niet-westerse migratieachtergrond gepaard gaat met een hogere verdenkingskans. Negatieve stereotypen over mensen uit etnische minderheidsgroepen en onevenredige politieaandacht als het gevolg hiervan wordt etnisch profileren genoemd. Eerdere onderzoeken naar etnisch profileren in Nederland (Van der Leun & Van der Woude, 2011; Çankaya, 2012; Eijkman, 2010; Lamers, 2015; Landman & Kleijer-Kool, 2016) concluderen dat negatieve vooroordelen onder agenten, en toegenomen mogelijkheden tot proactieve politiecontroles, onevenredige aandacht voor etnische minderheden in de hand werken. Een werkcultuur waar etnisch profileren als acceptabel wordt gezien, en berichten uit de politiek die wantrouwen tegenover bepaalde etnische minderheden versterken, worden daarnaast als oorzaken van dit probleem gezien (Vermeulen, 2014). Ook de Nationale Politie erkent dat etnisch profileren plaatsvindt en dat dit probleem aangepakt dient te worden.

De oververtegenwoordiging van etnische minderheden in de criminaliteitsstatistiek levert wellicht een bijdrage aan de verdenkingskans onder jongeren met een migratieachtergrond. Door de statistiek krijgen agenten en burgers wellicht eerder het idee dat bepaalde migrantengroepen 'meer crimineel' zijn dan de rest van de bevolking (Vermeulen, 2014; Meeteren & Oostendorp, 2019). Dit gegeven kan vervolgens bewust of onbewust worden gebruikt om disproportionele aandacht voor personen te legitimeren die verondersteld worden deel uit te maken van de betreffende herkomstgroepen. Kinderen en jongeren zonder migratieachtergrond krijgen vaker het voordeel van de twijfel en ze worden sneller bestempeld als goede kinderen die een fout hebben gemaakt of in een slechte situatie zitten (Grisso & Schwartz, 2000). Kinderen en jongeren met een minderheidsachtergrond worden daarentegen vaker beschouwd als 'echte criminelen' (Chambliss, 1973; Piliavin & Briar, 1964; Weenink, 2008). Overigens zijn dergelijke processen ook aangetroffen in België, waar niet of nauwelijks statistieken beschikbaar waren over de vertegenwoordiging van verschillende etnische groepen onder verdachten van criminaliteit (Van San & Leerkes, 2001).

Ervaringen met discriminatie en negatieve beeldvorming kunnen vervolgens bijdragen aan een lager vertrouwen in de politie en zelfs een verminderde bereidheid om de politie te gehoorzamen (Pels, 2008). Dit kan weer zorgen voor interactieproblemen tussen jongeren en de politie, waar agenten, om hun autoriteit te handhaven, harder optreden wanneer ze geconfronteerd worden met ongehoorzaamheid en een gebrek aan respect. Dit is een vicieuze cirkel waar ongelijke behandeling leidt tot interactieproblemen waardoor ongelijke behandeling weer wordt versterkt.

Hoewel er in Nederland veel aandacht is voor etnisch profileren in relatie tot huidskleur, is het aannemelijk dat een verhoogde verdenkingskans onder mensen met een migratieachtergrond deels het gevolg is van een opeenstapeling van sociale categorieën waarin zij oververtegenwoordigd zijn. Zoals beschreven in paragraaf 2.2 zijn er verschillende kenmerken die de verdenkingskans beïnvloeden, zoals sociaal-economische klasse, stedelijkheid en sociale deviantie. Doordat jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond gemiddeld gezien vaker deel uitmaken van sociale categorieën waarop een hogere verdenkingskans rust, zullen deze kenmerken leiden tot een hogere verdenkingskans van dergelijke jongeren zonder dat er een direct verband met etniciteit bestaat. Zo kan de gemiddeld lagere sociaal-economische status van jongeren met een migratieachtergrond bewust of onbewust bijdragen aan een ongelijke reactie vanuit de samenleving en vanuit de politie op crimineel gedrag. Zoals is gezegd, houdt de sociologische status karakteristiek theorie in dat in situaties waarbij een interactie plaatsvindt de status karakteristieken van de persoon – waaronder de veronderstelde etniciteit en klasse, maar ook geslacht en leeftijd – beïnvloeden hoe gedrag wordt geïnterpreteerd (Berger et al., 1972). Ook laagopgeleide jongeren zonder migratieachtergrond zullen volgens deze theorie te maken hebben met een relatief hoge verdenkingskans die niet volledig verklaard kan worden uit crimineel gedrag. En als het wonen in een stad inderdaad samengaat met een hogere verdenkingskans dan het wonen in een meer rurale omgeving, dan zullen ook autochtone stedelingen bij gegeven niveaus van crimineel gedrag relatief vaak in de politiestatistieken terechtkomen.

Een verschil in verdenkingskans tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond zal volgens deze theorie deels verklaard worden door sociaal-economische status en woonplek, maar er zijn tevens aanwijzingen dat herkomst nog steeds een onafhankelijke invloed heeft op de kans op een verdachtenregistratie, dat wil zeggen wanneer de sociaal-economische status en woonplek constant gehouden worden. Zo stelt de dubbele standaard theorie dat negatieve signalen strikter worden geïnterpreteerd bij groepen die een negatieve status hebben in de maatschappij (Schram et al., 2009). Het kan zijn dat het hebben van een migratieachtergrond – met name een migratieachtergrond die in de beeldvorming sterk geassocieerd wordt met criminaliteit – als een zelfstandige negatieve status wordt gezien die niet volledig gereduceerd kan worden tot sociaal-economische kenmerken. Weenink (2009) deed, zoals gezegd is, onderzoek naar de beoordeling van jeugdige criminelen in het strafrechtelijke proces en concludeerde dat (hulp)officieren van justitie vergelijkbare interactieproblemen vaak negatiever uit-

leggen wanneer de verdachte een etnische minderheidsachtergrond heeft. Een zwijgzaam kind zonder migratieachtergrond werd eerder als bang of berouwvol omschreven, maar een zwijgzaam kind met een migratieachtergrond werd vaker beschreven als berekenend, niet-coöperatief en uit op het stagneren van het onderzoek. Deze negatieve interpretaties leiden vervolgens tot het opleggen van strengere straffen.

2.3 Validiteit van zelfgerapporteerd crimineel gedrag

Het gebruik van politiestatistieken om informatie te verwerven over crimineel gedrag wordt al lange tijd bekritiseerd. Al in de jaren dertig was dit probleem duidelijk. Hoe dieper in de strafrechtketen, hoe zwakker het verband tussen criminaliteitsstatistieken en daadwerkelijke criminaliteit, omdat de registraties niet alleen tot stand komen door crimineel gedrag maar ook door procedures, gedrag van agenten, gerechtelijke ambtenaren enzovoort (Sellin, 1931). Door het potentieel om een betere benadering te maken van werkelijk crimineel gedrag, noemen Thornberry et al. (2000) de introductie van zelfgerapporteerde criminaliteit één van de meest belangrijke innovaties in criminologisch onderzoek in de 20ste eeuw. Zelfrapportage van crimineel gedrag werd voor het eerst toegepast in de jaren veertig in onderzoek van Porterfield (1946) en van Wallerstein en Wyle (1947). Vervolgens werd deze methode in de jaren vijftig onderworpen aan een nauwkeurige evaluatie en een reeks methodologische valideringsmechanismen door Short en Nye (1957) waardoor het gebruik ervan serieuzer werd genomen in de wetenschappelijke gemeenschap. Maar in de loop der jaren is er ook felle kritiek geuit op deze manier van onderzoek doen naar crimineel gedrag. Nog steeds blijven de betrouwbaarheid en de validiteit van zelfgerapporteerde criminaliteit onderwerp voor discussie.

Huizinga en Elliott (1983) stellen dat het moeilijk is om de validiteit vast te stellen van onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit aangezien het niet mogelijk is om een vergelijking te maken tussen deze uitkomsten en een externe maat die ‘werkelijk’ crimineel gedrag weergeeft. Werkelijke criminaliteit blijft immers vooralsnog niet meetbaar. Correlatievaliditeit kan daarom slechts beperkte resultaten leveren. In dat geval worden twee datasets vergeleken die betrekking hebben op hetzelfde domein. Dit komt vaak neer op een vergelijking van zelfgerapporteerde criminaliteit met politiedata. Maar aangezien beide instrumenten niet accuraat de werkelijke criminaliteit in kaart kunnen brengen, zijn de onderlinge correlaties meestal beperkt. Beide methoden meten criminaliteit, maar één meet ontdekte criminaliteit door de politie en het andere meet rapportage van crimineel gedrag door mogelijke daders. Het gebruiken van geregistreerde criminaliteit is daarom geen legitieme manier om zelfrapportage te valideren aangezien politiestatistieken geen directe reflectie kunnen vormen van daadwerkelijk crimineel gedrag. Desalniettemin zijn veel criminologisch onderzoekers het eens dat zowel zelfrapportage als politieregistraties een acceptabel niveau van validiteit en betrouwbaarheid hebben, ondanks het feit dat beide manieren om crimineel gedrag in kaart te brengen specifieke beperkingen hebben (ibid.).

Het kritische onderzoek van Hindelang, Hirschi en Weis (1979) over de methodologische tekortkomingen van zelfgerapporteerde criminaliteit is een goed startpunt om de voorwaarden te inventariseren waaraan voldaan moet worden voordat deze data op een legitieme manier gebruikt kan worden voor onderzoeksdoeleinden. De belangrijkste kritiekpunten zijn: 1) Onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit bestaat meestal niet uit een representatief deel van de bevolking, 2) deze vragenlijsten focussen meestal op lichtere misdrijven en zijn daarom niet te vergelijken met politiestatistieken waarin alle misdrijven zijn opgenomen, en tot slot, 3) respondenten in deze onderzoeken geven sociaal wenselijke antwoorden en zijn daarom niet allemaal betrouwbaar. De auteurs stellen dat de uitkomsten van onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit ambigue resultaten opleveren zolang deze punten van kritiek niet geadresseerd worden. Want dan blijft de vraag bestaan: zijn verschillen tussen geregistreerde criminaliteit en zelfgerapporteerde criminaliteit het gevolg van onterechte selectiviteit in de totstandkoming van verdachtenregistraties of zijn ze het gevolg van meetfouten? Deze drie punten van kritiek zullen daarom hierna besproken worden.

2.3.1 *Representativiteit*

Representativiteit betreft de mate waarin respondenten uit een steekproef een goede afspiegeling vormen van de gehele populatie. In onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit refereert dat meestal naar de samenleving of naar een bepaalde sociale groep. Veel onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit van jongeren is uitgevoerd op basis van vragenlijsten op scholen (bijvoorbeeld Driessen, Duursma & Broekhuizen, 2014). Veel onderzoek is daarom duidelijk geografisch geconcentreerd en niet gebaseerd op een gerandomiseerde steekproef. De Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit is één van de weinige onderzoeken naar zelfgerapporteerde criminaliteit waarbij de respondenten wel willekeurig zijn geselecteerd, namelijk op basis van de gemeentelijke basisadministratie. De selectie vond plaats door middel van een gestratificeerde steekproef, waar eerst willekeurig 318 gemeenten werden geselecteerd en vervolgens de respondenten binnen deze gemeenten via een gerandomiseerde methode werden uitgekozen. Maar deze selectiemethode alleen kan geen volledige representativiteit garanderen aangezien niet alle geselecteerden daadwerkelijk aan het onderzoek meedoen. Wanneer respondenten met bepaalde kenmerken sterker geneigd zijn om niet deel te nemen aan een onderzoek, dan kan er alsnog een vertekening plaatsvinden van de uitkomsten op basis van de ondervertegenwoordiging van respondenten met deze kenmerken. Het WODC heeft daarom een onderzoek uitgevoerd naar de verschillen tussen de etnische achtergrond en het aantal politieregistraties van de respons- en de non-responsgroep. Zij concludeerden dat er inderdaad verschillen bestaan tussen deze groepen, waarbij de non-responsgroep gemiddeld meer politieregistraties heeft. Dit verschil is het grootst onder respondenten met een Marokkaanse en Surinaamse migratieachtergrond. Het aantal respondenten dat ooit verdacht is geweest door de politie lag respectievelijk 7,3% en 7,0% hoger onder de non-responsgroep. Het kleinste verschil tussen deze groepen met 2,7% is te vinden onder de respondenten met

een Turkse achtergrond. Onder respondenten zonder migratieachtergrond was het verschil in registraties tussen de respons- en non-respons groep 3,8% (Weijters et al., 2016, p. 27). Dit betekent dat analyses op basis van deze data naar de verschillen in kans om als verdachte geregistreerd te staan een conservatieve weergave zullen geven van de hoeveelheid verdachtenregistraties van met name jongeren met een Marokkaanse of Surinaamse achtergrond. De oververtegenwoordiging van respondenten met een migratieachtergrond onder verdachten van criminaliteit vormt dus een onderschatting van de werkelijke oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond onder verdachten. Voor ons onderzoek is dit echter een beperkt probleem omdat de gegevens van respondenten op individueel niveau zijn gekoppeld aan politiegegevens. We vergelijken de respondenten dus uitsluitend met zichzelf en niet met een grotere groep jongeren die niet aan het onderzoek heeft meegedaan. Wel betekent dit dat onze bevindingen over crimineel gedrag en de verdenkingskans alleen betrekking hebben op jongeren die aan de MZJ hebben meegedaan en toestemming gaven om hun gegevens uit de enquête te koppelen aan politiegegevens.

2.3.2 *Categoriseren van misdrijven*

De steekproefvaliditeit refereert naar de vraag of de items in een schaal een voldoende en representatief aandeel vormen van het domein dat onderzocht wordt. Bij zelfgerapporteerde criminaliteit is dit meestal niet het geval, omdat niet elke vorm van crimineel gedrag bevraagd wordt, met name ernstige misdrijven worden meestal niet bevraagd. De reden hiervoor is dat de meest ernstige misdrijven maar zelden voorkomen en omdat vaak wordt aangenomen dat respondenten niet bereid zullen zijn om ernstige vormen van criminaliteit te bekennen in een interview of vragenlijst. Om deze reden focussen onderzoeken naar zelfgerapporteerde criminaliteit zich voornamelijk op lichtere vormen van geweld, vernieling en lichte vermogensmisdrijven. Maar Akers et al. (1979) stellen dat vergelijkingen tussen zelfgerapporteerde en politiegeregistreerde criminaliteit altijd rekening moeten houden met zowel het type als de ernst van het criminele gedrag. Analyses die deze twee categorieën niet in acht nemen, zijn niet vergelijkbaar.

Huizinga en Elliott (1983) stellen daarnaast dat ook de rapportage van relatief lichtere misdrijven vaak niet accuraat is. Ze concluderen dat er in bestaand onderzoek naar zelfgerapporteerde criminaliteit vaak triviale acties worden geschaard onder de noemer van criminaliteit en soms zelfs onder het label zware criminaliteit. In de Amerikaanse Nationale Jeugd Enquête (NYS) werd bijvoorbeeld geschat dat 36% van antwoorden onjuist waren ingevuld doordat gedragingen ten onrechte als crimineel werden bestempeld. Triviale vormen van kattenkwaad en kleine overtredingen die niet serieus genoeg zijn om in aanmerking te komen voor vervolging werden door de jongeren gecategoriseerd als crimineel (Huizinga & Elliott, 1983). Door na het invullen van de vragenlijst de respondenten te laten uitleggen welke gebeurtenissen zij hadden gerekend onder crimineel gedrag kwam deze vorm van overrapportage aan het licht.

Het grootste aandeel van overrapportage viel in de categorie lichte geweldsincidenten. Daar stond tegenover dat overrapportage niet was gecorreleerd met gender, klasse, leeftijd of etniciteit; het maken van vergelijkingen van crimineel gedrag tussen sociale groepen wordt er dus niet door beïnvloed. Een andere oorzaak van overrapportage is het dubbel tellen van misdrijven doordat vragen niet geformuleerd zijn op basis van wederzijdse uitsluiting. Bijvoorbeeld, een vraag over diefstal op school of werk kan overlappen met een vraag over diefstal met een waarde van tien euro of minder.

2.3.3 *Sociale wenselijkheid*

De derde en laatste belangrijke reden waarom zelfgerapporteerde data over crimineel gedrag wordt gewantwoord en bekritiseerd, is vanwege de kans dat respondenten niet bereid zijn om negatieve eigenschappen en gedragingen van zichzelf te rapporteren (Khanson & Bussiere, 1998). Het wetenschappelijke debat omtrent het gevaar dat respondenten negatieve kenmerken van zichzelf kunnen verhullen, focust zich hoofdzakelijk op het concept sociale wenselijkheid. Deze term heeft betrekking op het waarheidsgetrouw rapporteren over een eigen mening of over gedrag dat tegen de gevestigde sociale normen ingaat. Respondenten met een hoge mate van sociale wenselijkheid presenteren zichzelf in een positief licht, onafhankelijk van hun werkelijke gedrag of mening (Krumpal, 2013). Respondenten daarentegen met een lage sociale wenselijkheid zijn bereid om eigenschappen van zichzelf bloot te geven die ingaan tegen maatschappelijk geaccepteerde normen. Deze definitie van sociale wenselijkheid is overigens niet onbetwist. Gedragswetenschappers stellen dat een hoge score op sociale wenselijkheid niet hoeft te betekenen dat een respondent onwenselijke eigenschappen niet wil toegeven; het kan ook betekenen dat een respondent onwenselijke kenmerken simpelweg niet vertoont (Uziel, 2010). Het is daarom belangrijk om te onderzoeken op welke manier sociale wenselijkheid de resultaten van een onderzoek beïnvloedt om te voorkomen dat de gevonden verbanden tussen variabelen ten onrechte versterkt of verzwakt worden (Fernandes & Randall, 1992).

Sommige onderzoekers van zelfgerapporteerde criminaliteit houden rekening met de mogelijkheid dat antwoorden niet overeenkomen met de werkelijkheid door respondenten te verwijderen die te hoog scoren op de socialewenselijkheidschaal. Het baanbrekende onderzoek van Short en Nye (1956) is hier een voorbeeld van. Zij hebben van zelfgerapporteerde criminaliteit een serieuze wetenschappelijke methode gemaakt door een breed scala aan methodologische voorwaarden op te stellen. Een van die methodologische toepassingen was om de 'overconformer', die te veel wenselijke antwoorden gaf, te verwijderen uit de dataset. Deze methode is vervolgens herhaaldelijk toegepast in andere onderzoeken naar zelfgerapporteerde criminaliteit. Niet iedereen is het overigens eens met deze methode. Sommige onderzoekers van zelfgerapporteerde criminaliteit menen dat sociale wenselijkheid geen effect heeft op de uitkomsten (bijvoorbeeld Hindelang et al., 1979 en Huizinga & Elliott, 1986).

De mate van sociale wenselijkheid verschilt niet alleen per persoon, maar ook tussen sociale groepen. Onderzoek naar zelfrapportage en sociale wenselijkheid laat zien dat de manier waarop respondenten op cultuurspecifieke wijze antwoorden over taboeonderwerpen verschilt (He, 2015). Inwoners van landen met minder rijkdom, met een minder individualistische cultuur en met meer collectivisme scoren gemiddeld hoger op een sociale wenselijkheidstest (Johnson & Van de Vijver, 2003). Daarnaast heeft onderzoek van Uziel (2010) verbanden gevonden tussen de mate van sociale wenselijkheid en tussen opleidingsniveau en klasse, al was het onduidelijk of er sprake was van een causale relatie. Ouderen scoorden bijvoorbeeld hoger op sociale wenselijkheid dan jongeren maar waren gemiddeld ook lager opgeleid. Onderzoek van Barger (2002) vond een relatie tussen sociale wenselijkheid en gender.

Het feit dat etnische minderheden in Nederland minder bereid zijn om waarheidsgetrouw te antwoorden op vragen over criminaliteit is aanleiding geweest om de validiteit van zelfgerapporteerd crimineel gedrag in twijfel te trekken (Junger, 1990; Lew, 1997; WODC, 1997), maar er is tot dusverre – in tegenstelling tot dit onderzoek – geen gebruikgemaakt van statistische technieken om de invloed van sociale wenselijkheid te verminderen. Deze technieken worden besproken in het volgende hoofdstuk.

3. Data en methoden

In dit hoofdstuk bespreken we de manier waarop we de drie centrale vragen uit de inleiding hebben onderzocht. In paragraaf 3.1 bespreken we eerst welke gegevensbronnen er zijn gebruikt. In paragraaf 3.2 beschrijven we hoe de gebruikte variabelen precies zijn gedefinieerd en gemeten. Tot slot beschrijven we in paragraaf 3.3 de gehanteerde analysemethode, waarbij onder meer wordt uitgelegd hoe is omgegaan met sociale wenselijkheid.

3.1 Data

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) van het WODC. Deze monitor wordt elke vijf jaar uitgevoerd onder jongeren om, als aanvulling op politiestatistieken, een beeld te krijgen van jeugdcriminaliteit. Op ons verzoek voegde het CBS de gegevens over alle respondenten uit de jaren 2010 (N= 3.030) en 2015 (N= 3.188) samen tot een bestand van 6.218 jongeren – het betreft alleen respondenten die toestemming gaven om de door hen verstrekte informatie te koppelen aan politiegegevens. In de MZJ beantwoorden jongeren vragen over crimineel gedrag, maar ook over hun opleidingsniveau en dat van hun ouders, het al dan niet hebben van ‘criminele vrienden’, vormen van deviantie die niet strafbaar zijn als misdrijf (bijvoorbeeld rondhangen, gebruik van alcohol), en probleemgedrag (social difficulties). Ook worden er diverse vragen gesteld die meten in welke mate een respondent geneigd is om sociaal wenselijk te antwoorden. Er zijn twee versies van de MZJ gecombineerd om zo veel mogelijk relevante waarnemingen te hebben, met name ten aanzien van het aantal jongeren met een migratieachtergrond.

Het onderzoek bestond uit twee fases. Eerst is op basis van de gehele dataset met 6.218 jongeren van 12 tot en met 23 jaar onderzoek gedaan naar sociale wenselijkheid, waarbij onder meer werd gekeken naar eventuele verschillen in de meting, het niveau en de betekenis van sociale wenselijkheid tussen verschillende herkomstgroepen. Ook zijn er in die fase van het onderzoek verkennende analyses verricht naar de relatie tussen de aard van zelfgerapporteerd crimineel gedrag en eventuele politieregistraties. In een tweede fase is de analyse toegespitst op jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar (5.331 jongeren). De oudere jongeren die deelnamen aan de MZJ 2010 en 2015 werd namelijk niet gevraagd om de vragenlijst over probleemgedrag (social difficulties) in te vullen, terwijl we die informatie wel wilden meenemen bij het beantwoorden van met name de tweede onderzoeksvraag.

Alle respondenten van de MZJ zijn door het CBS geselecteerd op basis van een steekproef uit de gemeentelijke basisadministratie. Het betrof een gestratificeerde steekproef waarbij leeftijd en herkomst als selectiecriteria zijn gebruikt. De vier belangrijkste zogeheten niet-westerse minderheidsgroepen (jongeren met een Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse of Surinaamse achtergrond) zijn in de steekproef oververtegenwoordigd zodat er voldoende aantallen respondenten aanwezig zijn om vergelijkende analyses tussen etnische groepen uit te voeren. In totaal komen de jongeren uit 318 verschillende Nederlandse gemeenten. Om de non-respons terug te dringen is een intensieve benaderingsstrategie gebruikt waarbij jongeren maximaal zevenmaal benaderd werden. Respons lag op 68% (voor een uitgebreide analyse van de non-responsgroep, zie Weijters et al., 2016). De respondenten werd tijdens het interview gevraagd om van 27 verschillende misdrijven aan te geven of ze deze ooit gepleegd hadden. Deze antwoorden vulden de respondenten in op een computerscherm waar de enquêteur niet op kon meekijken (de overige vragen werden mondeling beantwoord en door de enquêteur ingevuld). Daarnaast is een groot aantal achtergrondkenmerken over de respondenten verzameld, zoals informatie over vrienden, opleiding, vrijetijdsbesteding, gedrag en attitudes.

Voor dit onderzoek is de data uit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit op individueel niveau gekoppeld aan het politieregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). In het BVH wordt geregistreerd wie verdacht wordt van welk misdrijf. Tot slot hebben we de dataset aangevuld met microdata van het CBS over enkele buurt- en gemeentekenmerken van elke respondent. Hieruit volgt een dataset waarin gegevens uit de MZJ (zelfgerapporteerde ouderschap, sociaal-economische positie, sociale deviantie, probleemgedrag, sociale wenselijkheid) staat opgenomen, het aantal misdrijven waarvan de politie elke respondent verdenkt, en een aantal buurt- en gemeentekenmerken.

Door het koppelen van deze gegevensbronnen is het mogelijk om te bekijken welke jongeren, gegeven hun zelfgerapporteerde crimineel gedrag, wel en niet in beeld zijn bij de politie. Dit biedt een unieke mogelijkheid om de kans om in aanraking te komen met de politie te analyseren. Eerdere onderzoeken vergeleken zelfgerapporteerde criminaliteit veelal op geaggregeerd niveau met gegevens van de politie (zie bijvoorbeeld Leerkes, Martinez & Groeneveld, 2019) waardoor de omstandigheden voor vergelijking niet ideaal waren. Het representativiteitsprobleem (zie paragraaf 2.3.1) is in dit onderzoek dus minder relevant: hoewel de respondenten uit de MZJ wellicht geen exacte afspiegeling vormen van alle Nederlandse jongeren, kunnen we het zelfgerapporteerde criminele gedrag van de jongeren vergelijken met de verdachtenregistraties van *dezelfde jongeren*, waardoor het mogelijk is om te meten of bepaalde groepen jongeren bij een gegeven ernst en omvang van crimineel gedrag in vergelijkbare mate als verdachte staan geregistreerd. Een tweede kracht van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit is dat jongeren ook uitgebreid worden gevraagd over meer ernstige vormen van criminaliteit, waardoor een vergelijking met verdachtenregistraties beter

te maken is (zie paragraaf 2.3.2). De meeste onderzoeken naar zelfgerapporteerde criminaliteit adresseren niet een dergelijk breed scala aan misdrijven zoals in deze monitor te vinden is. Een derde kracht is dat sociale wenselijkheid in de MZJ uitgebreid is gemeten, waardoor er in de analyse rekening mee gehouden kan worden.

3.2 Operationalisering

De manier waarop alle gebruikte variabelen zijn gemeten, wordt hierna beschreven. Eerst bespreken we de manier waarop zelfgerapporteerde en politiegeregistreerde criminaliteit gemeten is. Vervolgens bespreken we hoe de sociale wenselijkheid is gemeten en tot slot bespreken we de operationalisering van de overige achtergrondkenmerken van de jongeren.

3.2.1 *Zelfgerapporteerde criminaliteit*

In de analyse van zelfrapportage van misdrijven is onderscheid gemaakt tussen het type en de ernst van het misdrijf. De 27 misdrijven waarover informatie verzameld is, kunnen in twee groepen gesplitst worden wat betreft de ernst (Van der Laan & Blom, 2006). Een misdrijf wordt als ernstig bestempeld wanneer er een strafdreiging van minimaal 48 maanden is en een prevalentie die kleiner is dan 3%. In overeenstemming met de WODC-analyse is ervoor gekozen om verwonden met wapen ook als ernstig misdrijf te categoriseren ook al ligt de strafdreiging onder de 48 maanden. Omdat er grote variatie bestaat binnen deze categorie kan het zowel betrekking hebben op ernstige als lichtere misdrijven, zoals een verwonding met bijvoorbeeld een tak maar ook een verwonding met een mes. Omdat dit misdrijf maar weinig gemeld is, wordt aangenomen dat jongeren geen triviale misdrijven hebben gemeld binnen deze categorie en daarom wordt het als ernstig misdrijf gecategoriseerd (ibid., p. 279.). Op basis van deze indeling zijn er in totaal 506 zware misdrijven gerapporteerd en 2.564 lichte misdrijven.

In de survey konden respondenten tevens aangeven hoe vaak ze een bepaald misdrijf gepleegd hadden. Sommige respondenten gaven onrealistisch hoge aantallen aan, om deze reden zijn de aantallen misdrijven teruggebracht naar drie categorieën voor ernstige misdrijven en vier categorieën voor lichte misdrijven. (0) nooit gepleegd, (1) 1 keer gepleegd, (2) 2-4 keer gepleegd (3) 5 keer of vaker gepleegd. Voor lichte misdrijven geldt: (0) nooit gepleegd, (1) 1 keer gepleegd, (2) 2-4 misdrijven, (3) 5-10, (4) 10 of meer. Vervolgens is binnen zowel de lichte als ernstige misdrijven een onderscheid gemaakt naar type misdrijf. Dat leidde uiteindelijk tot de volgende categorieën: vermogen ernstig, vermogen licht, geweld ernstig, geweld licht, drugs ernstig, drugs licht, vernieling en wapenmisdrijven. Van de categorie vernieling staan alleen lichte misdrijven opgenomen in de vragenlijst en van de categorie wapenmisdrijf staan alleen ernstige misdrijven opgenomen.

In de MZJ is respondententen gevraagd of ze een bepaald misdrijf ooit hebben gepleegd en, zo ja, of ze dat misdrijf in de afgelopen twaalf maanden pleegden. In de analyse is uiteindelijk alleen gebruikgemaakt van alle gerapporteerde criminaliteit ongeacht of het misdrijf in de afgelopen twaalf maanden werd gepleegd.¹ Het is aannemelijk dat de verdenkingskans toeneemt met zowel de ernst als de frequentie van het criminele gedrag. Burgers zullen ernstige delicten eerder aangeven dan lichtere; een jongere die veel delicten pleegt, loopt uiteindelijk eerder tegen de lamp dan wanneer sprake is van incidenteel crimineel gedrag. Ook de 'zichtbaarheid' van het delict in de ogen van agenten, of burgers die een delict kunnen en willen melden, zal de verdenkingskans doen toenemen. In de MZJ zijn helaas geen vragen gesteld over die zichtbaarheid, maar het ligt voor de hand dat de verdenkingskans van drugsdelicten veelal lager is dan van ernstige geweldsdelicten.

3.2.2 *Verdachten van criminaliteit*

Om te meten welke jongeren in beeld zijn bij de politie als verdachte van een misdrijf is de data uit het BVH gebruikt. Hierin wordt per jaar bijgehouden welke personen verdacht worden van welk misdrijf. Onder die verdachten zijn zowel de daadwerkelijke daders alsook jongeren die ten onrechte van een delict zijn verdacht. Onterechte verdenkingen kunnen verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld registratiefouten waarbij een jongere per abuis in BVH als verdachte komt te staan (zie bijvoorbeeld Scholtens, Helsloot en Vlagsma, 2017). Het Centraal Bureau voor de Statistiek verwijderd de verdachten die na het moment van registratie niet meer als verdachte worden aangemerkt. Dit kan zijn doordat een rechter de persoon heeft vrijgesproken, maar ook bijvoorbeeld wanneer er een registratiefout is gecorrigeerd of wanneer de politie om een andere reden de persoon niet meer verdenkt. Hierdoor zal het aantal jongeren dat ten onrechte is opgenomen in het BVH als verdachte beperkt zijn.

Voor de respondenten uit 2010 zijn politiedata van 2005-2010 gebruikt en voor de respondenten uit 2015 zijn de data van 2010-2015 gebruikt. Om de kans op een registratie gelijk te houden voor respondenten uit de twee jaargangen wilden we hetzelfde

1 Er is overwogen om het onderzoek te beperken tot zelfgerapporteerde criminaliteit in de afgelopen twaalf maanden (in plaats van ooit), waarbij er dan gekoppeld zou worden met politieregistraties voor een kortere periode, bijvoorbeeld alleen het jaar waarin een jongere de vragenlijst invulde (in plaats van het jaar van de enquête en de vijf voorgaande jaren). Daar is vanwege een aantal redenen uiteindelijk niet voor gekozen. Zo zou het aantal observaties dan veel kleiner zijn. Zo hadden maar 192 jongeren in de leeftijdscategorie van 12-18 jaar een BVH-registratie voor het jaar van het interview, tegenover 380 voor de langere periode. Het aantal BVH-observaties bleek dan met name beperkt wanneer de gegevens werden uitgesplitst naar herkomst ('Nederland' 24, 'Antillen' 36, 'Suriname' 20, 'Marokko' 27, 'Turkije' 17, 'overige migratieachtergrond' 19), waardoor de betrouwbaarheid naar ons idee in het geding zou komen. Een bijkomend methodologisch probleem was dat de dataverzameling voor de MZJ altijd meerdere maanden in beslag neemt. Daardoor was onduidelijk wanneer er gekoppeld zou moeten worden met het jaar van het interview, het jaar voorafgaand aan het jaar van het interview en/of eventueel het jaar volgend op het jaar van het interview. Toekomstig onderzoek zou eventueel ook kunnen kijken naar een kortere tijdsperiode. Het lijkt ons echter onaannemelijk dat de resultaten dan wezenlijk anders zouden zijn.

aantal jaren registraties opnemen in de analyse. We gaan terug tot 2005 omdat er voor eerdere jaren geen verdachtenregistraties van de politie beschikbaar waren in het SSB van het CBS.

Het totaal aantal misdrijven waarvan de respondent verdacht wordt over de genoemde tijdsperiode is gebruikt als afhankelijke variabele. Criminaliteit is immers geen dichotoom fenomeen, maar moet gezien worden als een spectrum. Voor de meeste respondenten ligt het aantal registraties op 0, maar dit aantal loopt op tot een maximum van veertien registraties. Hierdoor kunnen we niet alleen vergelijken of jongeren in beeld zijn bij de politie, maar ook met welke frequentie.

Onder de 6.218 respondenten in 2010 en 2015 waren 533 jongeren die van ten minste één misdrijf werden verdacht door de politie in de genoemde periodes. Onder de 2.590 jongeren die minimaal één misdrijf rapporteerden, waren 2.564 respondenten die een licht misdrijf rapporteerden en 506 jongeren die minimaal één ernstig misdrijf noemden. De groep jongeren van 12 tot en met 18 jaar – de groep waarop de tweede fase van het onderzoek zich concentreerde – bestond uit 5.063 jongeren van wie er 1.913 een misdrijf rapporteerden (1.901 jongeren rapporteerden lichte misdrijven en 325 jongeren rapporteerden ernstige misdrijven). In deze leeftijdscategorie hadden 380 jongeren een BVH-registratie voor de onderzochte periodes.

In het BVH staan 56 verschillende misdrijven opgenomen, terwijl er in het MZJ gevraagd wordt naar 27 verschillende misdrijven. De hoofdzakelijke oorzaak van dit verschil is dat de misdrijven in het BVH verder gespecificeerd zijn. In de MZJ wordt bijvoorbeeld een vraag gesteld over inbraak, maar het BVH splitst dit uit naar verschillende typen inbraak, zoals inbraak woning, inbraak school en inbraak sportcomplex. Overigens staan er ook een paar misdrijven in het BVH die niet in de MZJ worden bevraagd, zoals verkeersmisdrijven. Het is dus mogelijk dat een respondent verdacht wordt van een misdrijf dat niet voorkwam in de MZJ, maar dit bleek slechts zelden voor te komen.

De verschillen in kans om als verdachte geregistreerd te worden per type zelfgerapporteerd misdrijf zijn weergegeven in tabel 1. Wanneer een misdrijf minder vaak dan tien keer gerapporteerd werd, is de cel voorzien van een X. Dit is een vereiste van het CBS om het onthullingsrisico te minimaliseren. Uit de tabel blijkt dat voornamelijk respondenten die ernstige misdrijven rapporteerden ook door de politie als verdachte zijn geregistreerd. De misdrijven waarvan het grootste aandeel daders ook in beeld is bij de politie zijn 1) gewelddadige diefstal, 2) het verhandelen van harddrugs en 3) autodiefstal. Tegelijkertijd worden deze ernstige misdrijven maar zelden gerapporteerd door respondenten. Daarentegen komen respondenten die de meest voorkomende misdrijven rapporteren juist zelden in beeld bij de politie. Voorbeelden van dit soort misdrijven zijn iets pikken op school of werk, iemand slaan zonder verwonding, of iets bekladden in de openbare ruimte. Het meest voorkomende misdrijf is iemand slaan

zonder verwonding. Het is mogelijk dat jongeren dit aankruisen bij relatief onschuldige gevallen waarbij het aantal zelfgerapporteerde misdrijven ten onrechte hoger ligt dan in werkelijkheid het geval is. Dit is overigens niet met zekerheid te stellen en zou daarom verder onderzocht moeten worden (zie paragraaf 5.2).

Tabel 1: Aantal respondenten (12-23 jaar) dat een misdrijf rapporteert in vergelijking met voorkomen in het BVH

Ernstige misdrijven	% in het BVH	N	Lichte misdrijven	% in het BVH	N
Geweld gebruikt om te stelen	64,3	14	Softdrugs verhandeld	29,0	214
Harddrugs verhandeld	57,1	35	Woning beschadigd	27,1	170
Iets uit auto gestolen	53,3	15	Voertuig beschadigd	25,6	227
Winkeldiefstal >10 euro	47,7	109	Helingkopen	25,3	383
Op straat bedreigd om te stelen	46,9	32	Wapen bij uitgaan	24,6	195
Helingverkopen	46,2	156	Bus, tram, metro, trein vernield	23,4	94
Fiets/scooter gestolen	39,3	173	Iemand geslagen, gewond	21,0	590
Ergens ingebroken	32,8	67	Bedreiging om bang te maken	20,8	586
Iets van buitenkant auto gestolen	30,2	43	Winkeldiefstal <10 euro	20,2	584
Partydrugs verhandeld	29,3	58	Iets anders beschadigd	17,4	471
Zakken gerold	26,3	57	Prijsje verwisseld	13,6	301
Iemand met wapen verwond	22,6	31	Muren, trams, bussen beklad	13,2	734
Onvrijwillige seks	X	X	Iemand geslagen, niet gewond	12,1	1.153
			Iets op school/werk gepikt	11,1	709

3.2.2 Sociale wenselijkheid

In de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit zijn verschillende vragen opgenomen waarmee de geneigdheid van een respondent tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden kan worden gemeten. Het is aannemelijk dat respondenten een zekere sociale druk voelen het eigen criminele verleden te verhullen of te minimaliseren, maar dat die ervaren druk het sterkt is onder respondenten die hoog scoren op sociale wenselijkheid. In de vragenlijst die de respondenten invulden, staan elf vragen die sociale wenselijkheid meten, waarvan we er uiteindelijk zes voldoende geschikt achtten voor een vergelijking tussen herkomstgroepen (zie paragraaf 3.3). Voorbeelden zijn: ik ben altijd eerlijk, opscheppen doe ik nooit, als ik een fout maak, geef ik die altijd toe en ik heb nooit een hekel aan iemand. Respondenten kunnen bij elke vraag aangeven of ze het hier wel of niet mee eens zijn. Hoge scores op de schaal corresponderen dus met een hoge geneigdheid tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden en vice versa.

3.2.4 Overige variabelen

Dit onderzoek heeft als doel om inzicht te krijgen in de factoren die de kans om in aanraking te komen met de politie beïnvloeden. Naast het criminele gedrag van jongeren wordt daarom de rol van sociale, economische en overige gedragsmatige kenmerken onderzocht. De operationalisering van deze kenmerken wordt hierna besproken. Deze variabelen zijn verkregen door de zelfrapportage van de jongeren. Alleen de variabelen omtrent het inkomen, stedelijkheid en de etnische herkomst zijn verkregen uit reguliere CBS-data.

Herkomst: De herkomst van de respondenten is opgedeeld in zes categorieën: Nederlands, Marokkaans, Turks, Antilliaans, Surinaams en overig. Als de beide ouders van de respondent in Nederland geboren zijn, dan wordt zijn of haar herkomst als Nederlands bestempeld. Als ten minste één van de ouders in een van de hiervoor genoemde landen is geboren, dan worden ze bij dat land ingedeeld. Deze indeling is gemaakt door het CBS op basis van microdata over de bevolkingssamenstelling. Respondenten met een herkomst uit een overig land zijn ingedeeld bij de groep overig, dit zijn dus zowel landen binnen als buiten Europa.

Opleidingsniveau: Het opleidingsniveau van de respondenten is opgedeeld in vijf categorieën: basisschool, vmbo en mbo, havo, vwo of hoger (dat is hbo en wo) en onbekend. De respondent wordt ingedeeld bij de opleiding die ze op dat moment volgen of in het geval dat er geen opleiding gevolgd wordt, is het hoogst behaalde diploma genoteerd.

Opleiding ouders: Het opleidingsniveau van de ouders is ingedeeld in vier categorieën: 0) onbekend, 1) geen opleiding, 2) lager onderwijs en lager beroepsonderwijs, 3) middelbaar onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs en (4) havo, vwo, hbo of wo. Het opleidingsniveau van de moeder en de vader staan als twee aparte variabelen in de analyse.

Werkloosheid: Van werkloosheid in het huishouden is sprake wanneer minstens één van de ouders als werkloos staat opgegeven. Als een ouder huisman of -vrouw is, wordt dit niet als werkloos gezien. Als een ouder arbeidsongeschikt is, langdurig ziek is of om andere reden niet werkt of kan werken, dan wordt het kind aangemerkt als wonend in een gezin met één of meer werkloze ouders.

(G)eenouderhuishouden: Respondenten worden geregistreerd als komend uit een gezin waarbij één of beide ouders niet thuis wonen. Sommige wat oudere respondenten wonen echter op zichzelf, van deze groep is gemeten of de ouders nog bij elkaar zijn of niet.

Stedelijkheid: De mate van stedelijkheid wordt bepaald door het aantal adressen per vierkante kilometer in de gemeente waar de respondent woont. Omdat het aantal adressen sterk uiteenloopt, zijn ze opgedeeld in vijf categorieën: 1) niet stedelijk (minder dan 500 adressen per km²), 2) weinig stedelijk (500-1.000 adressen per km²), 3) matig stedelijk (1.000-1.500 adressen per km²), 4) sterk stedelijk (1.500-2.500 adressen per km²) en 5) zeer sterk stedelijk (meer dan 2.500 adressen per km²).

Inkomen: In de vragenlijst komen geen vragen voor over het inkomen van de jongeren of hun ouders. Om toch een algemeen beeld te krijgen over het huishoudinkomen van de respondenten zijn buurtgegevens van het CBS gebruikt over het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger en de gemiddelde WOZ-waarde van de huizen in de buurt. Deze data zijn getransformeerd naar een Z-score om de uitkomsten makkelijker te interpreteren te maken. Een score van een 0 betekent in deze context dat de respondent precies op het gemiddelde ligt. Een score van een 1 betekent dat de respondent 1 standaarddeviatie boven het gemiddelde ligt en dus in een buurt woont waar het gemiddelde inkomen en de gemiddelde WOZ-waarde 34% boven het gemiddelde van alle respondenten uit de steekproef ligt.

Houding criminaliteit: Deze variabele is samengesteld op basis van zes vragen over de eigen houding ten opzichte van verschillende misdrijven. Respondenten werd gevraagd hoe fout het is als iemand van hun eigen leeftijd: iets vernielt, steelt, iemand mishandelt, ergens inbreekt of harddrugs verkoopt. Antwoorden konden variëren van 1 (helemaal niet fout) tot 4 (heel erg fout). De houding ten aanzien van deze zes misdrijven is bij elkaar opgeteld en vervolgens weer teruggebracht naar dezelfde vierpuntschaal.

Vrienden politie: Om erachter te komen of de respondent criminele vrienden heeft, is de volgende vraag gesteld: 'Heb je vrienden/vriendinnen die de afgelopen twaalf maanden in aanraking zijn geweest met de politie?' De respondent kan hier ja of nee op antwoorden.

Op straat hangen: Het hangen op straat is gemeten als dichotome variabele door te vragen: 'Brenge jullie veel tijd door op plekken als een park, de straat, winkelcentra of in de buurt?'

Alcohol- en drugsgebruik: Deze variabelen zijn eveneens dichotoom gemeten door middel van de vragen: 'Drink je weleens alcohol?' en 'Heb je weleens drugs gebruikt?'

Interactieproblemen: Voor het meten van interactieproblemen is gebruikgemaakt van de Social Difficulties Questionnaire, ofwel de SDQ. Deze vragenlijst bestaat uit vijf dimensies: gedragsproblemen, emotionele problemen, hyperactiviteit, problemen met leeftijdsgenoten en prosociaal gedrag. Elke dimensie is gemeten door middel van zes vragen zoals: 'Ik kan moeilijk stilzitten', 'Ik word snel boos', 'Ik probeer aardig te zijn

tegen anderen' of 'Ik doe meestal wat me wordt opgedragen.' Deze vragen zijn gesteld door middel van een driepunts Likertschaal. Vervolgens zijn de vragen samengevoegd om een score te vormen voor elke dimensie die zijn getransformeerd naar Z-scores.

3.3 Analysetechnieken

In deze sectie bespreken we de manier waarop de data zijn geanalyseerd. Eerst lichten we toe wat de verdenkingskans is en hoe deze tot stand komt. Daarna behandelen we sociale wenselijkheid en de manier waarop dit concept is gemeten en ingezet in de analyses van dit onderzoek. Vervolgens bespreken we drie analysevarianten die we hebben toegepast om zo valide mogelijke uitkomsten te genereren, rekening houdend met de mogelijkheid dat respondenten die hoog scoren op sociale wenselijkheid de neiging kunnen hebben om hun criminele gedrag te verhullen, en dat deze neiging mogelijk deels afhangt van de herkomst van de respondent. Bij de eerste variant wordt sociale wenselijkheid als controlevariabele toegevoegd in de analyse. Bij de tweede variant wordt naast deze controlevariabele ook een selectie gemaakt waarbij de meest 'sociaal wenselijke' respondenten verwijderd werden uit de analyse. Bij de derde variant is gebruikgemaakt van zogeheten meervoudige imputatie, waarbij het criminele gedrag van de respondenten die het hoogst scoren op sociale wenselijkheid is voorspeld op basis van hun achtergrondkenmerken (zoals geslacht, leeftijd en opleidingsniveau) en de patronen in de data onder de respondenten die lager scoren op sociale wenselijkheid. We zullen deze drie analysevarianten in dit hoofdstuk toelichten en vervolgens de analyses van de data op basis van deze verschillende varianten met elkaar vergelijken in hoofdstuk 4. In Bijlage 5 worden daarnaast de modellen gerapporteerd waarbij er op geen enkele manier rekening is gehouden met sociale wenselijkheid.

3.3.1 Verdenkingskans

Zoals omschreven in hoofdstuk 2, laten onderzoeken naar zelfgerapporteerde criminaliteit en politieregistreerde criminaliteit uiteenlopende resultaten zien wat betreft de onderlinge verhouding in criminaliteit tussen sociale groepen. Eén van de verklaringen van de verschillen tussen politiegegevens en zelfgerapporteerde criminaliteit is dat twee personen die een identiek misdrijf plegen, kunnen verschillen in de kans om verdacht te worden door de politie. Neem als voorbeeld een winkeldiefstal. Hier kunnen individuele verschillen zorgen voor een verschil in de kans om een geregistreerde verdachte te worden. De dader kan een moment op de dag uitkiezen waarop het erg druk is, of een plek zoeken waar niemand hem/haar ziet, elektronische beveiliging onschadelijk maken of snel en handig te werk gaan. Maar er kunnen ook factoren een rol spelen die te maken hebben met de gepercipieerde achtergrondkenmerken van de dader. De beveiliging in de winkel is wellicht meer alert op personen die gezien worden als een 'typische dader'; een net gekleed meisje van dertien wordt wellicht minder scherp in de gaten gehouden dan een zeventienjarige jongen die slonzig is gekleed. In grote steden worden vaak externe beveiligers ingehuurd, terwijl in meer rurale gebie-

den de winkeliers meestal zelf een oogje in het zeil houden. Dit zijn voorbeelden van factoren die kunnen leiden tot een verschil in de pakkans.

Daarnaast is het mogelijk dat er verschillen bestaan in de afdoening van crimineel gedrag wanneer de politie op de hoogte raakt van een misdrijf. Door de discretionaire bevoegdheid van agenten kan eenzelfde delict op verschillende manieren worden behandeld afhankelijk van de individuele inschatting die de agent maakt. Met name in het geval van relatief veelvoorkomende lichte delicten kan de ene jongere te maken krijgen met een waarschuwing, terwijl een andere jongere bij een vergelijkbaar delict als verdachte wordt geregistreerd met het oog op vervolging. Tot slot bestaat er nog de mogelijkheid dat een jongere ten onrechte in beeld komt als verdachte van een bepaald delict. Het aantal delicten waarvoor een jongere geregistreerd staat als verdachte is dus steeds een product van zijn of haar crimineel gedrag en van zijn of haar verdenkingskans gegeven de mate en ernst van het criminele gedrag van de jongere. Wanneer sociale groepen met elkaar vergeleken worden op basis van politieregistraties, dan kunnen onderlinge verschillen duiden op verschillen in crimineel gedrag, maar ook op verschillen in verdenkingskansen.

Hoewel de verdenkingskans niet rechtstreeks gemeten kan worden, kunnen we verschillen tussen sociale groepen in hun verdenkingskansen wel indirect waarnemen. In theorie is dit steeds het verschil in het gemiddelde aantal verdenkingen binnen de ene groep ten opzichte van de andere groep wanneer de mate en ernst van zelfgerapporteerd crimineel gedrag van de twee groepen statistisch constant worden gehouden, mits er geen systematische verschillen bestaan tussen groepen in de bereidheid om delicten daadwerkelijk te melden in de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit. Met het oog op deze laatste aanname hebben we uitgebreid gekeken naar manieren om verschillen tussen groepen, met name herkomstgroepen, in de mate van sociale wenselijkheid statistisch constant te houden. Daarnaast hebben we aparte analyses verricht voor jongeren met en zonder migratieachtergrond. Ook deze analyses zijn erop gericht om etnische verschillen in sociale wenselijkheid uit te schakelen en zicht te krijgen op andere determinanten van de verdenkingskans los van etniciteit, zoals stedelijkheid, opleidingsniveau en geslacht.

Naast de verschillen in verdenkingskansen in relatie tot de opsporing en registratie van crimineel gedrag, zijn er aanwijzingen voor sociale verschillen in de sanctionering van crimineel gedrag. Zo wijst onderzoek van Boon (2019) uit dat de oververtegenwoordiging van etnische minderheden verder toeneemt wanneer men als het ware ‘dieper’ in de strafrechtketen kijkt naar vervolgingen en opgelegde sancties. De verschillen tussen etnische groepen in de kans op een strafblad en een gevangenisstraf zijn daardoor groter dan de verschillen tussen etnische groepen in het aantal verdenkingen van crimineel gedrag.

Er moet worden vermeld dat de data uit het BVH die het CBS bezit en die is gebruikt voor dit onderzoek na verloop van tijd wordt 'opgeschoond': de politie verwijdt elk jaar de verdachten uit het systeem die ten onrechte geregistreerd stonden. Dat kan betekenen dat we in dit onderzoek een conservatief beeld geven van de daadwerkelijke verschillen in verdenkingskansen onder jongeren met en zonder migratieachtergrond; mogelijk worden jongeren met een migratieachtergrond vaker ten onrechte verdacht van criminaliteit dan jongeren zonder migratieachtergrond en stond aanvankelijk een relatief groter aantal van de eerstgenoemde jongeren als verdachte geregistreerd.

3.3.2 *Sociale wenselijkheid naar herkomst*

Diverse vragen uit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit gaan over criminaliteit en andere vormen van deviant gedrag. Deze vragen zijn gevoelig voor sociaal wenselijk antwoorden; de geneigdheid van mensen om zich te presenteren als 'sociaal geïntegreerd' in plaats van 'deviant'. In de MZJ is getracht om de neiging tot sociaal wenselijk antwoorden te beperken door de anonimiteit van de respondenten te garanderen en door de vragen over crimineel gedrag niet mondeling te behandelen, maar de respondent deze vragen te laten invullen op een afgeschermd laptop zonder dat de interviewer de antwoorden kan zien. Vervolgens is aan de respondent uitgelegd dat deze vragen gekoppeld worden aan de rest van het interview via een versleuteld proces waardoor niet meer te herleiden is welke personen delicten rapporteren. Er zijn desalniettemin aanwijzingen dat er nog steeds sprake is van vertekeningen door sociale wenselijkheid. Zo is het aantal jongeren dat rapporteert ooit verhoord te zijn door de politie aanzienlijk kleiner dan het aantal respondenten dat volgens de politieregistraties is verhoord (Weijters et al., 2016).

Voordat de analyses werden uitgevoerd, hebben we daarom eerst getracht om vertekeningen door sociale wenselijkheid zo veel mogelijk uit te sluiten. Daarbij was vooral van belang om te corrigeren voor eventuele verschillen naar herkomst in de geneigdheid tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden. Om onze onderzoeksvragen te beantwoorden, is het op zichzelf namelijk niet erg als de respondenten, ook na controle voor sociale wenselijkheid, nog misdrijven zouden hebben verzwegen: als de sociale groepen die hier worden vergeleken crimineel gedrag, na controle voor sociale wenselijkheid, *in dezelfde mate* onderrapporteren, dan vormen eventuele verschillen tussen die sociale groepen na controle voor zelfgerapporteerd crimineel gedrag nog altijd een goede indicator voor verschillen in de verdenkingskansen.

Zoals uitgelegd in paragraaf 2.3.3 is sociale wenselijkheid ten dele cultuurgebonden. Om na te gaan of de elf vragen over sociale wenselijkheid onder respondenten met een verschillende culturele achtergrond op een vergelijkbare wijze een indicatie vormen van het achterliggende concept 'sociale wenselijkheid', hebben we daarom per herkomstgroep een factoranalyse uitgevoerd (zie Bijlage 1). Daaruit blijkt dat de elf vragen niet helemaal een eenduidige dimensie meten. Er komen steeds twee of drie dimensies

naar voren met een eigenwaarde van boven de 1, waarbij de eerste factor wel duidelijk de boventoon voert. Daarnaast verschilt de opbouw van de dimensies enigszins tussen de herkomstgroepen. Niet alle vragen lenen zich blijkbaar even goed voor een vergelijkend onderzoek tussen de herkomstgroepen. Om deze reden hebben we enkele vragen verwijderd uit de wenselijkheidsschaal, namelijk de vragen met een lading van minder 0,3. Hieruit volgde een nieuwe schaal die is opgebouwd uit zes vragen, waarbij elke vraag wel een gelijksoortige manier bijdraagt aan het overkoepelende concept sociale wenselijkheid (zie Bijlage 1). De uiteindelijke schaal loopt dus van 0 (nul sociaal wenselijke antwoorden) tot 6 (zes sociaal wenselijke antwoorden).

Na het aanpassen van de schaal van elf naar zes items vertoont de relatie tussen sociale wenselijkheid en het aantal misdrijven dat gerapporteerd wordt veel meer overeenkomsten tussen de verschillende herkomstgroepen (zie Bijlage 1). Er is bovendien een duidelijke trend te zien dat hoe wenselijker de respondent antwoordt, hoe kleiner de kans dat de respondent een misdrijf rapporteert in de MZJ. Nadere analyses laten zien dat de zes indicatoren sociale wenselijkheid nog altijd niet helemaal op dezelfde manier meten in de verschillende herkomstgroepen (zie Bijlage 1) en dat er geen volledige measurement invariance is. We zien niettemin dat de factorladingen van de zes vragen sterk overeenkomen tussen de zes herkomstgroepen (de Cronbachs alfa over die factorladingen voor de zes groepen is 0,97). Daardoor is het gebruik van deze gemeenschappelijke schaal voldoende verdedigbaar herkomstgroepen te vergelijken. Daarnaast blijkt uit de literatuur dat het gebruik van een factor met gedeeltelijke measurement invariance tegenwoordig veelvuldig wordt geaccepteerd (zie ook Putnick & Bornstein, 2016). In toekomstig onderzoek zou eventueel onderzocht kunnen worden of er nog betere vragen over sociale wenselijkheid kunnen worden gesteld.

In tabel 2 wordt de gemiddelde score op sociale wenselijkheid weergegeven voor de verschillende herkomstgroepen. Zoals verwacht, bestaan er substantiële verschillen tussen deze groepen. Met name jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond scoren hoog op deze schaal (gemiddeld 4,07 en 4,04). De scores van de jongeren met een Surinaamse of Antilliaanse herkomst liggen dicht bij die van de jongeren met een Nederlandse herkomst, maar zijn nog steeds verhoogd.

Tabel 2: Sociale wenselijkheidsscores van verschillende etnische groepen (12-23 jaar)

Herkomst	Wenselijkheid	N
Nederland	2,88	2.701
Marokko	4,04	653
Turkije	4,07	691
Suriname	3,37	655
Antillen	3,28	673
Anders	3,31	924

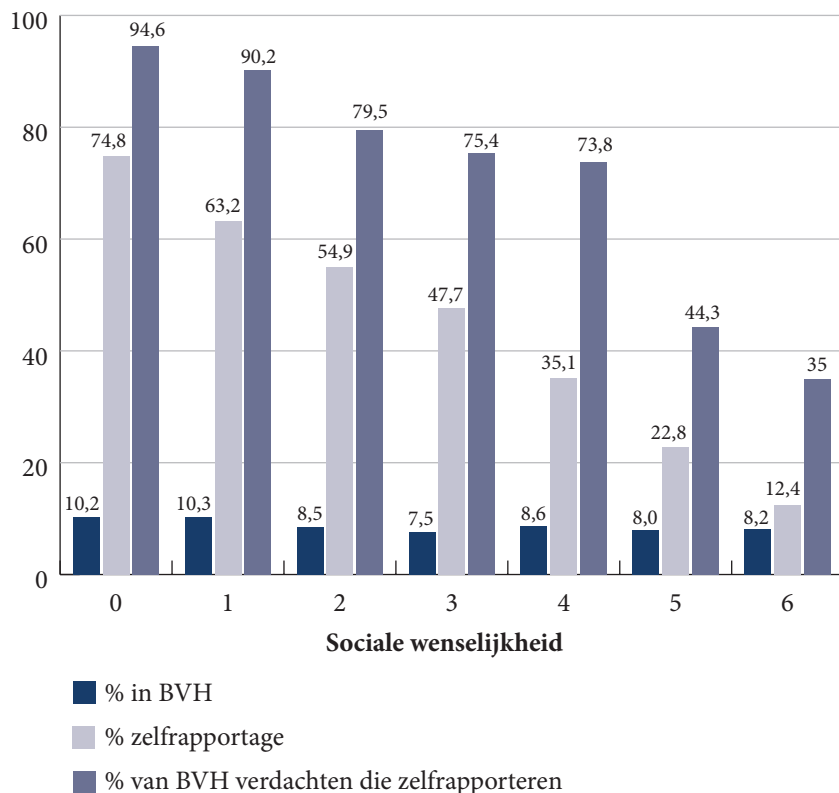
Zoals is besproken in paragraaf 2.3.3 is het niet per se zo dat een jongere die hoog scoort op de sociale wenselijkheidsschaal evenveel crimineel gedrag vertoont als een jongere die er laag op scoort, maar zijn/haar misdrijven alleen zal verzwijgen. Het is immers ook mogelijk dat de eerstgenoemde jongere daadwerkelijk minder crimineel gedrag vertoont omdat hij/zij zich ook sociaal wenselijk *gedraagt*. Daarom laten we in figuur 1 een overzicht zien van drie verschillende kenmerken onder jongeren met verschillende scores op de sociale wenselijkheidsschaal. Ten eerste geven we weer hoeveel procent van de respondenten met een bepaalde wenselijkheidsscore in het BVH staat. Ten tweede is te zien hoeveel procent van de verdachten ook zelf een misdrijf rapporteert. En tot slot is te zien hoeveel procent van de respondenten die als verdachte in het BVH geregistreerd stonden ook zelf een misdrijf rapporteerde.

Op basis van een vergelijking tussen de drie genoemde kenmerken kunnen we vaststellen dat het aantal verdachtenregistraties niet of nauwelijks afneemt bij een hogere score op de sociale wenselijkheidsschaal. De respondenten met een wenselijkheidsscore van 0 of 1 lijken net wat vaker in het BVH voor te komen dan respondenten met een score van 2 en hoger. Maar het lijkt er niet op dat respondenten die erg veel sociale wenselijkheid vertonen veel minder vaak van een misdrijf verdacht worden, wat er op wijst dat sociale wenselijkheid vooral van invloed is op het rapporteren over crimineel gedrag, en niet zozeer op het criminele gedrag zelf. Vervolgens lijkt er wel een lineair negatief verband te bestaan tussen de mate van sociale wenselijkheid en het aantal zelfgerapporteerde misdrijven, hetgeen die indruk bevestigt. Hoe ‘wenselijker’ de respondent is, hoe minder vaak er een misdrijf wordt gerapporteerd. Met name onder respondenten met een zeer hoge score op sociale wenselijkheid (van 5 of 6) zien we dan een opmerkelijk patroon: onder degenen van hen die in BVH staan geregistreerd, noemt slechts een beperkt deel zelf ook een misdrijf, terwijl de overige respondenten die in het BVH staan meestal wel zelf een misdrijf noemen. Vanaf een score van vijf op de sociale wenselijkheidsschaal zijn respondenten blijkbaar een stuk minder geneigd om misdrijven te rapporteren, zelfs wanneer ze hiervoor als verdachte staan geregistreerd bij de politie. Onder deze groep respondenten die zeer hoge niveaus van sociale wenselijkheid vertonen en ook door de politie verdacht worden van een misdrijf, rapporteert maar 44 (score 5) en 35 procent (score 6) ook daadwerkelijk een misdrijf, maar onder de overige respondenten ligt dat percentage tussen de 95 (score 0) en de 74 (score 4). Voor een uitgebreider overzicht van de verdeling tussen zelfgerapporteerde misdrijven en BVH-registraties zie Bijlage 7. Door middel van verschillende kruistabellen laten we daar zien dat jongeren met en zonder een migratieachtergrond niet sterk van elkaar verschillen in het aandeel dat misdrijven rapporteert, maar wel in de kans dat misdrijven ook door de politie worden geregistreerd.

We kunnen dus concluderen dat sociale wenselijkheid een invloed heeft op het aantal misdrijven dat een respondent rapporteert en dat het er vooral bij respondenten met een score vanaf 5 op de sociale wenselijkheid sprake lijkt te zijn van onderrapportage van crimineel gedrag. Nu we meer inzicht hebben verkregen in de sociale wenselijkheidsschaal en de invloed van sociale wenselijkheid op de rapportage van crimineel

gedrag, rest de vraag hoe deze kennis ingezet kan worden om tot een analyse te komen die zo valide mogelijke uitkomsten levert, met name ook ten aanzien van de vergelijking van herkomstgroepen. We zullen daarom nu de drie analysevarianten toelichten die daartoe in dit onderzoek zijn toegepast.

Figuur 1: Sociale wenselijkheid en zelfgerapporteerde misdrijven (12-23 jaar)

3.3.3 *Methode 1: Controle*

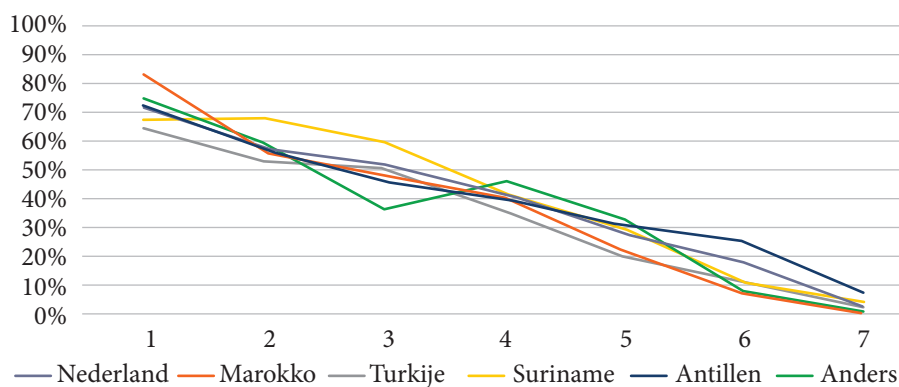
Een mogelijkheid om rekening te houden met onderrapportage door sociale wenselijkheid is om sociale wenselijkheid toe te voegen als controlevariabele. In dat geval fungeert de maat voor sociale wenselijkheid als een indicator voor verzwegen crimineel gedrag, en zal de variabele dus naar verwachting een positief effect laten zien op het aantal BVH-registraties.

In figuur 2 is het verband weergegeven tussen de sociale wenselijkheidsscore en het percentage van respondenten dat misdrijven rapporteert, gesplitst naar herkomst.

Omdat het verband sterke overeenkomsten vertoont tussen de verschillende herkomstgroepen, lijkt het toevoegen van de maat voor sociale wenselijkheid als controlevariabele op het eerste gezicht afdoende om de groepen te kunnen vergelijken. Op deze manier worden respondenten als het ware alleen vergeleken met respondenten die eenzelfde score hebben behaald op de sociale wenselijkheidsschaal.

De twee belangrijkste voordelen van deze methode zijn de eenvoud ervan en het gegeven dat het niet nodig is om respondenten buiten de analyse te laten. Een nadeel van de methode is echter dat ervan uit wordt gegaan dat sociale wenselijkheid bij de verschillende herkomstgroepen dezelfde betekenis heeft en in dezelfde mate een voorspeller is van het onder rapporteren van crimineel gedrag. Figuur 2 suggereert op het eerste gezicht dat dat het geval is, maar een nadere inspectie van de politiegegevens suggereert dat vooral jongeren met een migratieachtergrond met een score vanaf 5 op de schaal voor sociale wenselijkheid toch crimineel gedrag hebben verzwegen. Dit lichten we nader toe bij analysemethode 2.

Figuur 2: Aandeel respondenten dat zelf een misdrijf rapporteert per aangepaste wenselijkheidsscore uitgesplitst naar herkomst (12-23 jaar)

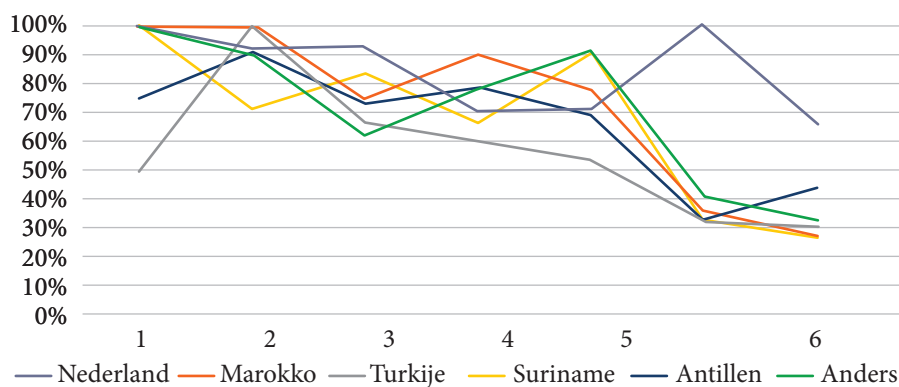
3.3.4 Methode 2: Selectie

De literatuur (zie hoofdstuk 2) stelt dat er vanwege twee mechanismen een negatief verband is tussen sociale wenselijkheid en de mate van zelfgerapporteerd crimineel gedrag: 1) een verminderende bereidwilligheid van respondenten om misdrijven te rapporteren en 2) een negatieve samenhang tussen sociaal wenselijk antwoorden en crimineel gedrag. Het lastige is dat de sterkte van deze mechanismen wellicht verschilt naar migratieachtergrond. In sommige herkomstgroepen is sociale wenselijkheid wellicht vooral een indicator voor prosociaal gedrag terwijl het in andere herkomstgroepen meer een indicator is voor de geneigdheid om deviant gedrag sociaal te verhullen. Als het tweede mechanisme sterker is onder groepen met een migratieachtergrond dan

onder jongeren met een Nederlandse herkomst dan is het mogelijk dat er tussen herkomstgroepen geen verschillen zijn in het verband tussen sociale wenselijkheid en zelfgerapporteerd crimineel gedrag (zoals in figuur 2), terwijl er wel verschillen zijn in crimineel gedrag: een hogere mate van crimineel gedrag onder jongeren met een migratieachtergrond, die hoog scoren op sociale wenselijkheid, ten opzichte van vergelijkbaar scorende jongeren met een Nederlandse achtergrond, wordt dan aan het oog onttrokken door een hogere mate van onderrapportage onder de eerstgenoemden ten opzichte van de laatstgenoemden. Als onderrapportage van crimineel gedrag dus niet op eenzelfde manier samenhangt met de sociale wenselijkheidsscore per herkomstgroep, dan is het mogelijk dat in de analyse van de data waarbij alleen wordt gecontroleerd voor sociale wenselijkheid, er alsnog foutieve uitkomsten worden geproduceerd.

In figuur 1 zagen we al dat met name bij een wenselijkheidsscore van 5 of 6 de bereidheid om misdrijven te rapporteren beperkt lijkt te zijn, zelfs onder jongeren die al als verdachte geregistreerd stonden bij de politie ten tijde van het onderzoek. Dit gegeven staat verder gespecificeerd in figuur 3. Hierin is een overzicht te zien van alle jongeren die voor de onderzochte periodes als een verdachte geregistreerd stonden in het BVH. Bij een lage score op de sociale wenselijkheidsschaal rapporteert het merendeel van deze respondenten inderdaad een misdrijf. Maar bij een sociale wenselijkheidsscore van 5 en 6 zien we vooral onder jongeren met een migratieachtergrond de bereidheid om misdrijven te rapporteren sterk verminderen. Op basis van dit gegeven kunnen we een scheiding maken tussen respondenten met een hoge mate van sociale wenselijkheid (die een 5 of een 6 scoren) en een lagere mate van sociale wenselijkheid (0 tot en met 4). Bij de overige scores zien we ook wel wat verschillen tussen herkomstgroepen maar die zijn vrij 'grillig' en lijken veeleer te maken te hebben met toevallige schommelingen die verband houden met het beperkte aantal respondenten per herkomstgroep en score op sociale wenselijkheid.

Figuur 3: Percentage BVH-verdachten dat zelf ook een misdrijf rapporteert uitgesplitst naar de sociale wenselijkheidsscore (12-23 jaar).

Vervolgens hebben we deze twee groepen (0-4 en 5-6) met elkaar vergeleken in tabel 3. In deze tabel is te zien dat jongeren met een Nederlandse herkomst die hoog scoren op de sociale wenselijkheidsschaal veel minder vaak in het BVH staan, en ook aanzienlijk minder misdrijven rapporteren, dan de jongeren met een Nederlandse achtergrond die laag scoren op de sociale wenselijkheidsschaal. Maar onder deze groep Nederlandse respondenten heeft de mate van sociale wenselijkheid geen invloed op de kans dat een BVH-verdachte ook zelf een misdrijf rapporteert (84,8 tegenover 85,7%).

Onder respondenten met een niet-westerse herkomst rapporteren degenen met een hoge score op de sociale wenselijkheidsschaal ook veel minder misdrijven dan degenen met een lage score op deze schaal. Binnen deze herkomstgroepen zijn er echter wél grote verschillen naar sociale wenselijkheid in het aantal jongeren met een BVH-registratie die zelf ook een misdrijf rapporteren. Bij jongeren met Antilliaanse achtergrond rapporteert bijvoorbeeld 68% van de jongeren met een BVH-registratie en een lage score op sociale wenselijkheid zelf een misdrijf, tegenover 38,9% van de jongeren met een hoge score op sociale wenselijkheid. In de tabel zijn ook verschillen zichtbaar naar herkomst in de mate waarin jongeren met een lage score op sociale wenselijkheid zelf een misdrijf rapporteren (bijvoorbeeld 68% bij de Antilliaanse herkomst jongeren ten opzichte van 84% bij de Nederlandse herkomst jongeren), maar die verschillen houden verband met de gemiddeld hogere score op sociale wenselijkheid in de eerstgenoemde groep ten opzichte van de laatstgenoemde groep. Uit figuur 3 blijken, zoals gezegd is, geen systematische verschillen in onderrapportage naar herkomst bij de lagere scores op sociale wenselijkheid van 0 tot en met 4.

De tweede optie voor het corrigeren op basis van sociale wenselijkheid is daarom om alleen de respondenten te analyseren die een sociale wenselijkheidsscore van een 4 of lager hebben en om onder hen nog altijd te controleren voor het niveau van sociale wenselijkheid. We halen de meest onbetrouwbare respondenten dan uit de analyse terwijl we bij de resterende groep nog steeds rekening houden met herkomstgerelateerde verschillen in het niveau van sociale wenselijkheid. Maar we gaan er vanuit dat de mate van onderrapportage onder de resterende respondenten niet systematisch verschilt naar herkomst, wat in overeenstemming is met de patronen in figuur 3.

We achten deze methode beter dan de eerste methode, maar er zijn ook enkele nadelen aan verbonden. Het voornaamste nadeel is dat we een flink aantal respondenten buiten beschouwing moeten laten, vooral onder de groepen met een migratieachtergrond. In tabel 3 is te zien dat met name onder de groep jongeren met een Marokkaanse en Turkse herkomst er respectievelijk 48 en 45% van de respondenten een te hoge score hebben op sociale wenselijkheid, en bij de 12- tot en met 18-jarigen, waarop de regressie-analyses focussen, was dat respectievelijk 50% en 46%. Door het uifilteren van deze respondenten komt de externe validiteit (generaliseerbaarheid) mogelijk onder druk te staan.

Tabel 3: Verschillen tussen hoge en lage wenselijkheid naar herkomst (12-23 jaar)

	Wenselijkheid	Nederland	Marokko	Turkije	Suriname	Antillen	Anders
% in BVH	Laag	5,57	15,55	11,37	10,38	14,8	9,09
	Hoog	2,83	10,41	9,71	10,96	14,60	7,20
% zelfrapportage misdrijf	Laag	52,90	47,87	42,65	54,76	50,74	51,40
	Hoog	20,98	13,88	15,53	17,35	25,28	14,80
% van BVH-verdachten dat zelf een misdrijf rapporteert	Laag	84,80	62,69	49,12	63,79	68,00	73,02
	Hoog	85,71	31,03	32,00	30,00	38,89	40,00
Aantal respondenten met een hoge wenselijkheid		529 (20%)	317 (48%)	309 (45%)	219 (33%)	178 (26%)	250 (27%)
	Totaal aantal respondenten	2.701	653	691	655	673	924

3.3.5 Methode 3: Imputatie

De derde methode om met vertekeningen op basis van sociale wenselijkheid om te gaan, is meervoudige imputatie. Bij deze methode wordt aangenomen dat respondenten met een zeer hoge score op de sociale wenselijkheidsschaal (5 of 6) niet betrouwbaar zullen rapporteren over hun eigen criminele gedrag en daarom worden hun scores op items die gevoelig zijn voor sociale wenselijkheid (crimineel gedrag maar bijvoorbeeld ook sociale deviantie) niet gebruikt. De respondenten worden echter niet verwijderd; in plaats daarvan worden hun scores op de gewantrouwde variabelen vervangen door geschatte scores op basis van hun achtergrondkenmerken (bijvoorbeeld leeftijd, opleidingsniveau) en de patronen in de dataset onder jongeren met een lagere score op sociale wenselijkheid.

Er zijn verschillende methoden om met missende data om te gaan. *Listwise deletion* is de meest makkelijke optie, waar de respondent met missende waarden als geheel wordt verwijderd uit de analyse. Dit is de methode die wordt toegepast in de tweede analyse-methode. Voor het toepassen hiervan zijn echter strikte assumpties vereist. Om te voorkomen dat deze toepassing leidt tot vertekeningen in de resultaten hoort het patroon van de *missingness* MCAR zijn, ofwel *missing completely at random*. Dat betekent dat de missende waarden niet samenhangen met een andere geobserveerde of niet-geobserveerde variabele. Dat is niet het geval in deze situatie, de *missingness* hangt namelijk samen met de score op de sociale wenselijkheidsschaal en daarmee mogelijk ook met andere kenmerken zoals geslacht, leeftijd en opleidingsniveau.

Naast listwise deletion zijn er verschillende imputatiemethoden beschikbaar om een schatting te maken van de missende waarden. Een belangrijke voorwaarde voor het toepassen van meervoudige imputatie is dat de missende data kan gecategoriseerd worden als MAR, *missing at random*. Dat betekent dat de oorzaak van de *missingness*

samenhangt met scores op geobserveerde variabelen die zijn waargenomen. Hoewel we het zelfgerapporteerde criminele gedrag van respondenten met een zeer hoge score op sociale wenselijkheid in feite niet weten, kunnen we wel een schatting maken van dat gedrag op basis van bijvoorbeeld hun geslacht, leeftijd, sociaal-economische positie *gezien de effecten van die variabelen op zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder jongeren met een lage score op sociale wenselijkheid.*

Als aan de MAR-voorwaarde voldaan kan worden, dan wordt meervoudige imputatie over het algemeen beschouwd als de methode die de meest betrouwbare resultaten oplevert. Het corrigeren van onbetrouwbare waarden door middel van meervoudige imputatie is onder andere toegepast door Foelber (2017), Kim et al. (2014), Koepfler et al. (2011) en Rios et al. (2017). Deze onderzoekers hebben gebruikgemaakt van 'self-imposed missing data' op basis van responstijden in online surveys die zo snel zijn dat het niet aannemelijk is dat de respondent de vraag heeft gelezen. Het voordeel van deze methode is dat er geen respondenten verloren gaan uit de dataset en zowel de parameters als de standaardfouten die uit deze analyse voortkomen, produceren geen bias zoals bij listwise deletion het geval is.

In het proces van meervoudige imputatie worden verschillende waarden geschat voor elke missende waarde op basis van *auxiliary* variabelen, ofwel, hulpvariabelen. Dit zijn variabelen die correleren met de missende variabele. Het toevoegen van deze hulpvariabelen versterkt de kans dat de data functioneert als MAR in plaats van MNAR: *missing not at random*. In dit geval zijn de hulpvariabelen de variabelen die samenhangen met de kans om een misdrijf te begaan. Zoals we hebben besproken in hoofdstuk 2 zijn dit variabelen zoals de leeftijd, gender, herkomst, opleidingsniveau, stedelijkheid, sociale deviantie en verschillende gedragskenmerken. Naast de associatie tussen deze variabelen en het vertonen van crimineel gedrag, zijn sommige van deze variabelen ook zelf gevoelig voor sociaal wenselijk antwoordgedrag, zoals het bekennen van alcohol- of drugsgebruik, het rapporteren over criminele vrienden en het bespreken van gedragsproblemen en emotionele problemen. Het is daarom mogelijk om de hulpvariabelen te registreren die tegelijkertijd zelf geïmputeerd worden en ook bijdragen aan het schatten van de imputatiescores van de overige variabelen. En daarnaast kunnen overige hulpvariabelen worden geregistreerd die alleen bijdragen aan het imputatieproces.

Na het registreren van de hulpvariabelen wordt de eerste imputatie ronde uitgevoerd, waarbij de waarden van de missende data worden voorspeld door middel van een stochastische regressieanalyse op basis van de 31 vastgestelde hulpvariabelen. Na de eerste imputatieronde wordt een nieuwe imputatie uitgevoerd, waarbij de nieuwe gemiddelde waarde en variantie gebruikt worden om de waarden van de missende data in te schatten. In dit onderzoek hebben dertig imputatierondes plaatsgevonden. Dit aantal is gebaseerd op Enders' (2010) aanbeveling om een minimum van twintig complete datasets te creëren en Johnson en Youngs (2011) aanbeveling om meer dan 25 complete datasets te creëren. Vervolgens worden de dertig datasets die gegenereerd

zijn teruggebracht naar een gecombineerde dataset, waarbij het gemiddelde van alle dertig imputatiescores berekend wordt. Op deze nieuwe dataset kunnen vervolgens analyses uitgevoerd worden. Koepfler et al. (2011) en Rios et al. (2017) gebruikten zowel echte als gesimuleerde data om te onderzoeken welke methode beter werkt, listwise deletion of meervoudige imputatie. Beiden concludeerden dat meervoudige imputatie de voorkeur genoot omdat het voorziet in de meest accurate uitkomsten.

We presenteren de resultaten van de verschillende analysevarianten om te laten zien dat de bevindingen niet wezenlijk verschillen afhankelijk van de gekozen analysetechniek. We hebben zelf het meeste vertrouwen in de derde analysevariant, gevolgd door de tweede, gevolgd door de eerste.

3.3.6 *Binomiale regressie*

Bij de verklarende analyses in fase twee van het onderzoek is nagegaan welke kenmerken van jongeren (crimineel gedrag, sociaal-economische status, sociale deviantie en interactieproblemen) geassocieerd zijn met het aantal BVH-registraties, en in hoeverre die kenmerken (mede) verklaren waarom jongeren met migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd als verdachte van criminaliteit.

De afhankelijke variabele is het totaal aantal registraties dat een respondent heeft in het BVH-systeem van de politie als verdachte voor de jaren 2005-2010 (MZJ, 2010) en 2010-2015 (MZJ, 2015), ongeacht het type misdrijf. De gegevens uit de MZJ 2010 en 2015 zijn samen ('gepooled') geanalyseerd om zo veel mogelijk observaties te hebben. In BVH worden alle verdachten van een misdrijf geregistreerd. De meeste respondenten (5.685) hebben geen registraties. Van de 533 respondenten met een registratie lopen de aantallen van 1-14. Maar de hoge aantallen BVH-registraties komen zelden voor, en daarom kan deze variabele gecategoriseerd worden als een *overdispersed count variable*. Dit soort scheve distributies in een afhankelijke variabele kunnen het best geanalyseerd worden met een *negatieve binomiale* regressieanalyse. Dit is een analyse-methode (uitgevoerd in STATA) gebaseerd op een lineair model met gebruik van *maximum likelihood estimation*. De invloed van een onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele wordt uitgedrukt met de IRR, incidence rate ratio. Wanneer een onafhankelijke variabele toeneemt met 1 punt en alle overige variabelen gelijk gehouden worden, dan zal het aantal BVH-registraties toenemen met een bepaalde factor die wordt uitgedrukt met de IRR. Een IRR van 6 betekent bijvoorbeeld dat respondenten met dit kenmerk gemiddeld zes keer zoveel BVH-misdrijven op hun naam hebben in vergelijking met respondenten zonder dit kenmerk.

Bij elk van de drie besproken analysevarianten begonnen we eerst met een simpel model waar de verschillen tussen de verschillende herkomstgroepen in het aantal BVH-registraties werden voorspeld op basis van alleen herkomst, leeftijd en geslacht (en, bij variant 1 en 2, sociale wenselijkheid). Daarna voegden we meer variabelen toe. In het

tweede model werden variabelen toegevoegd over zelfgerapporteerd crimineel gedrag, in het derde model werden variabelen toegevoegd over de sociaal-economische status, in het vierde model werden variabelen toegevoegd over stedelijkheid en in het vijfde en laatste model werden de variabelen over sociale deviantie en probleemgedrag toegevoegd.

Als we het criminele gedrag van de respondenten, rekening houdend met sociale wenselijkheid, accuraat meten, of wanneer er althans geen systematische sociale verschillen meer zijn in de betekenis van sociale wenselijkheid voor de rapportage van crimineel gedrag, dan zijn de uitkomsten van het tweede model een goede indicatie van verschillen tussen herkomstgroepen in de verdenkingskans. Door het toevoegen van de variabelen over de sociaal-economische positie, stedelijkheid en sociale deviantie en probleemgedrag verkregen we vervolgens een beeld van de achtergronden van eventuele verschillen in verdenkingskans.

Er zijn tevens aparte analyses verricht voor jongeren met en zonder migratieachtergrond. Dit is enerzijds gedaan om aspecten van intersectionaliteit te verkennen en na te gaan of bepaalde kenmerken, bijvoorbeeld opleidingsniveau, stedelijkheid of bepaalde vormen van probleemgedrag, bij jongeren met een migratieachtergrond een wat andere relatie hebben met de verdenkingskans dan onder jongeren zonder migratieachtergrond. Daarnaast fungeren deze aparte analyses als een aanvullende controle om eventuele resterende herkomstgebonden verschillen in onderrapportage uit te sluiten. Als zou blijken dat bepaalde patronen zich zowel voordoen onder jongeren met als zonder migratieachtergrond (bijvoorbeeld een verband tussen opleidingsniveau en verdenkingskans) dan is het nog aannemelijker dat er ook verschillen zijn tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond die samenhangen met verschillen tussen die groepen in dat kenmerk. De aparte analyses helpen tevens om een licht te werpen op verschillen in de verdenkingskans onder jongeren *zonder migratieachtergrond*, waarmee de discussie over sociale ongelijkheid in verdenkingskansen mogelijk kan worden verbreed.

3.3.7 *Belangrijkste beperkingen op een rij*

Bij regressieanalyses wordt altijd aangenomen dat een onafhankelijke variabele (hier bijvoorbeeld leeftijd, geslacht of herkomst) een bepaalde invloed heeft op een afhankelijke variabele (hier het aantal registraties in BVH). Die causaliteit wordt dan aangenomen op basis van de literatuur en inhoudelijke argumentatie maar kan in observatieonderzoek (surveyonderzoek, BVH-data) nooit met honderd procent zekerheid worden aangetoond. Dat kan immers alleen in een zogeheten dubbelblind experiment met willekeurige toewijzing van personen aan een experimentele groep en een controlegroep. Soms wordt er een 'effect' gevonden terwijl de relatie tussen oorzaak en gevolg in werkelijkheid andersom ligt, of deels andersom ligt. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat er meer gedragsproblemen worden gemeten in de MZJ onder jongeren die in aan-

raking zijn geweest met de politie, niet omdat deze problemen de kans vergroten op een verdachtenregistratie, maar omdat politiecontacten leidden tot meer gedragsproblemen. Gedragskenmerken zullen hier het meest gevoelig voor zijn, maar het is in theorie ook mogelijk dat het politiecontact andere veranderlijke kenmerken, zoals het opleidingsniveau, beïnvloedt. Alleen herhaalde metingen onder dezelfde respondenten zouden daar meer inzicht in kunnen geven. In het vaststellen van de sociaal-economische klasse zijn daarom overigens ook andere, meer stabiele, kenmerken opgenomen, zoals het opleidingsniveau van de ouders. En sommige variabelen, zoals geslacht en herkomst, zijn in beginsel onveranderlijk, waardoor het probleem van omgekeerde causaliteit daar niet speelt.

Een ander methodologisch risico is zogenoemde *omitted variable bias*, wat in dit geval vooral raakt aan de discussie over sociale wenselijkheid. Soms wordt er in een model een 'effect' gevonden dat vervolgens als indicatief bewijs wordt geïnterpreteerd voor het bestaan van een causale relatie tussen de onafhankelijke variabele en de afhankelijke variabele, terwijl de onafhankelijke variabele in werkelijkheid de invloed oppikt van een ander kenmerk dat niet in het model is opgenomen of daarin wel is opgenomen maar niet goed is gemeten. Er bestaat een mogelijkheid dat er ondanks de controles voor sociale wenselijkheid nog steeds verschillen tussen sociale groepen zijn in de mate waarin crimineel gedrag is verzwegen. Als dat zo is, dan kan een gevonden 'effect' van dat kenmerk op het aantal registraties, alsnog verzwegen crimineel gedrag oppikken. Ook bestaat er een mogelijkheid dat we het effect vinden omdat het kenmerk is gecorreleerd met aspecten van het criminele gedrag die in de MZJ niet goed zijn gemeten, zoals de publieke zichtbaarheid van het misdrijf en de precieze relatie tot het slachtoffer (bijvoorbeeld wel of geen bekende). In toekomstig onderzoek – zie ook de onderzoeksaanbevelingen in de conclusie – kan de MZJ mogelijk nog beter toegerust worden voor een onderzoek naar verdenkingskansen. Ook bestaat de mogelijkheid om nieuwe versies van de MZJ structureel te koppelen aan politiedata, zodat trends in verdenkingskansen, en sociale verschillen daarin, gemonitord kunnen worden, ook als er mogelijk bepaalde vertekeningen zijn in het niveau van de verdenkingskansen op enig moment.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk geven we in paragraaf 4.1 eerst een beeld van het zelfgerapporteerde criminele gedrag, de BVH-registraties en de overige onderzochte kenmerken van de jongeren die in 2010 en 2015 deelnamen aan de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit, en toestemming gaven om hun gegevens te koppelen aan politiegegevens. We tonen daarbij zowel de gemeten waarden van alle respondenten als de waarden van de respondenten met een wenselijkheidsscore van 0 tot en met 4. Vervolgens presenteren we in paragraaf 4.2 de resultaten van de binomiale regressieanalyses waarbij is gekeken welke factoren een zelfstandig effect hebben op het aantal verdachtenregistraties van de jongeren in het BVH.

4.1 Kenmerken van de jongeren

Tabel 4 toont hoe de jongeren scoren op zelfgerapporteerde criminaliteit, BVH-registraties, demografische kenmerken, sociaal-economische kenmerken, sociale deviantie, sociaal probleemgedrag en sociale wenselijkheid. De linkerkolommen tonen de gegevens (gemiddelde, minimum, maximum) voor alle jongeren van wie de gegevens uit de enquête werden gekoppeld aan de politiecijfers. De twee rechterkolommen tonen opnieuw de gemiddelde waarden op deze kenmerken maar dan uitgesplitst voor jongeren met en zonder migratieachtergrond. Tussen haakjes staan de gemiddelde waarden van de respondenten die overblijven na de selectie op basis van de sociale wenselijkheidsscore. De regressiemodellen in paragraaf 4.2 zijn op deze scores gebaseerd. In de tabel staan alleen de gegevens over jongeren van 12-18 jaar die informatie verstrekten over alle onafhankelijke variabelen in de regressiemodellen en daarom konden worden meegenomen analysevariant 1. Het betreft 5.063 van de 5.331 12- tot 18-jarigen.

Tabel 4: Beschrijvende statistieken van alle respondenten plus van de respondenten met een sociale wenselijkheidsscore van vier of lager tussen haakjes (12-18 jaar)

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	Gemiddelde jongeren zonder migratieachtergrond	Gemiddelde jongeren met migratieachtergrond
Aantal BVH-registraties	0,12 (0,12)	0	14	0,05 (0,06)	0,17 (0,18)
Nederlandse achtergrond	0,38 (0,44)	0	1		
Marokkaanse achtergrond	0,12 (0,09)	0	1		
Turkse achtergrond	0,12 (0,09)	0	1		

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	Gemiddelde jongeren zonder migratieachtergrond	Gemiddelde jongeren met migratieachtergrond
Surinaamse achtergrond	0,12 (0,12)	0	1		
Antilliaanse achtergrond	0,12 (0,13)	0	1		
Overige achtergrond	0,14 (0,14)	0	1		
Drugs ernstig	0,01 (0,01)	0	1	0,00 (0,00)	0,01 (0,01)
Drugs licht	0,02 (0,03)	0	1	0,02 (0,02)	0,02 (0,03)
Vermogen ernstig	0,05 (0,06)	0	1	0,05 (0,06)	0,05 (0,07)
Vermogen licht	0,19 (0,25)	0	1	0,21 (0,26)	0,17 (0,24)
Geweld ernstig	0,02 (0,03)	0	1	0,02 (0,02)	0,02 (0,03)
Geweld licht	0,24 (0,31)	0	1	0,25 (0,30)	0,23 (0,32)
Wapenmisdrijf	0,03 (0,04)	0	1	0,03 (0,03)	0,03 (0,04)
Vernieling	0,17 (0,22)	0	1	0,19 (0,22)	0,16 (0,22)
Aantal lichte misdrijven	0,85 (1,10)	0	4	0,92 (1,10)	0,81 (1,11)
Aantal ernstige misdrijven	0,11 (0,15)	0	3	0,10 (0,13)	0,12 (0,17)
Leeftijd	13,7 (14,0)	12	18	14,24 (14,48)	13,39 (13,63)
Geslacht	0,50 (0,49)	0	1	0,50 (0,48)	0,51 (0,50)
Opleiding vwo+	0,11 (0,13)	0	1	0,16 (0,18)	0,08 (0,10)
Opleiding havo	0,13 (0,15)	0	1	0,17 (0,19)	0,10 (0,13)
Opleiding vmbo	0,48 (0,34)	0	1	0,31 (0,33)	0,33 (0,35)
Basisschool	0,38 (0,32)	0	1	0,30 (0,24)	0,41 (0,38)
Opleiding missing	0,05 (0,06)	0	1	0,06 (0,06)	0,05 (0,05)
Opleiding moeder	3,52 (3,54)	1	5	3,53 (3,51)	2,53 (3,56)
Opleiding vader	3,72 (3,73)	1	5	3,53 (3,54)	2,84 (3,88)
Vader werkloos	0,20 (0,17)	0	1	0,08 (0,08)	0,27 (0,25)
Moeder werkloos	0,09 (0,08)	0	1	0,04 (0,04)	0,12 (0,11)
(G)eenoudergezin	0,21 (0,21)	0	1	0,14 (0,14)	0,25 (0,26)
Stedelijkheid	2,72 (2,83)	1	5	3,58 (3,61)	2,18 (2,23)
WOZ-waarde	221,9 (228,4)	65	995	264,0 (265,1)	196,06 (200,6)
Inkomen buurt	29,2 (29,5)	11	87	30,2 (30,2)	28,6 (29,0)
Criminele vrienden	0,75 (0,86)	1	5	0,69 (0,77)	0,79 (0,93)
Op straat hangen	0,37 (0,39)	0	1	0,28 (0,30)	0,43 (0,46)
Drugsgebruik	0,06 (0,07)	0	1	0,07 (0,08)	0,05 (0,06)
Alcoholgebruik	0,17 (0,21)	0	1	0,28 (0,31)	0,10 (0,12)
Houding criminaliteit	21,72 (21,46)	6	44	21,62 (21,41)	21,78 (21,49)
Gedragsproblemen	6,54 (6,76)	5	15	6,48 (6,62)	6,57 (6,86)
Emotionele problemen	7,25 (7,44)	5	15	7,35 (7,46)	7,19 (7,42)
Hyperactiviteit	8,29 (8,76)	5	15	8,80 (9,06)	7,91 (8,53)

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	Gemiddelde jongeren zonder migratieachtergrond	Gemiddelde jongeren met migratieachtergrond
Prosociaal	13,30 (13,06)	5	15	13,21 (13,03)	13,40 (13,07)
Peer problemen	6,60 (6,58)	5	15	6,37 (6,37)	6,73 (6,73)
Wenselijkheid	3,36 (2,40)	0	6 (4)	2,94 (2,25)	3,62 (2,51)

Op basis van de bovenstaande tabel zien we dat de respondenten gemiddeld 0,15 verdachtenregistraties op hun naam hebben staan. Het hoogst aantal verdachtenregistraties in deze steekproef is 14. Het gemiddeld aantal verdachtenregistraties is onder jongeren met migratieachtergrond ruim drie keer zo groot dan onder jongeren zonder migratieachtergrond (0,23 ten opzichte van 0,07). Iets minder dan de helft van de respondenten (43%) heeft een Nederlandse achtergrond. De meeste jongeren met een migratieachtergrond behoren tot de vier klassieke etnische minderheden in Nederland, die afkomstig zijn uit Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen; 15% van de respondenten heeft een overige migratieachtergrond (Europees of niet-Europees).

De selectie op basis van sociale wenselijkheid leidt vooral tot een opwaartse bijstelling van het aantal zelfgerapporteerde misdrijven onder jongeren met een migratieachtergrond. Onder hen neemt het gemiddeld aantal lichte misdrijven bijvoorbeeld toe van 0,84 naar 1,17. De opwaartse bijstelling bij de jongeren met een Nederlandse achtergrond is wat geringer en gaat van 1,07 naar 1,23. Door de selectie op basis van wenselijkheid worden de verschillen tussen herkomstgroepen in zelfgerapporteerd crimineel gedrag kleiner.²

Ongeveer een kwart van de jongeren heeft een opleidingsniveau gerapporteerd van minimaal havoniveau (0,11+0,16= 0,27). We zien aanzienlijke verschillen tussen herkomstgroepen wat de opleiding betreft. Bij de jongeren met een Nederlandse achtergrond volgt of volgde 37% minimaal havo, tegenover 16% bij de jongeren met een migratieachtergrond. Als we de jongeren die nog op de basisschool zitten niet meerekenen, volgt of volgde 57% van de jongeren van Nederlandse herkomst minimaal havo tegenover 31% bij de jongeren met een migratieachtergrond. Ook op de andere indicatoren voor sociaal-economische status scoren jongeren met een migratieachtergrond nog altijd lager dan jongeren zonder migratieachtergrond (opleidingsniveau van de ouders, gemiddelde WOZ-waarde van de woningen in de buurt, gemiddeld inkomen in de buurt). Ook zijn jongeren met een migratieachtergrond zoals bekend sterk oververtegenwoordigd in de steden. Sociale deviantie die op zichzelf niet strafbaar is (op straat rondhangen, criminele vrienden hebben), of onder bepaalde omstandigheden hooguit strafbaar is als overtreding (bijvoorbeeld alcohol- of drugsgebruik) is onder jongeren

2 Zie voor aanvullende informatie Bijlage 7. Hierin staan kruistabellen weergegeven van jongeren met en zonder migratieachtergrond waarin de BVH-registraties en het zelfgerapporteerde crimineel gedrag tegen elkaar staan afgezet. Aparte tabellen zijn gemaakt met en zonder een selectie op basis van sociale wenselijkheid.

vrij gangbaar, maar er zijn enkele opvallende verschillen naar herkomst. Terwijl jongeren met een migratieachtergrond relatief vaak op straat 'hangen' en wat vaker aangeven criminele vrienden te hebben, gebruiken jongeren met een Nederlandse herkomst juist relatief vaak alcohol en/of drugs. De jongeren rapporteren in beperkte mate sociale gedragsproblemen uit de *Social Difficulties Scale*; met name gedragsproblemen en problemen met leeftijdsgenoten scoren laag. Jongeren met een migratieachtergrond scoren niettemin iets hoger op deze twee categorieën en rapporteren juist wat minder emotionele problemen en hyperactiviteit.

4.2 Verklarende analyses

In deze paragraaf presenteren we de resultaten van de binomiale regressieanalyse. We vergelijken daarbij steeds de uitkomsten voor de drie analysevarianten die werden gehanteerd om sociale wenselijkheid zo veel mogelijk uit te sluiten en constant te houden tussen de herkomstgroepen: 1) de analyse waar werd gecontroleerd voor sociale wenselijkheid, 2) de analyse waar de meest 'onbetrouwbare' respondenten werden verwijderd uit de analyse en vervolgens werd gecontroleerd voor sociale wenselijkheid onder de resterende respondenten en 3) de analyse waar de antwoorden over crimineel gedrag (en andere variabelen die gevoelig zijn voor sociale wenselijkheid, te weten sociale deviantie en probleemgedrag) onder 'onbetrouwbare' respondenten werden geïmputeerd op basis van hun achtergrondkenmerken en de patronen onder respondenten met een lage sociale wenselijkheid. In aanvulling op deze drie analysevarianten hebben we ook een analyse gedaan op de data zonder rekening te houden met sociale wenselijkheid. Deze resultaten staan gerapporteerd in Bijlage 5, met een korte uitleg van de verschillen in resultaten wanneer sociale wenselijkheid wel en niet wordt opgenomen in het model.³

In het vorige hoofdstuk concludeerden we dat het wel belangrijk is om informatie over sociale wenselijkheid in acht te nemen, en daarom bespreken wij de drie verschillende analysevarianten in dit hoofdstuk waarin op verschillende manieren rekening is gehouden met sociale wenselijkheid. Zoals beschreven in hoofdstuk 3, startten we steeds met een eenvoudig model (weinig voorspellers) waarna er per thema steeds meer onafhankelijke variabelen aan de analyse werden toegevoegd.

3 Het vergelijken van verschillende analysemethoden in termen van verklaarde variantie stuit op enkele obstakels door de verschillen in het aantal respondenten per analytisch model en doordat het niet mogelijk is om een pseudo R-kwadraat te berekenen in het imputatiemodel. We zien echter wel dat de pseudo R-kwadraat, voor zover we die konden berekenen, net iets beter wordt wanneer complexere modellen met eenvoudigere modellen worden vergeleken. De resultaten van drie varianten die in dit hoofdstuk met elkaar worden vergeleken, komen in grote lijnen met elkaar overeen. Wel zien we dat de R-kwadraat wat lager is in de modellen waar geen rekening wordt gehouden met sociale wenselijkheid dan bij de eerste variant die in dit hoofdstuk wordt gepresenteerd, gevolgd door de tweede. Dit suggereert dat de tweede gepresenteerde variant wat beter is dan de eerste. We gaan er echter vanuit dat de derde variant (de imputatiemodellen) het beste beeld geeft (zie daarvoor hoofdstuk 2). Overigens is de pseudo R-kwadraat in de modellen relatief laag. Dat komt mede door de scheve verdeling van de afhankelijke variabele en de relatief grote omvang van de steekproef.

We bespreken in dit hoofdstuk steeds onderdelen van deze tabellen waar we steeds de relevante cellen uit de grotere tabellen weergeven. In elk model worden variabelen toegevoegd en de variabelen uit het voorgaande model blijven aanwezig, ook al worden deze niet weergegeven in de verkorte tabellen uit dit hoofdstuk. De volledige tabellen staan weergegeven in de Bijlagen 2, 3 en 4. Ook hebben we, zoals is gezegd, de data afzonderlijk geanalyseerd voor alleen respondenten met migratieachtergrond en respondenten zonder migratieachtergrond; we rapporteren voor die analyses alleen de bevindingen met de eenvoudige analysevariant 1 waar sociale wenselijkheid als een controlevariabele is opgenomen in het model. De volledige tabellen van deze analyses zijn te vinden in Bijlage 6.

4.2.1 *Herkomst met controle voor leeftijd en geslacht*

In het eerste model wordt een vergelijking gemaakt tussen het aantal verdachtenregistraties van jongeren met verschillende migratieachtergronden (zie methode 1 in tabel 5), waarbij alleen is gecontroleerd voor leeftijd, geslacht en sociale wenselijkheid. We zien dan bijvoorbeeld dat jongeren met een Marokkaanse migratieachtergrond gemiddeld 5,97 keer zoveel BVH-registraties hebben dan jongeren met een Nederlandse achtergrond. Voor jongeren met een Antilliaanse achtergrond is dit verschil 7,0 keer zo groot. De geïmputeerde analyse geeft exact dezelfde uitkomsten als het model waarin gecontroleerd wordt voor wenselijkheid aangezien geen van de variabelen in dit model onderwerp waren van imputatie. In tabel 5 is verder te zien dat ook leeftijd en gender een belangrijke rol spelen in het aantal BVH-registraties van een jongere. Jongens hebben tussen de drie en vier keer zoveel registraties op hun naam staan dan meisjes, en elk jaar dat een respondent ouder is, gaat gepaard met een ongeveer 50% (IRR= 1,47) hoger aantal antecedenten in de onderzochte periode.

Bij analysevariant 2 vallen de verschillen naar herkomst wat kleiner uit dan bij variant 1 en 2. Onder de jongeren met een zeer hoge score op de sociale wenselijkheidsschaal, die niet meegenomen zijn in deze analysevariant, hadden met name respondenten van Antilliaanse afkomst meer BVH-registraties dan gemiddeld. Een deel van de herkomstgerelateerde variatie in het aantal BVH-registraties wordt dus weggenomen door het verwijderen van respondenten met een hoge score op sociale wenselijkheid.

Tabel 5: Effecten van herkomst op het aantal BVH-registraties in model 1 (dit is een selectie van een grotere tabel, zie voor de volledige modellen Bijlage 2, 3 en 4)

	Methode 1: Controle	Methode 2: Selectie en controle	Methode 3: Imputatie
Herkomst			
-Marokko	5,97***	5,98***	5,97***
-Turkije	4,35***	4,30***	4,35***
-Suriname	4,19***	4,13***	4,19***
-Antillen	7,00***	5,62***	7,00***

	Methode 1: Controle	Methode 2: Selectie en controle	Methode 3: Imputatie
-Anders	3,30***	2,94***	3,30***
-Nederland (= ref)	1	1	1
Leeftijd	1,47***	1,42***	1,47***
Gender (ref = man)	0,31***	0,27***	0,31***

*** $p < 0.001$ | ** $p < 0.01$ | * $p < 0.05$

Met enkel een controle voor leeftijd en gender bestaan er dus forse verschillen tussen jongeren met een verschillende etniciteit wat betreft het aantal BVH-registraties. Met name Marokkaanse en Antilliaanse jongeren hebben veel meer BVH-registraties dan jongeren zonder migratieachtergrond. In de hieropvolgende modellen worden steeds meer variabelen toegevoegd en dit leidt ertoe dat het verschil tussen de verschillende herkomstgroepen afneemt. Door middel van deze methode kunnen we aanwijzen welke factoren samenhangen met het aantal verdachtenregistraties dat een jongere op zijn/haar naam heeft staan en welke factoren verklaren waarom jongeren met een migratieachtergrond gemiddeld meer verdachtenregistraties op hun naam hebben staan dan jongeren met een Nederlandse achtergrond.

4.2.2 *Zelfgerapporteerd crimineel gedrag*

In het tweede model worden variabelen toegevoegd die betrekking hebben op de frequentie en het type van het zelfgerapporteerde criminele gedrag. Zoals wellicht verwacht mag worden, blijken vooral de ernstigere vormen van crimineel gedrag (name-lijk ernstige vermogens- en geweldsmisdrijven) een effect te hebben op het aantal BVH-registraties in combinatie met de frequentie van lichtere vormen van crimineel gedrag. Het valt op dat zelfrapportage van ernstige drugs misdrijven de enige categorie van ernstige misdrijven is die niet significant samenhangt met meer BVH-registraties, wat suggereert dat de pakkans voor drugs misdrijven relatief klein is.⁴ We vinden ook aanwijzingen voor verschillen tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond in de relatie tussen type zelfgerapporteerd crimineel gedrag en het aantal registraties. Onder jongeren met een migratieachtergrond vertoont het aantal lichte misdrijven een significant effect; bij jongeren zonder migratieachtergrond lijkt de ernst van de misdrijven in sterkere mate bepalend.⁵

4 Niet alle variabelen die crimineel gedrag meten, zijn overigens significant in deze analyses, maar dat komt mede door de hoge correlatie tussen de desbetreffende variabelen. Die correlaties zijn minder van belang voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag, waarbij we meer inzicht proberen te krijgen in de achtergronden van de verschillen tussen herkomstgroepen in het aantal BVH-registraties.

5 Toekomstig onderzoek zou kunnen nagaan of jongeren met een migratieachtergrond minder geneigd zijn om zware misdrijven te rapporteren en/of dat zij ook bij wat lichtere misdrijven een relatief grote kans lopen op een BVH-registratie.

Als gevolg van de controle voor crimineel gedrag nemen de effecten van herkomst op het aantal verdachtenregistraties af (zie tabel 5 en 6), wat betekent dat jongeren met een migratieachtergrond gemiddeld meer (ernstige) misdrijven rapporteren dan jongeren zonder migratieachtergrond, met name na controle voor sociale wenselijkheid. Alleen jongeren met een Turkse herkomst vormen op die regel een uitzondering. Wanneer zelfgerapporteerde misdrijven aan het model toegevoegd worden, dan wordt de oververtegenwoordiging in BVH-registraties voor hen juist iets groter in vergelijking met jongeren zonder migratieachtergrond. De grootste vermindering in het aantal BVH-registraties ten opzichte van het eerste model zien we bij jongeren met een Antilliaanse achtergrond. Zij rapporteren relatief veel crimineel gedrag. Afhankelijk van de herkomstgroep en de gehanteerde analysevariant verklaren de verschillen in de mate en ernst van zelfgerapporteerd crimineel tussen de 0% (Turks-Nederlandse jongeren) en 29% (Antilliaans-Nederlandse jongeren) van de effecten van herkomst in model 1.⁶

Als het criminele gedrag van de respondenten, na controle voor sociale wenselijkheid, accuraat gemeten is – of als er althans geen systematische verschillen meer zijn tussen sociale groepen in onderrapportage van criminaliteit – dan vormen de effecten in dit model een goede indicatie voor de totale verschillen in verdenkingskans naar herkomst. Ongeacht de analysevariant zien we dan in model 2 aanwijzingen voor een verhoogde verdenkingskans voor jongeren met een migratieachtergrond. Deze kans (strikt genomen de IRR) ligt voor jongeren met een Marokkaanse en Antilliaanse herkomst dan nog altijd tussen de vijf en zes keer zo hoog als voor jongeren zonder migratieachtergrond. Voor jongeren met een Turkse en Surinaamse herkomst ligt deze kans ongeveer tussen de 3,5 en 4,5 keer zo hoog.

Tabel 6: Effecten van zelfgerapporteerd crimineel gedrag in model 2 (dit is een selectie van een grotere tabel, zie voor de volledige modellen Bijlage 2, 3 en 4)

	Methode 1 Controle	Methode 2 Selectie en controle	Methode 3 Imputatie	Geen migratieach- tergrond	Migratieachter- grond
Herkomst					
-Marokko	5,84***	5,49***	5,61***		
-Turkije	4,27***	4,30***	4,53***		
-Suriname	4,04***	3,54***	3,63***		

6 Bij analysevariant 3 verklaart zelfgerapporteerde criminaliteit bijvoorbeeld 29% van de oververtegenwoordiging van de Antilliaanse groep, en bij eerste en tweede variant 10% en 11%. De lagere percentages bij variant 1 en 2 hebben vermoedelijk verschillende redenen. Bij analysevariant 1 verklaart crimineel gedrag een relatief klein deel van de verschillen jongeren met en zonder migratieachtergrond doordat jongeren met een migratieachtergrond die zeer hoog scoren op sociale wenselijkheid crimineel gedrag vaker verzwijgen dan jongeren zonder migratieherkomst, waardoor de variabelen voor herkomst vermoedelijk verschillen in de frequentie en ernst van crimineel gedrag blijven oppikken. Bij analysevariant 2 zijn deze jongeren juist buiten beschouwing gelaten, maar zijn er vermoedelijk kleinere verschillen in crimineel gedrag onder de resterende respondenten, waaronder ook naar herkomst, omdat er alleen wordt gekeken naar respondenten met een lagere sociale wenselijkheid.

	Methode 1 Controle	Methode 2 Selectie en controle	Methode 3 Imputatie	Geen migratieach- tergrond	Migratieachter- grond
-Antillen	6,32***	4,98***	5,10***		
-Anders	2,78***	2,48***	2,53***		
-Nederland (= ref)	1	1	1		
Leeftijd	1,34***	1,27***	1,27***		
Gender (ref = man)	0,35***	0,33***	0,33***		
Aantal ernstige misdrijven	1,06	0,98	0,98	0,77	0,98
Aantal lichte misdrijven	1,29*	1,18	1,20*	1,16	1,42**
Drugs ernstig	1,44	0,91	0,91	2,38	2,06
Drugs licht	0,98	1,07	1,10	1,16	0,63
Vermogen ernstig	2,22*	2,95**	3,00**	4,24*	1,64
Vermogen licht	1,08	1,12	1,10	0,63	1,09
Geweld ernstig	1,62	1,88	1,84	4,46**	1,49
Geweld licht	1,14	1,26	1,21	1,78	0,73
Wapen misdrijf	0,93	0,92	0,92	0,39	0,81
Vernieling	1,07	1,13	0,89	1,25	0,73

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

In dit model neemt ook het effect van leeftijd af, onafhankelijk van de analysemethode. Dit wijst erop dat het verschil in kans tussen jongere en oudere respondenten om in beeld te komen bij de politie voor een deel verklaard kan worden door het hogere aantal misdrijven dat oudere respondenten ooit hebben begaan (crimineel gedrag neemt eerst toe met de leeftijd en daalt pas weer vanaf een jaar of negentien). Toch blijft leeftijd een aanzienlijke invloed uitoefenen op de kans om in beeld te komen bij de politie als verdachte, wat erop wijst dat met name jongere tieners bij gegeven misdrijven een relatief kleine verdenkingskans hebben. Hetzelfde geldt voor meisjes ten opzichte van jongens.

4.2.3 Sociaal-economische positie

In model 3 worden variabelen toegevoegd die samenhangen met de sociaal-economische positie of 'klasse' van de respondenten: het eigen opleidingsniveau en dat van de ouders, het al dan niet werkloos zijn van een ouder, en het wonen in een (g)éénoudergezin. Zoals verwacht, heeft voornamelijk het eigen opleidingsniveau een belangrijke relatie met het aantal BVH-registraties. Jongeren die op het vmbo zitten hebben gemiddeld ruim vijf keer zoveel verdachtenregistraties op hun naam staan in vergelijking met vwo'ers dan je zou verwachten op basis van hun zelfgerapporteerde criminele gedrag, leeftijd en gender.

Elke analysevariant indiceert dat de verschillen in het aantal BVH-registraties tussen herkomstgroepen voor een belangrijk deel samenhangen met de sociaal-economische positie, blijkend uit de sterke daling van de effecten van herkomst na toevoeging van de indicatoren voor sociale klasse (zie tabel 6 en 7). De verschillen in BVH-registraties tussen niet-westerse jongeren en jongeren zonder migratieachtergrond worden althans voor een belangrijk deel verklaard door verschillen in sociaal-economische status die niet verklaard kunnen worden uit de (voor sociale wenselijkheid gecontroleerde) zelfgerapporteerde frequentie en ernst van het criminele gedrag. In de analyse die gebruikmaakt van imputaties, wordt 35% van het verhoogd aantal BVH-registraties onder ‘Turkse’ jongeren verklaard door sociaal-economische factoren. Voor ‘Antilliaanse’ jongeren ligt dit percentage op 24, voor ‘Marokkaanse’ jongeren op 23 en voor ‘Suri-naamse’ jongeren op 21. De sterkte van deze effecten is vergelijkbaar bij de andere analysemethoden.

Tabel 7: Het effect van opleidingsniveau in model 3 (dit is een selectie van een grotere tabel, zie voor de volledige modellen in Bijlage 2, 3 en 4)

	Methode 1: Controle	Methode 2: Selectie en controle	Methode 3: Imputatie	Geen migratieach- tergrond	Migratieachter- grond
Herkomst					
-Marokko	3,81***	4,11***	4,21***		
-Turkije	2,60***	2,92***	2,98***		
-Suriname	2,89***	2,65***	2,71***		
-Antillen	3,63***	3,38***	3,41***		
-Anders	2,40***	2,38***	2,39***		
-Nederland (= ref)	1	1	1		
Leeftijd					
Gender (ref = man)	1,19***	1,15**	1,16**		
	0,35***	0,33***	0,33***		
Opleidingsniveau					
-Basisschool	0,35***	0,37***	0,38***	0,33	0,37***
-Havo	0,41***	0,36***	0,36***	0,54	0,44***
-Vwo	0,19***	0,21***	0,21***	0,35*	0,16***
-Missing	1,17	1,17	1,18	2,04	0,88
-Vmbo (= ref)	1	1	1	1	1

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

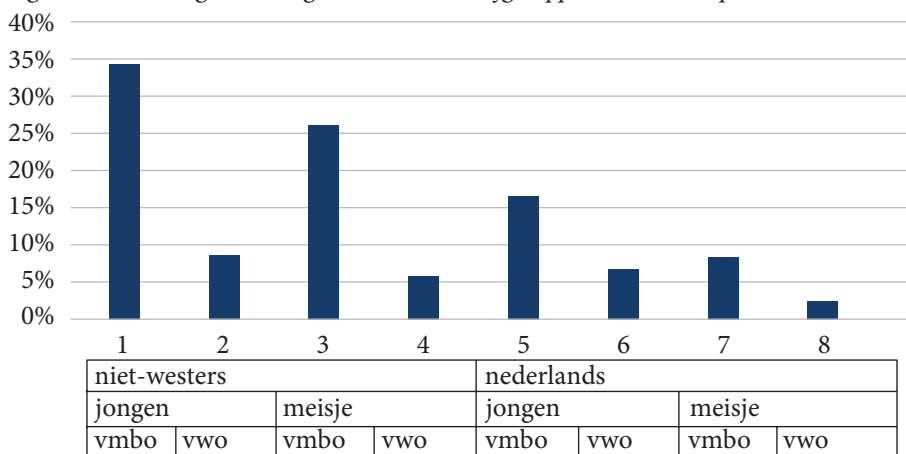
Uit de aparte analyses voor jongeren met en zonder migratieachtergrond (zie de twee rechterkolommen in tabel 7) blijkt dat het effect van het opleidingsniveau een wisselwerking vertoont met de herkomst van de jongeren. Hoewel we bij jongeren zonder

migratieachtergrond ook verschillen zien naar opleidingsniveau, zijn deze verschillen onder hen kleiner, al hebben vwo'ers met een Nederlandse achtergrond, na de controle voor crimineel gedrag en sociale wenselijkheid, een nog altijd bijna drie keer zo laag aantal antecedent ($IRR = 0,35$, $p < .05$) dan vmbo'ers met die herkomst. De verschillen in opleidingsniveau onder de jongeren met migratieachtergrond zijn sterker en er zijn ook significante verschillen tussen de vmbo'ers ten opzichte van de 'tussenliggende' opleidingsniveaus waaronder de havisten ($IRR = 0,44$) (zoals gezegd is, betreffen deze verschillen het model waar voor alle overige variabelen is gecontroleerd, waaronder zelfgerapporteerd crimineel gedrag en sociale deviantie).

Deze patronen lijken te indiceren dat de hogere verdenkingskans onder jongeren met een niet-westerse herkomst geconcentreerd is onder jongeren met een lager opleidingsniveau.⁷ Om deze verschillen te illustreren, staan in figuur 4 de jongeren weergegeven uit het onderzoek die minimaal één misdrijf hebben gerapporteerd. Binnen deze groep kijken we naar de verschillen in kans dat iemand een BVH-registratie heeft. We kijken hier naar het percentage jongeren met ten minste één BVH-registratie (de verschillen in het aantal registraties, die in de regressieanalyses centraal staan, zijn nog wat groter). We zien dat de verschillen tussen jongeren met een hoog opleidingsniveau relatief beperkt zijn ten opzichte van de verschillen onder jongeren met een laag opleidingsniveau. We zien daarnaast dat het opleidingsniveau bij de niet-westerse herkomstsgroepen veel sterker is geassocieerd met de kans op een BVH-registratie dan onder jongeren met een Nederlandse herkomst, vooral bij jongens. Onder jongens met een migratieachtergrond is de kans 34,5% onder vmbo'ers en 8,8% onder de vwo'ers (3,9 keer hoger); onder jongens zonder migratieachtergrond zijn die kansen 16,7% en 6,9% (2,4 keer hoger).

7 Een alternatieve/aanvullende verklaring is dat vooral lager opgeleide jongeren met een migratieachtergrond crimineel gedrag onderrapporteren.

Figuur 4: Percentage BVH-registraties onder zelfgerapporteerde delinquenten

4.2.4 Stedelijkheid

In model 4 worden vervolgens verschillende gemeentelijke en buurtkenmerken toegevoegd. Het toevoegen van deze kenmerken zorgt eveneens voor een substantiële daling van het effect dat migratieachtergrond heeft op het aantal BVH-registraties. Als we kijken naar de analyses op basis van imputatie, dan zien we dat voor jongeren met een Marokkaanse herkomst de stedelijkheid 21% van de oververtegenwoordiging verklaart. Voor de jongeren met een Turkse, Surinaamse en Antilliaanse herkomst ligt dit percentage op 21, 19 en 15 procent respectievelijk. Dit betekent dat de sociaal-economische positie en de stedelijkheid van de jongeren samen tussen 39 en 56 procent van de oververtegenwoordiging in het BVH verklaren.⁸ De aanwijzingen voor een verhoogde verdenkingskans onder jongeren met een niet-westerse herkomst lijken dus voor een belangrijk deel herleidbaar te zijn tot de oververtegenwoordiging van deze groepen in armere en minder hoogopgeleide milieus, en in de steden. Dit wijst erop dat de verdenkingskans van jongeren met name groot is bij een opeenstapeling van kenmerken die als ‘verdacht’ worden beschouwd, in een context waar een formele afdoening van criminaliteit meer op de voorgrond staat.

Tabel 8 toont dat de verdenkingskans het grootst lijkt te zijn in de zeer sterk stedelijke gebieden, die voornamelijk bestaan uit de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. In deze gebieden is het effect van stedelijkheid met name sterk onder jongeren zonder migratieachtergrond. De verdenkingskans schiet voor hen omhoog in deze grote steden, terwijl deze kans verder niet verschilt tussen suburbane en meer rurale omgevingen. Voor jongeren met een migratieachtergrond lijkt een meer V-vor-

8 Antillen 24+15= 39%. Turkije 35+21= 56%. Marokko 23+21= 44%. Suriname 21+19= 40%.

mige relatie te bestaan tussen stedelijkheid en de verdenkingskans, wanneer we de minst stedelijke gebieden (<500 adressen per vierkante meter) buiten beschouwing laten, waar maar weinig jongeren met een migratieachtergrond wonen. Binnen deze groep neemt de verdenkingskans namelijk eerst af wanneer de mate van stedelijkheid afneemt, om vervolgens weer toe te nemen in de meer rurale gebieden. Dit lijkt erop te wijzen dat de verdenkingskans hoger ligt in de zeer stedelijke en zeer rurale gebieden, en wat lager in de middencategorie. Verdere analyses naar de verschillen in de verdenkingskans op basis van stedelijkheid en regio's zouden kunnen helpen om meer inzicht te geven in deze patronen (zie ook het concluderende hoofdstuk).

Tabel 8: Het effect van stedelijkheid in model 4 (dit is een selectie van een grotere tabel, zie voor de volledige modellen Bijlage 2, 3 en 4)

	Methode 1: Controle	Methode 2: Selectie en controle	Methode 3: Imputatie	Geen migratieach- tergrond	Migratieach- tergrond
Herkomst					
-Marokko	2,57***	2,83***	2,88***		
-Turkije	1,79**	2,04**	2,05**		
-Suriname	1,98**	1,85**	1,87*		
-Antillen	2,48***	2,34***	2,35***		
-Anders	1,95**	1,92**	1,92**		
-Nederland (= ref)	1	1	1		
Leeftijd	1,20***	1,17**	1,17**		
Gender (ref= man)	0,35***	0,32***	0,32***		
Stedelijkheid					
>2.500 adressen per km ²	3,51***	3,85***	2,35**	5,74***	4,61**
1.500-2.500 adressen per km ²	2,59**	3,46***	2,18**	1,78	3,78*
1.000-1.500 adressen per km ²	2,21*	2,43**	1,82*	1,77	2,81
500-1.000 adressen per km ²	2,44**	2,01**	1,66	1,71	4,08*
<500 adressen per km ² (=ref)	1	1	1	1	1

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

4.2.5 Sociale deviantie

In het vijfde en laatste model worden verschillende kenmerken toegevoegd die een indicator vormen voor sociale deviantie, zoals het gebruiken van drugs, het hangen op straat en het hebben van gedragsproblemen die een risico vormen voor interactieproblemen. Deze factoren hangen zoals verwacht samen met een groter aantal verdachtenregistraties, los van de ernst en frequentie van crimineel gedrag. De toevoeging van de indicatoren voor sociale deviantie heeft echter nauwelijks invloed op de verschillen

tussen etnische groepen in het aantal BVH-registraties. Twee effecten lijken elkaar hier als het ware op te heffen: het hangen op straat en het gebruiken van drugs leidt voor jongeren met een migratieachtergrond tot een groter aantal verdachtenregistraties, maar voor jongeren zonder migratieachtergrond is dit niet het geval, voor hen werkt vooral de hogere mate van alcoholconsumptie een groter aantal verdachtenregistraties in de hand.

Tabel 9: Het effect van sociale deviantie in model 5 (dit is een selectie van een grotere tabel, zie voor de volledige modellen bijlage 2, 3 en 4)

	Methode 1: Controle	Methode 2: Selectie en controle	Methode 3: Imputatie	Geen migratieachter- grond	Migratieachtergrond
Herkomst					
-Marokko	2,57***	2,87***	2,96***		
-Turkije	1,64*	1,90*	2,13**		
-Suriname	2,04**	1,90*	1,91*		
-Antillen	2,37***	2,34***	2,32***		
-Anders	1,84**	1,93**	1,88*		
-Nederland (= ref)	1	1	1		
Leeftijd	1,20***	1,16**	1,15**		
Gender (ref = man)	0,39***	0,37***	0,37***		
Delinquente vrienden	0,99	1,04	1,06	0,89	1,00
Op straat hangen met vrienden	1,52***	1,64**	1,51**	1,38	1,51**
Alcoholgebruik	1,07	1,19	1,66*	1,91*	0,85
Drugsgebruik	1,88**	1,67*	1,14	1,91	1,88*
Houdingcriminaliteit	1,09*	1,24***	1,15*	1,19	1,09
SDQ					
Gedragsproblemen	1,23**	1,23**	1,18*	1,06	1,33**
Emotionele problemen	0,85*	0,89	0,88	1,04	0,86
Hyperactiviteit	1,04	0,99	1,00	0,92	0,99
Problemen leeftijdsge- noten	1,15*	1,07	1,09	1,02	1,08
Prosociaal	0,95	0,93	0,99	0,85	0,96

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

Ook is in dit model de SDQ: Social Difficulty Questionnaire toegevoegd. Deze schaal bestaat uit vijf onderdelen: gedragsproblemen (woede-uitbarstingen, ongehoorzaam,

vaak liegen, vaak vechten of pesten), emotionele problemen (ongelukkig, vaak in tranen, vaak hoofdpijn of buikpijn, veel zorgen, neerslachtig, nerveus in nieuwe situaties), hyperactiviteit (rusteloos, overactief, niet lang stil kunnen zitten, friemelt veel, snel afgeleid, maakt taken niet af), problemen met leeftijdsgenoten (solitair, wordt gepest, weinig vrienden) en prosociaal gedrag (behulpzaam, aardig naar anderen, bewust van andermans emoties). Uit de analyse blijkt dat gedragsproblemen de kans op een BVH-registratie doen toenemen, maar emotionele problemen zorgen juist voor een *afname* in het aantal registraties. Deze resultaten komen overeen met bevindingen uit de literatuur over de rol van de interactie tussen jongeren en agenten en tussen jongeren en burgers. Jongeren die zich uitdagend opstellen tegenover de agent (en burgers), bijvoorbeeld door boos te worden of door orders niet op te volgen, worden vaker staande gehouden dan jongeren die berouw tonen en respect tonen voor autoriteit. Emotionele problemen zoals snel huilen en nervositeit of angst tijdens interacties met agenten kunnen de agent en omstanders juist overtuigen dat de jongere zijn of haar lesje al geleerd heeft en op basis van een waarschuwing het gedrag al zal aanpassen. De toevoeging van de indicatoren voor sociale gedragsproblemen leidt tot iets zwakkere effecten van migratieachtergrond op het aantal verdachtenregistraties. Blijkbaar hebben jongeren met een Nederlandse achtergrond gemiddeld wat minder interactieproblemen die een risico vormen voor het opdoen van verdachtenregistraties onafhankelijk van de ernst en frequentie van crimineel gedrag (zo zagen we dat jongeren met een Nederlandse achtergrond relatief vaak emotionele problemen rapporteren).

We zien tevens dat de toevoeging van de Social Difficulties Questionnaire het effect van geslacht en opleidingsniveau wat vermindert, hetgeen suggereert dat het lager aantal verdachtenregistraties van meisjes ten opzichte van jongens, en van vwo'ers ten opzichte van vmbo'ers deels het gevolg is van een verschil in de interactiestijl. Tot slot zien we in tabel 9 dat het met name de gedragsproblemen zijn die geassocieerd zijn met het aantal BVH-registraties, en dan in het bijzonder wanneer jongeren met een migratieachtergrond gedragsproblemen vertonen. Deze bevinding is in lijn met het onderzoek van Weenink (2009) waarin hij stelt dat negatieve gedragingen onder etnische minderheidsgroepen veel strikter worden geïnterpreteerd dan soortgelijk gedrag onder jongeren zonder migratieachtergrond. Het is mogelijk dat problemen tijdens de interactie zoals agressie en ongehoorzaamheid beter gerelativeerd kunnen worden door agenten als de verdachte meer lijkt op de agent en het makkelijker is om zich met de jongere te identificeren (Black, 1998). Een andere theorie is dat probleemgedrag serieuzer wordt genomen als agenten (en/of omstanders die mogelijk aandringen op vervolging) op basis van vooroordelen de persoon beschouwt als een groter risico of als inherent problematisch (Berger et al., 1972).

4.2.6 *Etnische ongelijkheid*

In het vijfde en laatste model, waar gecontroleerd is voor zelfgerapporteerde misdrijven, verschillen in klasse, stedelijkheid en sociale deviantie, zien we dat er nog steeds

substantiële verschillen bestaan in het aantal BVH-registraties tussen jongeren met en zonder een migratieachtergrond. De grootte van de IRR hangt af van de analysemethode die gebruikt is, maar over het algemeen blijven jongeren met een migratieachtergrond gemiddeld twee tot drie keer zoveel BVH-registraties behouden in vergelijking met jongeren zonder migratieachtergrond. De oververtegenwoordiging van jongeren met een Marokkaanse herkomst is steeds het grootst, gevolgd door jongeren met een Antilliaanse herkomst. Dit resterende verschil in het aantal registraties kan niet uitgelegd worden door de overige variabelen in het model, zoals zelfgerapporteerd crimineel gedrag, risicofactoren op het gebied van sociaal-economische status, stedelijkheid van de woongemeente en sociale deviantie. We nemen daarom aan dat deze waarden een indicatie geven van de meer direct etnische ongelijkheid in verdenkingskansen onder invloed van etnisch profileren vanuit de politie en eventueel ook onder burgers, die immers in hoge mate bepalen welke criminaliteit wordt aangegeven. Ook in recent onderzoek van het Centraal Bureau van de Statistiek is gevonden dat de oververtegenwoordiging van met name Marokkaanse en – in mindere mate – Antilliaanse jongvolwassenen onder veroordeelden van criminaliteit niet volledig verklaard kan worden uit algemene kenmerken die verband houden met crimineel gedrag (en mogelijk ook met de verdenkingskans), waaronder de gezinsstructuur, opleiding en inkomenspositie, woonomgeving en het aantal veroordelingen van ouders (CBS, 2020).

Er bestaat een mogelijkheid dat de resterende effecten in ons onderzoek duiden op ongemeten onderrapportage van crimineel gedrag door jongeren met een migratieachtergrond, maar de gevonden patronen maken deze alternatieve verklaring niet erg aannemelijk. De resterende effecten die we zien in tabel 9 zijn het sterkst bij zowel Antilliaans- als Marokkaans-Nederlandse jongeren, terwijl deze groepen een nogal verschillend niveau van sociale wenselijkheid laten zien (zie tabel 2). Ook is bekend dat beide groepen in Nederland relatief vaak te maken hebben met negatieve beeldvorming en dat autochtone Nederlanders beide groepen gemiddeld een lagere positie toewijzen in wat sociologen en sociaalpsychologen de ‘etnische hiërarchie’ noemen. Zo laat bijvoorbeeld Andriessen (2016) zien dat ‘Surinamers’, na autochtone Nederlanders, door autochtone Nederlanders in die hiërarchie het hoogst worden geplaatst, gevolgd door ‘Turken’, gevolgd door ‘Antillianen’, gevolgd door ‘Marokkanen’. Bij analysevariant 3 – die naar ons idee de meest valide resultaten oplevert – zien we dat de omvang van de resterende effecten deze hiërarchie in omgekeerde volgorde volgt: het resterende effect is het kleinst bij de jongeren met een Surinaamse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Turkse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Antilliaanse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Ook bij de andere analysevarianten zien we verschillen tussen jongeren met een Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond enerzijds en jongeren met een Surinaamse of Turkse achtergrond anderzijds.

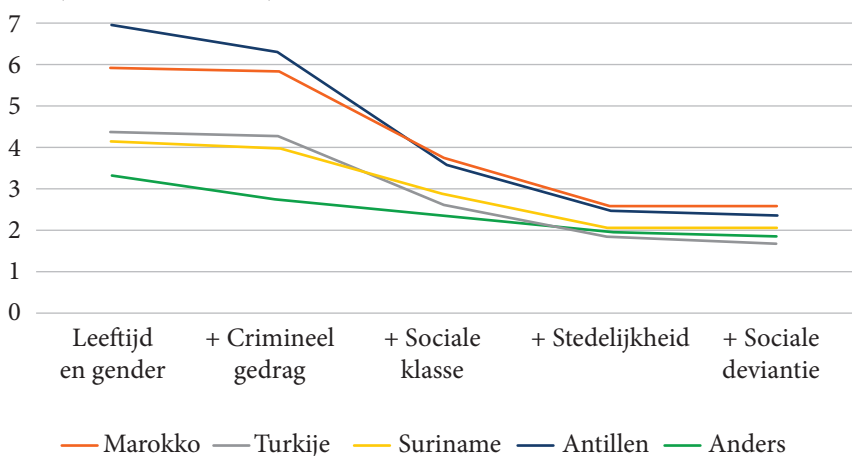
4.2.7 *Vergelijking tussen analytische modellen*

In figuur 5, 6 en 7 is ten slotte grafisch weergegeven hoe de effecten van migratieachtergrond op het aantal verdachtenregistraties zich ontwikkelen na controle voor een toenemend aantal factoren die in meer of mindere mate met herkomst zijn geassocieerd. In deze figuren worden de uitkomsten van de drie analysemodellen die in dit onderzoek zijn toegepast beknopt weergegeven. In model 1 zien we de initiële mate van oververtegenwoordiging tussen de jongeren uit de verschillende herkomstgroepen en de jongeren zonder migratieachtergrond. Vervolgens zien we in hoeverre de omvang van oververtegenwoordiging verandert naarmate het statistisch model complexer wordt. In model 2 zien we het effect van variabelen over zelfgerapporteerde misdrijven. In model 3 zien we het effect van variabelen die betrekking hebben op de sociaal-economische klasse. In model 4 zien we het effect van stedelijkheid. En in model 5 zijn we het effect van sociale deviantie.

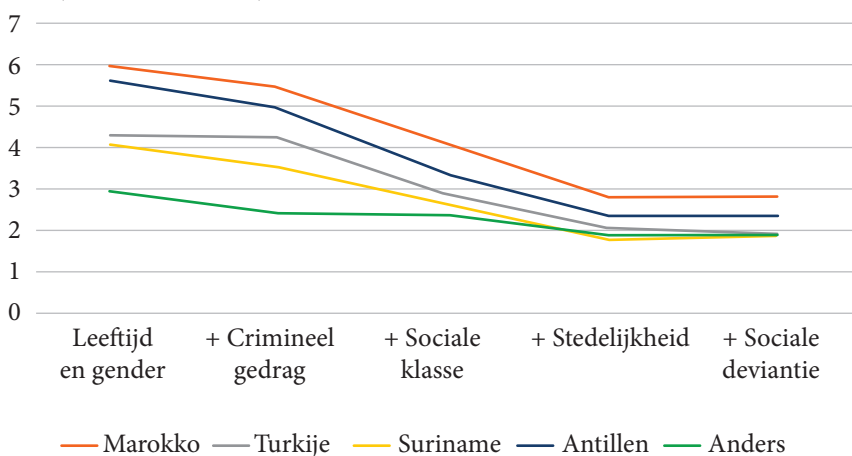
We zien dat sociaal-economische status de belangrijkste verklaring vormt voor de oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond onder verdachten van criminaliteit, gevolgd door de woonomgeving. De inclusie van het zelfgerapporteerde crimineel gedrag zorgt ook voor een daling van die oververtegenwoordiging, behalve onder respondenten met een Turkse herkomst. Tot slot zorgt het laatste model met variabelen over sociale deviantie voor de kleinste verschuiving in de verschillen tussen herkomstgroepen wat betreft het aantal BVH-verdachtenregistraties. Soms lijkt er een kleine stijging of een kleine daling plaats te vinden, afhankelijk van de analysemethode die gebruikt is.

De drie analytische modellen die in dit hoofdstuk met elkaar vergeleken zijn, lijken dus in grote lijnen met elkaar overeen te komen. Het belangrijkste onderscheid tussen de uitkomsten van de drie methoden zien we in model 1 en 2, ofwel, in de initiële mate van ongelijkheid en de verandering die optreedt wanneer zelfgerapporteerd crimineel gedrag wordt meegenomen in de analyse. Zoals uitgelegd in dit hoofdstuk komt dit verschil door een onderschatting van de initiële ongelijkheid tussen herkomstgroepen in analysevariant 2, en door een onderschatting van het belang van zelfgerapporteerd crimineel gedrag in analysevariant 1. We concluderen dat de resultaten uit analysevariant 3 het meest valide zijn.

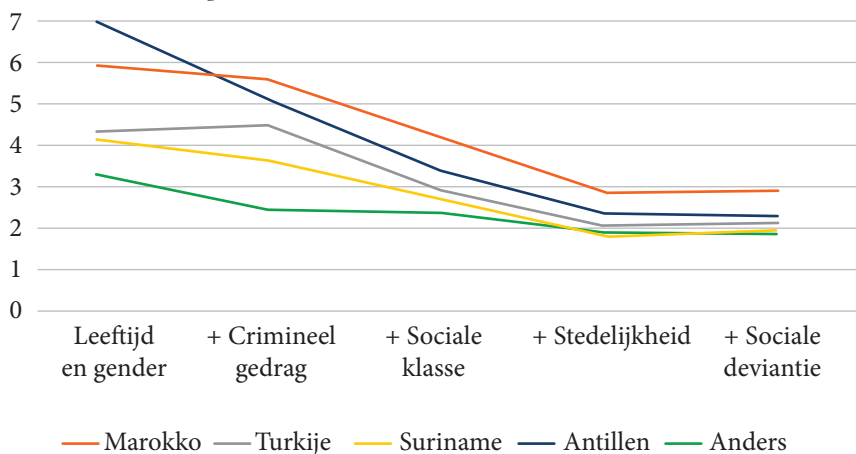
Figuur 5: Effect van migratieachtergrond op het aantal BVH-registraties onder constanthouding van een toenemend aantal factoren waarmee migratieachtergrond is geassocieerd (methode 1: controle)

Figuur 6: Effect van migratieachtergrond op het aantal BVH-registraties onder constanthouding van een toenemend aantal factoren waarmee migratieachtergrond is geassocieerd (methode 2: selectie)

Figuur 7: Effect van migratieachtergrond op het aantal BVH-registraties onder constanthouding van een toenemend aantal factoren waarmee migratieachtergrond is geassocieerd (methode 3:imputatie)

5. Conclusie en discussie

Er bestaan aanzienlijke verschillen in het aantal misdrijven waarvan jongeren uit verschillende sociale groepen gemiddeld worden verdacht. Zo hebben jongens meer verdachtenregistraties op hun naam staan dan meisjes, kinderen minder dan jongvolwassenen, stedelingen meer dan dorpeelingen, mensen met een lagere sociaal-economische status meer dan mensen met een hogere sociaal-economische status, en jongeren met een migratieachtergrond meer dan jongeren zonder migratieachtergrond. Die variatie kan het gevolg zijn van groepsverschillen in crimineel gedrag, maar kan ook wijzen op verschillen in wat we in dit onderzoek de verdenkingskans noemen: de kans dat crimineel gedrag leidt tot een registratie als verdachte bij de politie en de kans dat iemand wellicht ten onrechte als verdachte wordt aangemerkt.

Door gegevens uit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit op individueel niveau te koppelen aan politiegegevens over verdenkingen van crimineel gedrag, is in dit onderzoek verkend welke factoren geassocieerd zijn met de verdenkingskans, en of die factoren wellicht mede verklaren waarom groepen met een migratieachtergrond sterk zijn oververtegenwoordigd onder verdachten van criminaliteit. Dit werd gedaan door de effecten van het criminele gedrag, zoals gemeten door de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit, zo veel mogelijk statistisch constant te houden, waarbij op verschillende manieren rekening werd gehouden met vertekeningen door sociale wenselijkheid. Bij ons weten gaat het nationaal en internationaal om een uniek databestand met unieke onderzoeksmogelijkheden. Er zijn echter wel beperkingen met betrekking tot de validiteit van de zelfgerapporteerde delicten – met name in relatie tot de vraag in hoeverre verschillende herkomstgroepen crimineel gedrag in een verschillende mate hebben ondergerapporteerd – en het vaststellen van de precieze causale mechanismen die verklaren waarom verschillende achtergrondkenmerken van jongeren verband houden met het aantal politieregistraties (zie daarvoor paragraaf 3.3.6).

5.1 Beantwoording onderzoeksvraag 1

We formuleerden tegen deze achtergrond de eerste onderzoeksvraag: *In hoeverre beïnvloeden sociale en gedragsmatige kenmerken het aantal politieregistraties van Nederlandse jongeren die vergelijkbare misdrijven rapporteren?* Daarbij is nagegaan hoe de volgende factoren volgens de literatuur verband houden met crimineel gedrag en de verdenkingskans: het geslacht, de leeftijd, de etniciteit, de sociaal-economische status, de leefomgeving, sociale deviantie en sociaal probleemgedrag. In de uiteindelijke ana-

lyse is vervolgens met name gekeken hoe deze kenmerken samenhangen met de verdenkingskans.

De genoemde factoren bleken allemaal in meer of mindere mate verband te houden met het aantal registraties dat jongeren op hun naam hebben staan wanneer we de frequentie en ernst van crimineel gedrag zo veel mogelijk statistisch constant houden, en rekening houden met sociale wenselijkheid. Onze analyses suggereren daarom dat de volgende karakteristieken gepaard gaan met een verhoogde verdenkingskans: een jongen zijn, een oudere tiener zijn in plaats van een jongere tiener, een niet-westerse herkomst hebben (vooral een Antilliaanse of Marokkaanse herkomst), een lagere sociaal-economische status hebben, wonen in een meer verstedelijkte omgeving, regelmatig rondhangen op straat, alcohol- en drugsgebruik, een relatief positieve houding hebben ten opzichte van crimineel gedrag, en het hebben van gedragsproblemen, met uitzondering van emotionele problemen die juist geassocieerd lijken te zijn met een lagere verdenkingskans. Vooral de sociaal-economische status, de etnische herkomst, het geslacht en de stedelijkheid blijken na controle voor de ernst en frequentie van crimineel gedrag een sterk effect te hebben op het aantal verdachtenregistraties en lijken daarmee het sterkst gerelateerd aan de verdenkingskans.

We vinden bijvoorbeeld dat het aantal verdachtenregistraties onder vwo'ers gemiddeld tussen de vier en vijf keer lager ligt dan onder vmbo'ers die een vergelijkbare mate en ernst van crimineel gedrag rapporteren. Het feit dat er een verschil is in de verdenkingskans tussen jongeren met een verschillende sociaal-economische status is al langer bekend, alhoewel er vooral kwalitatief onderzoek naar is gedaan. Zo geeft het klassieke onderzoek van Chambliss (1973) een aantal suggesties waar dit verschil vandaan komt. Hij wijst erop dat het niet zozeer de criminele gedragingen zijn die ervoor zorgen dat de omgeving jongeren zien als delinquenten, maar dat vooral de reputatie, de houding en de manier van omgang van deze jongeren zorgen voor het label 'crimineel'. Als jongeren in staat zijn om een impressie van een brave burger af te geven, bijvoorbeeld door beleefd te reageren, excuses aan te bieden en niet intimiderend over te komen, dan kunnen ze vaker weggkomen met grensoverschrijdend gedrag. Ook lijkt delinquent gedrag vaker informeel te worden afgedaan wanneer jongeren maatschappelijke potentie tonen, bijvoorbeeld door het halen van hoge cijfers en door het demonstreren van carrièreaspiraties. Het wonen in een nette buurt en goedgekleed over straat gaan zullen hieraan bijdragen. In andere woorden, er wordt meer geaccepteerd van jongeren met een positieve sociale reputatie. Tot slot omschrijft Chambliss hoe de jongeren met een hoge sociaal-economische status meer moeite doen om hun criminele gedragingen te verhullen, om hun reputatie intact te houden. Het is daarom goed mogelijk dat de capaciteit voor impressiemanagement verklaart waarom jongeren uit de hogere sociale klassen veel minder vaak in aanraking komen met de politie, zelfs wanneer ze gelijksoortige misdrijven rapporteren.

Jongens hebben volgens de analyses gemiddeld ongeveer drie keer zoveel verdachtenregistraties op hun naam staan dan meisjes met wie het zelfgerapporteerde criminele gedrag overeenkomt in termen van type, ernst en frequentie. Een mogelijke verklaring voor dit verschil kan eveneens liggen in de capaciteit voor impressiemanagement. Meisjes worden over het algemeen gezien als minder gevaarlijk, intimiderend en problematisch dan jongens. Het is daarom mogelijk dat er onder agenten en burgers een minder sterke focus ligt op deze groep en dat misdrijven onder meisjes daardoor minder vaak worden ontdekt. Als meisjes wel ontdekt worden, is het mogelijk dat de kans op een formele afdoening lager ligt doordat het potentiële gevaar dat vrouwelijke delinquenten opleveren lager wordt ingeschat in vergelijking met jongens (Spohn & Beichner, 2000).

Volgens de analyses hebben jongeren die in een sterk verstedelijkte omgeving wonen gemiddeld tussen de 2,5 en 3,5 keer zo veel registraties op hun naam staan dan jongeren in sterk rurale omgevingen die qua ernst en frequentie vergelijkbare misdrijven rapporteren. De oorzaak van dit onderscheid ligt mogelijk bij de lagere bezetting van de politie in rurale gebieden, waar minder agenten per vierkante kilometer werkzaam zijn. Eveneens is het mogelijk dat door een hogere mate van informele sociale controle in kleinere gemeenschappen minder vaak de politie wordt ingeschakeld. Als politieagenten wel worden ingeschakeld, maken zij wellicht ook vaker gebruik van discretionaire bevoegdheden, waarbij zij inschatten dat een waarschuwing meer effect heeft wanneer dader en toezichthouder elkaar kennen in plaats van wanneer de dader makkelijk weer in de anonimiteit verdwijnt en uit zicht raakt.

We vinden de genoemde effecten van sociaal-economische positie, stedelijkheid, leeftijd, geslacht, en sociale deviantie zowel onder jongeren met als zonder migratieachtergrond. Desalniettemin komen er uit de analyses enkele aanwijzingen naar voren dat bepaalde factoren een verschillende invloed hebben onder jongeren met en zonder migratieachtergrond. Zo lijkt het verband tussen sociaal-economische status en de verdenkingskans bij jongeren met een migratieachtergrond sterker dan bij jongeren zonder migratieachtergrond: de eerstgenoemde jongeren lijken vooral een hoge verdenkingskans te hebben als ze lager opgeleid zijn, maar dat effect is sterker dan we zouden verwachten op basis van de patronen onder de jongeren zonder migratieachtergrond. Ook zien we hier een complexere relatie met stedelijkheid. Bij de jongeren met een migratieachtergrond vinden we een verhoogde verdenkingskans in de sterkst stedelijke gebieden, waar deze groepen zijn geconcentreerd, maar ook in de meer rurale omgevingen, hetgeen er wellicht op wijst dat de grotere verdenkingskans in steden ten dele teniet wordt gedaan door een meer inclusieve houding ten aanzien van migratie en diversiteit in de steden (zie ook Leerkes, Jennissen & Fokkema, 2017). Ten slotte valt op dat zelfgerapporteerde gedragsproblemen uit de *social difficulties scale* alleen onder jongeren met een migratieachtergrond geassocieerd zijn met een hoger aantal verdachtenregistraties. Wanneer jongeren snel boos worden, ongehoorzaam zijn, vaak liegen of agressief zijn, dan wordt er, zo lijkt het, vooral sneller overgegaan op strafrechtelijke

maatregelen wanneer een jongere behoort tot een etnische minderheidsgroep. Weenink (2009) observeerde een soortgelijk patroon in de afdoening van strafzaken, waar problematisch gedrag van jongeren negatiever werd uitgelegd wanneer jongeren een migratieachtergrond hadden. Het is mogelijk dat er meer begrip is voor boosheid en ongehoorzaamheid wanneer een agent zich beter kan identificeren met een verdachte, bijvoorbeeld als ze een vergelijkbare achtergrond hebben (Berger et al., 1972).

Al met al suggereren onze analyses dat er in Nederland een omvangrijke mate van jeugdcriminaliteit bestaat waar de politie – of wanneer zaken informeel worden afgedaan: het Openbaar Ministerie – maar beperkt zicht op heeft: het betreft dan met name criminaliteit onder (kinderen van) hoger opgeleiden, onder jongeren met een Nederlandse herkomst, onder jongeren uit niet-verstedelijkte gebieden en criminaliteit onder meisjes/jonge vrouwen.

5.2 Beantwoording onderzoeksvraag 2

Omdat er in Nederland sinds een aantal jaar veel discussie is over etnisch profileren, zijn we in dit onderzoek nader ingegaan op de achtergronden van de oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond in de politiestatistieken. De tweede hoofdvraag van dit onderzoek luidt: Welke sociale kenmerken dragen bij aan de oververtegenwoordiging in de verdachtenregistraties onder jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond? We zien, zoals gezegd is, dat jongeren met een niet-westerse herkomst gemiddeld van aanzienlijk meer misdrijven worden verdacht dan jongeren zonder migratieachtergrond. Als we alleen controleren voor geslacht en leeftijd dan hebben niet-westerse jongeren met een migratieachtergrond gemiddeld tussen de drie keer zoveel ('overige migratieachtergrond') en zeven keer zoveel (Antilliaanse achtergrond) BVH-verdachtenregistraties op hun naam staan dan jongeren met een Nederlandse achtergrond. Na controle voor de frequentie en ernst van zelfgerapporteerd crimineel gedrag, en rekening houdend met sociale wenselijkheid, resteert een, afhankelijk van de herkomstgroep, 2,5 tot 6 keer zo hoog gemiddelde als voor jongeren zonder migratieachtergrond.

Volgens de analyse houden de grote verschillen in het aantal verdachtenregistraties tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond vooral verband met etnische verschillen in sociaal-economische status die niet kunnen worden gereduceerd tot verschillen in crimineel gedrag. Ook lopen jongeren met een migratieachtergrond nog een verhoogd risico op verdachtenregistraties doordat ze vaak in een grote stad wonen: zoals gezegd vinden we aanwijzingen dat crimineel gedrag in steden vaker tot een BVH-registratie leidt dan in meer rurale omgevingen, waar de nadruk wellicht nog altijd meer op informele sociale controle ligt. Ongeveer tussen de 40 en 55% van de verschillende aantallen registraties tussen herkomstgroepen zijn terug te leiden naar sociale klasse en stedelijkheid. Het hebben van criminele vrienden en/of (andere) psychosociale problemen hangt eveneens samen met een groter aantal registraties, maar

deze factoren verklaren vooral variatie binnen etnische groepen en niet zozeer verschillen in verdenkingskansen tussen etnische groepen.

Na controle voor crimineel gedrag en de overige demografische, sociaal-economische, sociale en gedragsmatige karakteristieken die werden meegenomen, hebben jongeren met een migratieachtergrond gemiddeld nog steeds twee tot drie keer meer misdrijven op hun naam staan dan jongeren met een Nederlandse achtergrond. We veronderstellen dat de resterende effecten een indicatie geven van de omvang van meer directe etnische discriminatie vanuit agenten en burgers en/of eventuele spanningen tijdens interacties tussen jongeren enerzijds en agenten en burgers anderzijds. De laatstgenoemde mechanismen lijken vooral te spelen onder jongeren met een Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond, aangezien het onverklaarde effect van herkomst bij hen groter is dan bij de andere groepen met een migratieachtergrond. De omvang van de directe effecten van herkomst op het aantal BVH-registraties blijken samen te hangen met wat we weten over de beeldvorming ten aanzien van verschillende herkomstgroepen. Zo laat bijvoorbeeld Andriessen (2016) zien dat 'Surinamers', na autochtone Nederlanders, door autochtone Nederlanders het hoogst geplaatst worden in wat sociologen en sociaal psychologen de 'etnische hiërarchie' noemen, gevolgd door 'Turken', gevolgd door 'Antillianen', gevolgd door 'Marokkanen'. Bij analysevariant 3 – die naar ons idee de meest valide resultaten oplevert – zien we dat de omvang van de resterende effecten deze hiërarchie in omgekeerde volgorde precies volgt: het resterende effect is het kleinste bij de jongeren met een Surinaamse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Turkse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Antilliaanse achtergrond, gevolgd door jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Ook Weening (2009) vindt dat (hulp)officieren van justitie jongeren met een Marokkaanse achtergrond bij gegeven delicten ongeveer 1,4 keer vaker doorsturen naar de rechter dan jongeren met een Surinaamse herkomst. Ook hier zien we dus aanwijzingen dat de sociale reputatie van jongeren, die naar het zich laat aanzien zowel een sociaal-economische als een zelfstandige etnische dimensie heeft, de verdenkingkans beïnvloedt.

Al met al komt uit de analyse naar voren dat herkomstgerelateerde verschillen in de frequentie en ernst van crimineel gedrag voor een deel verantwoordelijk zijn voor de oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond onder verdachten. Tegelijkertijd lijken ook herkomstgerelateerde verschillen in verdenkingskansen een rol te spelen. En zoals de achtergronden van crimineel gedrag complex zijn, zo bepalen verschillende mechanismen die hogere verdenkingskansen. Het is dus niet alleen de 'huidskleur' van jongeren met een (niet-westerse) migratieachtergrond die een verhoogde verdenkingskans in de hand kan werken; die hogere verdenkingskansen houdt ook verband met een groter aandeel jongeren met een zwakkere sociaal-economische positie, de concentratie van jongeren met een migratieachtergrond in de grote steden, en etnische hiërarchieën die niet precies samenvallen met huidskleur (gezien bijvoorbeeld de relatief hoge positie van Surinaamse Nederlanders).

Er kan tevens worden vastgesteld dat vrijwel alle jongeren met politiecontacten zelf ook crimineel gedrag rapporteren, uitgezonderd jongeren die zeer hoog scoren op sociale wenselijkheid, van wie de antwoorden niet werden meegenomen in de analyse. Het lijkt dus niet zo te zijn dat jongeren met een migratieachtergrond massaal ten onrechte worden verdacht van criminaliteit; het is veeleer zo dat crimineel gedrag onder hen wordt uitvergroot in de politiecijfers, terwijl die van jongeren met een Nederlandse achtergrond naar verhouding onderbelicht blijft (zie Bijlage 7).

5.3 Beantwoording onderzoeksvraag 3

Bij de uitgevoerde analyses waren we uiteraard afhankelijk van de validiteit (geldigheid) van zelfgerapporteerd crimineel gedrag in de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugd-criminaliteit en de mogelijkheden om rekening te houden met vertekeningen door sociale wenselijkheid. Daarom stelden we een derde onderzoeksvraag: *Hoe moeten we omgaan met data over zelfgerapporteerde criminaliteit om crimineel gedrag zo goed mogelijk in kaart te brengen en een zo valide mogelijk beeld te krijgen van sociale verschillen in verdenkingskansen?*

Volgens de literatuur is er vanwege twee mechanismen een negatieve relatie tussen de sociale wenselijkheid van een jongere en zelfgerapporteerd crimineel gedrag: enerzijds zullen personen die sociaal wenselijk antwoorden zich daadwerkelijk meer sociaal wenselijk gedragen waardoor zij ook relatief weinig crimineel gedrag vertonen; anderzijds zullen personen met een sterke neiging tot sociaal wenselijk antwoorden crimineel gedrag relatief vaak verzwijgen. Volgens de literatuur is het tweede mechanisme onder mensen met een ('niet-westerse') migratieachtergrond wat sterker dan onder gevestigden zonder migratieachtergrond, met name in landen als Nederland met een meer individualistische cultuur. Migranten kunnen zich als nieuwkomer minder permitteren om zich sociaal onwenselijk te uiten en zijn ook in mindere mate geneigd om dat te doen als ze zijn opgegroeid in een meer collectivistische cultuur. Die geneigdheid is onder in Nederland geboren en getogen kinderen van immigranten al beduidend zwakker (zie Leerkes et al., 2019).

Om te kunnen controleren voor sociale wenselijkheid moet sociale wenselijkheid gemeten worden op een manier die tussen verschillende sociale groepen vergelijkbaar is. We vinden dat niet alle vragen uit de MZJ dat in de verschillende herkomstgroepen op dezelfde wijze doen, waardoor we uiteindelijk besloten om zes van de elf aanwezige items te gebruiken. Hoewel er nog steeds beperkte verschillen blijken te zijn in hoe sociale wenselijkheid wordt gemeten, achten we die maat voldoende vergelijkbaar om in het onderzoek te gebruiken (in de bijlage wordt uitgelegd waarom). Met die maat zien we vervolgens dat er tussen herkomstgroepen inderdaad relevante verschillen bestaan in de geneigdheid tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden – ook al zijn de meeste respondenten in Nederland geboren en getogen. Vooral jongeren met een Marokkaanse en Turkse herkomst geven gemiddeld vaker sociaal wenselijke antwoor-

den dan jongeren met een Nederlandse herkomst. Jongeren met een Surinaamse, Antilliaanse of overige migratieachtergrond nemen in dat opzicht een tussenpositie in. Ook vinden we aanwijzingen dat vooral jongeren met een migratieachtergrond die zeer hoog scoren op sociale wenselijkheid (5 of 6 op een schaal van 0-6) misdrijven vaker verzwijgen dan vergelijkbare jongeren zonder migratieachtergrond. Onder jongeren met een lagere score op sociale wenselijkheid (0-4) vinden we geen grote en systematische verschillen in onderrapportage naar herkomst, ook niet ten opzichte van jongeren van Nederlandse komaf.

Er is maar beperkt onderzoek gedaan naar de precieze relaties tussen sociale wenselijkheid, crimineel gedrag en herkomst en hoe daarmee rekening kan worden gehouden. We hebben daarin enigszins 'gepioneerd', en hebben er uiteindelijk voor gekozen om drie verschillende analysemethoden te hanteren, en de uitkomsten daarvan met elkaar te vergelijken. In de eerste analyse is de maat voor sociale wenselijkheid toegevoegd als controlevariabele. Bij de tweede variant worden de respondenten die het hoogst scoren op sociale wenselijkheid verwijderd en wordt er vervolgens alsnog gecontroleerd voor sociale wenselijkheid onder de resterende respondenten. In de derde analysemethode werden items die gevoelig zijn voor vertekeningen door sociale wenselijkheid (crimineel gedrag maar ook sociale deviantie en probleemgedrag) onder de meest wenselijke respondenten geschat op basis van hun achtergrondkenmerken die wel goed gemeten konden worden (bijvoorbeeld leeftijd, herkomst, opleiding, stedelijkheid van de woongemeente), waarbij gebruik wordt gemaakt van de patronen onder jongeren die lager scoren op sociale wenselijkheid. In overeenstemming met de bredere sociaalwetenschappelijke literatuur over imputatie en onbetrouwbaar responsgedrag schatten wij in dat deze laatste methode van analyseren in de meest valide resultaten resulteert. De tweede analysevariant achten we vervolgens weer beter dan de eerste, met name als verschillende herkomstgroepen met elkaar worden vergeleken in hetzelfde model. De uitkomsten van deze drie methoden blijken echter in grote lijnen met elkaar vergelijkbaar.

Het is daarnaast raadzaam om aparte analyses te verrichten voor groepen waar sociale wenselijkheid een min of meer vergelijkbare betekenis heeft (hier: door bijvoorbeeld apart te kijken naar jongeren met en zonder migratieachtergrond). Als bepaalde factoren ook binnen afzonderlijke groepen geassocieerd lijken te zijn met een verhoogde of verlaagde verdenkingskans (bijvoorbeeld sociaal-economische positie of stedelijkheid), dan kan met een grotere mate van zekerheid worden aangenomen dat verschillen tussen groepen ook deels met die factoren verband zullen houden.

5.4 Aanbevelingen

We eindigen dit rapport met een aantal aanbevelingen. Dit zijn enerzijds aanbevelingen gericht op het verminderen van sociale ongelijkheid in verdenkingskansen, waarbij we focussen op enkele door onderzoek gefundeerde suggesties om het contact tus-

sen politieagenten en burgers te verbeteren. Anderzijds geven we aanbevelingen voor toekomstig onderzoek, waaronder enkele suggesties voor het verder verbeteren van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit met het oog op eventueel toekomstig onderzoek op dit terrein.

5.4.1 *Verminderen ongelijkheid*

Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat de gevonden demografische, sociaal-economische en etnische verschillen in verdenkingskansen tot nul gereduceerd kunnen worden. Toch hebben de rechtsstaat en de politie er belang bij om de omvang van deze verschillen te verminderen of tenminste te monitoren. Zo lijkt de relatief grote kans op bestraffing onder laagopgeleiden en groepen met een migratieachtergrond zich te weerspiegelen in een lager vertrouwen onder deze groepen in de politie en de rechtsstaat (Arends & Schmeets, 2015). Wantrouwen in de politie kan verregaande gevolgen hebben, zowel voor agenten en jongeren als voor de samenleving als geheel. Een negatieve relatie tussen de politie en jongeren vergroot de kans op een arrestatie (Scheffer, 1987) en verkleint het gevoel van veiligheid onder burgers (Goldsmith, 2005). Meer vertrouwen in de politie leidt ook tot meer bereidheid om samen te werken met de politie, waardoor meer zaken sneller kunnen worden opgelost (Kääriäinen & Sirén, 2011). Vooral jongeren die in arme wijken wonen met veel criminaliteit kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de politie door misdaden te rapporteren, ooggetuigenverslagen te leveren en andere informatie te leveren die kan helpen om crimineel gedrag te signaleren en om daders te vinden. Zonder samenwerking van burgers is de politie niet in staat om te functioneren. Het versterken van wederzijds vertrouwen zal daarom zowel voor de politie als voor jongeren grote voordelen hebben.

Er zijn verschillende interventies denkbaar om sociale ongelijkheid in de verdenkingskansen te verkleinen. Het is daarbij zaak om de discussie over etnisch profileren te verbreden omdat verschillen in verdenkingskansen zeker niet alleen worden veroorzaakt door etnische discriminatie vanuit agenten. Zo zou er in het politieonderwijs wellicht meer aandacht besteed kunnen worden aan factoren die verschillende vormen van selectiviteit (niet alleen op etnische gronden) in de hand werken, om het bewustzijn te vergroten onder agenten van de manier waarop hun beslissingen worden beïnvloed door factoren die los staan van de ernst en frequentie van crimineel gedrag. Door de discretionaire bevoegdheid van agenten is er ruimte voor de eigen inschatting van een situatie. Twee dezelfde misdrijven kunnen daarom op verschillende manier worden afgehandeld, afhankelijk van de situationele context. Hier bevindt zich een grijs gebied waar eventuele vooroordelen en bias strafrechtelijke beslissingen kunnen beïnvloeden. Natuurlijk moeten agenten de vrijheid behouden om een eigen inschatting te maken van elke situatie. Maar de manier waarop een agent reageert wanneer een jongere boos wordt, geen respect toont, of niet meewerkt, lijkt samen te hangen met de sociale kenmerken van deze jongere, zoals gender, opleidingsniveau en etnische achtergrond. Het is belangrijk om dit soort processen bespreekbaar te maken, juist omdat de inschattin-

gen die agenten maken over de betrouwbaarheid van verdachten, en het toekomstige risico dat zij vormen, deels op een onbewust niveau tot stand komen (Spencer et al., 2016).

Op een bredere schaal lijkt de gebiedsgebonden politie, in het Engels bekend onder de naam *community oriented policing*, een geschikte politiestrategie om ongelijkheid naar herkomst en sociaal-economische positie te minimaliseren en het vertrouwen in de politie te bevorderen, met name ook onder mensen met een migratieachtergrond en mensen met een zwakkere sociaal-economische positie.

De gebiedsgebonden politie is een benadering gebaseerd op de filosofie dat de samenwerking tussen de politie en de burger een essentieel component vormt in het identificeren en adresseren van criminaliteit en andere vormen van wanorde (Crowl, 2017). De methode focust op preventie van criminaliteit en het aanpakken van lokale problemen door het aangaan van nauwe lokale banden zodat problemen opgelost kunnen worden voordat ze escaleren. Daarnaast is het de bedoeling dat burgers zich hierdoor meer gehoord voelen en deelgenoot worden van het proces dat veiligheid en ordehandhaving realiseert, in plaats van dat ze enkel het object zijn van controles en handhaving (ibid.). Deze benadering vereist een aanpassing in de hiërarchie van de politie, waar de sturende kracht voor het bepalen van doelstellingen en prioriteiten wordt gedelegeerd naar politieagenten die in contact staan met de gemeenschap (Gill et al., 2014). De gebiedsgebonden politie vereist dus decentralisatie van beslissingskracht in plaats van de toenemende centralisatie die we de afgelopen jaren in de Nederlandse politie hebben gezien. Deze eigenschappen van de gebiedsgebonden politie vraagt om een uitbreiding van de thema's waar de politie als organisatie zich op richt; van enkel handhaving en criminaliteitsbestrijding naar andere taken zoals het verminderen van angst voor criminaliteit, het tegengaan van sociale en fysieke wanorde, het tot stand brengen van positieve relaties met burgers en het versterken van de legitimiteit van de politie (Matrofski et al., 1995).

Het belang van deze extra aandachtsgebieden wordt onderschreven door een groot aantal wetenschappelijke studies. In een meta-analyse van onderzoeken naar de effectiviteit van de gebiedsgebonden politie in de Verenigde Staten, Australië en Groot-Brittannië, een analyse van 65 onafhankelijke onderzoeken, bleek dat de gebiedsgebonden politie positieve effecten teweegbrengt. 23 onderzoeken focusten op de tevredenheid van de burger met de politie, en in 78,3% van deze onderzoeken nam tevredenheid toe. Tien onderzoeken focusten op de legitimiteit van de politie, en in 60% van de studies nam legitimiteit toe. Het effect van de gebiedsgebonden politie op officiële criminaliteitscijfers is kleiner. In 47 studies die dit onderzocht hebben, bleek uit 36,2% van de studie een positief effect, en in de overige studies waren er geen verschillen in criminaliteitscijfers gevonden (Gill et al., 2014). Gill concludeert dat burgers in gebieden waar een gebiedsgebonden politie actief is een grotere kans hebben om de politie in een positief daglicht te zien en te geloven dat ze eerlijk en respectvol handelen en dat bur-

gers de politie meer vertrouwen. De perceptie van burgers van sociale en fysieke wanorde neemt af en gevoelens van veiligheid nemen toe.

De voornaamste bevindingen van onderzoeken naar de gebiedsgebonden politie is daarmee dat diens werkwijzen leiden tot het versterken van vertrouwen in de politie en een grotere tevredenheid onder burgers (Sherman & Eck, 2002; Skogan & Frydl, 2004; Weisburd & Eck, 2004). Dit versterkte vertrouwen is niet alleen van waarde voor burgers zelf, die zich veiliger voelen in hun leefomgeving (Goldsmith, 2005) en interacties met politieagenten op een meer positieve manier bezien (Jackson & Gau, 2006). Een verhoogd vertrouwen in en acceptatie van de politie komt ook het politieproces ten goede, aangezien dit is geassocieerd met een lagere geneigdheid om de wet te overtreden (Sunshine & Tyler, 2003; Tyler, 1990) en een hogere geneigdheid om samen te werken met de politie, bijvoorbeeld door informatie te delen en problemen tijdig te signaleren (Kääriäinen & Sirén, 2011).

Vergelijkend onderzoek tussen landen die in meer en mindere mate deze gebiedsgebonden filosofie implementeren, toont aan dat deze werkwijze vooral leidt tot meer vertrouwen in de politie onder sociaal kwetsbare groepen zoals etnische minderheden en mensen met een zwakkere sociaal-economische positie (Bezemer & Leerkes, in publicatie). De resultaten vormen een bevestiging van etnografisch onderzoek in Frankrijk (Fassin, 2013), waaruit blijkt dat de gebrekkige gebiedsgebonden politiezorg in Frankrijk leidt tot meer wederzijds wantrouwen tussen agenten en gemarginaliseerde migrantengroepen en een grotere nadruk op proactieve politiestrategieën waarbij deels sprake is van etnisch profileren. In Nederland lijkt er de afgelopen jaren een trend om wat verder weg te bewegen van het gebiedsgebonden politiemodel. Door de centralisering van de politie en de focus op een meer uniforme aanpak gaat wellicht waardevolle lokale kennis en expertise verloren die de omgang met bepaalde groepen burgers – onder wie burgers die behoren tot groepen die in de maatschappij al dan niet terecht in verband worden gebracht met criminaliteit – kunnen vergemakkelijken en sociale verschillen in verdenkingskansen vermoedelijk kunnen verminderen. Het is goed denkbaar dat centralisering efficiencyvoordelen met zich meebrengt. Daarom zou overwogen kunnen worden om het gebiedsgebonden model meer selectief toe te passen, namelijk vooral in buurten waar wederzijds vertrouwen tussen burgers en agenten minder vanzelfsprekend is.

Behalve een interventie aan de kant van de politie is het ook mogelijk om ongelijkheid te adresseren door te focussen op jongeren. Ongelijke behandeling ontstaat ten dele door beslissingen die gemaakt worden tijdens interacties tussen agenten en verdachten. Zoals beschreven, bepaalt de impressie die de agent van de verdachte heeft mede hoe hij/zij de discretionaire bevoegdheid inzet. Jongeren die geen respect tonen voor de politie, die boos worden of niet willen meewerken, lopen het risico om strenger aangepakt te worden. Met name onder jongeren die zich benadeeld voelen door de politie, bijvoorbeeld doordat ze zich gediscrimineerd voelen, bestaat veelal een sterke

weezin tegen agenten, waardoor het politiecontact verder bemoeilijkt wordt. Deze situatie neemt al gauw de vorm aan van een vicieuze cirkel waar jongeren harder aangepakt worden als ze door een gebrek aan vertrouwen geen respect tonen. Meer aandacht voor politieleessen op basisscholen en middelbare scholen zou jongeren kunnen helpen om het perspectief van de agent beter te begrijpen en het werk van de politie in een positiever licht te zien. Door positief contact en meer wederzijds begrip kunnen interacties op straat soepeler verlopen en minder snel uitlopen op conflict en escalatie, waardoor de afdoening in sterkere mate wordt bepaald door de (aanvankelijke) strafrechtelijke aspecten van de situatie.

5.4.2 *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit*

We denken dat de discussie over etnisch profileren ook in de komende jaren gevoerd zal blijven worden. Nederland is in toenemende mate een etnisch divers land waarin groepen met een migratieachtergrond, ook onder invloed van integratieprocessen, kritischer zijn over sociale ongelijkheid op basis van etniciteit. Daarnaast is er in Nederland en andere landen sprake van een trend naar meer sociale ongelijkheid – bijvoorbeeld blijkend uit een toenemende inkomensongelijkheid.

In het licht van deze maatschappelijke ontwikkelingen is het volgens ons raadzaam om te overwegen om de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (en eventueel ook de Monitor Zelfgerapporteerde Criminaliteit, die zich richt op volwassenen) standaard uit breiden met koppelingen met politiegegevens op individueel niveau. Door een structurele koppeling van zelfgerapporteerde criminaliteit aan het BVH kan er beter worden gemonitord op welke vormen van (jeugd)criminaliteit de politie minder zicht heeft. Daarnaast maken herhaalde koppelingen het mogelijk om de sociale verschillen in verdenkingskansen te monitoren en eventuele veranderingen te signaleren. Een groot voordeel van herhaalde analyses is daarbij dat het minder relevant is of de precieze omvang van sociale verschillen in verdenkingskansen goed zijn geschat; er kan dan immers ook worden gekeken naar veranderingen in de tijd. Dergelijk onderzoek kan zo het publieke debat ondersteunen en helpen om eventuele interventies te evalueren die zich richten op het terugdringen van bepaalde ongelijkheden in verdenkingskansen. Ook kan er meer inzicht vergaard worden in de mechanismen die leiden tot verschillende verdenkingskansen, wat mogelijk ook relevant is voor een beter inzicht in de preventie van criminele carrières. Daarbij is mede van belang om nader onderzoek te doen naar de wisselwerking tussen verschillende factoren, bijvoorbeeld door nader te onderzoeken of het opleidingsniveau bij jongeren met een migratieachtergrond meer verschil maakt voor verdenkingskansen dan bij jongeren zonder migratieachtergrond, en hoe verklaard kan worden dat jongeren met een migratieachtergrond juist buiten de stedelijke gebieden een grotere verdenkingskans lijken te hebben dan jongeren zonder migratieachtergrond.

De manier waarop sociale wenselijkheid in de MZJ wordt gemeten, zou ook nader geëvalueerd kunnen worden. Er is gebleken dat de elf vragen waaruit de huidige sociale wenselijkheidsschaal is opgebouwd niet helemaal een eenduidig construct meten, en dat niet alle items in alle herkomstgroepen even goede indicatoren zijn voor sociale wenselijkheid. Wij schraptten daarom een aantal items uit de schaal, maar hierdoor viel de algemene betrouwbaarheid van de schaal weer wat lager uit. Het toevoegen van items die sociale wenselijkheid meten, zou een uitkomst zijn, maar alleen als dit vragen zijn die onder verschillende sociale groepen op min of meer dezelfde manier geïnterpreteerd worden. Het zou goed zijn om de validiteit van dergelijke vragen eerst te toetsen in focusgroepen. Dergelijke focusgroepen kunnen wellicht ook leiden tot een verdere verbetering van andere metingen in de MZJ.⁹

Tot slot bevelen we aan om de MZJ uit te breiden met enkele vragen over de ‘zichtbaarheid’ van crimineel gedrag en over institutioneel vertrouwen. Uit kwalitatief onderzoek weten we dat de verdenkingskans toeneemt wanneer een delict zichtbaar is voor agenten en burgers die een delict kunnen en willen aangeven, ook omdat een zichtbaar delict de sociale orde in sterkere mate tart (zie bijvoorbeeld Chambliss, 1973). Het zou interessant zijn om de effecten daarvan nader te kunnen onderzoeken. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de bereidheid om eerlijk te rapporteren over het eigen criminele gedrag, naast sociale wenselijkheid, samenhangt met de mate van vertrouwen die jongeren hebben in instituties in het algemeen en in onderzoekers in het bijzonder.

5.4.3 *Bredere aandacht voor sociale wenselijkheid*

Onze volgende aanbeveling richt zich op het vraagstuk van problemen van sociale wenselijkheid in (beleidsmatig) sociaalwetenschappelijk onderzoek in den brede. Hoewel bekend is dat sociale wenselijkheid de validiteit van de respons kan verstoren, is er in belangrijke studies opmerkelijk weinig aandacht voor (bijvoorbeeld metingen van het Sociaal Cultureel Planbureau, zoals de Survey Integratie Minderheden of het zogenoemde onderzoek Burgerperspectieven). Bij veel onderzoek naar onderwerpen die gevoelig zijn voor sociale wenselijkheid wordt sociale wenselijkheid überhaupt niet

9 Zo vermoeden we dat er sprake is van enige overrapportage van bepaalde misdrijven door verkeerde interpretatie van de vragen over bepaalde vormen van lichte criminaliteit. Huizinga en Elliott (1983) laten zien hoe gecorrigeerd kan worden voor deze vorm van overrapportage. Zij hebben met een groep respondenten inhoudelijk besproken op basis van welke gebeurtenissen de respondenten bepaalde misdrijven aankruisten. Op deze manier kan onderzocht worden of misdrijven verkeerd geïnterpreteerd worden en wellicht meer onschuldige voorvallen ten onrechte worden gerapporteerd als een crimineel misdrijf. Op basis van deze kennis kunnen vragen verduidelijkt of aangepast worden. Aangezien er geen aanwijzingen zijn dat sociale groepen van elkaar verschillen wat betreft overrapportage door een foutieve interpretatie, zal het de uitkomsten van dit onderzoek waarschijnlijk niet beïnvloeden, maar het is wel een belangrijk aandachtspunt om nauwkeuriger te meten hoeveel en welke misdrijven worden gerapporteerd door jongeren. Met name het misdrijf ‘Slaan zonder verwonding’ wordt zeer vaak gerapporteerd maar deze dadens komen erg weinig voor in de verdachtenregistraties. De kans is daarom groot dat hier voorvallen worden gerapporteerd die niet echt gezien kunnen worden als een misdrijf.

gemeten en als dat wel gebeurt, wordt er nauwelijks rekening mee gehouden in de analyse. Als er bijvoorbeeld een correctie plaatsvindt om de validiteit van de data te vergroten, komt dit meestal neer op listwise deletion, waarbij respondenten worden verwijderd die onbetrouwbaar worden bevonden. Dit geeft echter bias omdat de mis-sende data niet willekeurig (MCAR) verdeeld is (zie daarvoor hoofdstuk 3). Vergelijkend onderzoek naar de toepassing van verschillende post-hoc technieken suggereert dat meervoudige imputatie (MI) de beste resultaten levert, alleen wordt dit bijna nooit uitgevoerd.

5.4.4 *Verbreiding van het debat*

Onze laatste aanbeveling richt zich op het wetenschappelijke en maatschappelijke debat over ongelijkheid in de strafrechtketen. We merken dat in de huidige discussies de onderwerpen van etniciteit en etnisch profileren sterk de hoofdtoon voeren. Die focus doet geen recht aan sociale verschillen in verdengkingskansen onder groepen *zonder* migratieachtergrond en gaat bovendien al snel voorbij aan relevante verschillen *tussen en binnen* verschillende groepen met een migratieachtergrond, bijvoorbeeld naar sociaal-economische positie. Ongelijkheid op basis van huidskleur is slechts één component van een complexer verschijnsel. De gevonden verschillen in BVH-registraties tussen jongens en meisjes, tussen kinderen met een hoog en laag opleidingsniveau en tussen stedelingen en dorpelingen – die relatief onafhankelijk lijken te zijn van de frequentie en ernst van het criminele gedrag – laten zien dat de discussie omtrent ongelijkheid in de strafrechtketen hoognodig toe is aan verbreding.

6. Literatuur

Agnew, R. (1992). 'Foundation for general strain theory of crime and delinquency'. *Criminology*, 30(1), 47-88.

Aichorn, A. (1935). *Wayward Youth*. New York: Viking Press.

Akers, R., M. Krohn, L. Lanza-Kaduce & M. Radosevich (1979). 'Social Learning and Deviant Behavior: A Specific Test of a General Theory'. *American Sociological Review*, 44(4), 636-655.

Andrews, D.A., J. Bonta & R.D. Hoge (1990). 'Classification for effective rehabilitation: rediscovering psychology'. *Criminal Justice and Behavior*, 17(1), 19-52.

Andrews, D. & J. Bonta (1994). *The Psychology of Criminal Conduct*. Cincinnati: Anderson.

Andriessen, I. (2016) 'De multi-etnische samenleving onder druk?' In: W. Huijnk & I. Andriessen (red.), *Integratie in zicht? De integratie van migranten in Nederland op acht terreinen nader bekeken*. Den Haag: SCP, p. 243-278.

Arends, J. & H. Schmeets (2015). *Sociaal en Institutioneel vertrouwen in Nederland*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Bevolkingstrends 2015/01.

Austin, W. (1977). 'Equity theory and social comparison processes'. In: Jerry M. Suls & Richard L. Miller (eds.), *Social Comparison Processes*. New York: Hemisphere.

Bandura, A. (1989). 'Social cognitive theory'. In: R. Vasta (ed.), *Annals of child development*. Vol. 6. Six theories of child development (p. 1-60). Greenwich: CT JAI Press.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Banton, M. & J.H. Skolnick (1966). *Justice without Trial: Law Enforcement in Democratic Society*. New York: John Wiley & Sons.

Barger, S.D. (2002). 'The Marlowe-Crowne affair: Short forms, psychometric structure, and social desirability'. *Journal of Personality Assessment*, 79, 286-305.

Bennett, S., D.P. Farrington & L. Huesmann (2005). 'Explaining gender differences in crime and violence: The importance of social cognitive skills'. *Aggression and Violent Behavior*, 10(3), 263-288.

Bezemer, W. & A. Leerkens (in review). *Does community-oriented policing improve trust in the police? A multilevel comparative analysis of social groups in Western-Europe*.

Black, D.J. (1998). *The social structure of right and wrong*. San Diego: Academic Press.

Blom, M. & R. Jennissen (2014). 'The involvement of different ethnic groups in various types of crime in the Netherlands'. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 20/1: 51-72.

Boon, A., M. van Dorp & S. de Boer (2019). 'Disproportionate minority contact in the Dutch juvenile justice system'. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 17(1), 42-56.

Bortner, M.A. (1982). *Inside a Juvenile Court: The Tarnished Ideal of Individualized Justice*. New York: Columbia University Press.

Çankaya, S. (2012). *De controle van marsmannetjes & ander schorriemorrie: beslissings-proces tijdens proactief politiewerk*. Den Haag: Boom Lemma.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2018). *Jaarrapport Integratie 2018*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). *Jaarrapport Integratie 2020*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Chambliss, W. (1973). 'The Saints and the Roughnecks'. *Society* 11(1), 24-31.

Cohen, A.K. (1955). *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*. New York: Free Press.

Cohen, L.E. & M. Felson (1979). 'Social change and crime rate trends: a routine activity approach'. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608.

Crowl, J.N. (2017). 'The Effect of Community Policing on Fear and Crime Reduction, Police Legitimacy and Job Satisfaction: An Empirical Review of the Evidence'. *Police Practice and Research* 18(5):449-62.

Crowne, D.P. & D. Marlowe (1960). 'A new scale of social desirability independent of psychopathology'. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349-354.

- Dagevos, J., M. Gijsberts & C. van Praag (eds.) (2003). *Rapportage minderheden: onderwijs, arbeid en sociaal-culturele integratie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dominguez Martinez, S. & A. Vreeswijk (2002). 'Ruimtelijke concentratie van allochtonen'. In: J. Veenman (ed.), *De toekomst in meervoud: Perspectief op Multicultureel Nederland* (pp. 39-55). Assen: Van Gorcum.
- Driessen, F.M.H.M., R. Duursma & J. Broekhuizen (2014). *De ontwikkeling van de criminaliteit van Rotterdamse autochtone en allochtone jongeren van 12 tot 18 jaar. De rol van achterstanden, ouders, normen en vrienden*. (Politiewetenschap 73). Utrecht: Bureau Driessen.
- Durkheim, E., J.A. Spaulding & G. Simpson (1966). *Suicide: a study in sociology* (Ser. A free press paperback). New York: Free Press.
- Durkheim, E. (1997). *The Division of Labour in Society*. (Trans. Halls, W.D.). New York: Free Press.
- Eijkman, Q. (2010). 'Has the genie been let out of the bottle? Ethnic profiling in the Netherlands'. *Public Space: The Journal of Law and Social Justice*, 5, 1.
- Enders, C.K. (2010). *Applied missing data analysis*. New York, NY: Guilford Press.
- Fassin, D. (2013). *Enforcing order: an ethnography of urban policing*. (Trans. Gomme, R. (English)). Polity Press.
- Flight, S. e.a. (2006). *Vertrouwen in de politie. Een verkennend onderzoek*. Amsterdam: DSP-groep.
- Foelber, K.J. (2017). 'Using multiple imputation to mitigate the effects of low examinee motivation on estimates of student learning'. *Dissertations* 148, <https://commons.lib.jmu.edu/diss201019/148>.
- Gendreau, P., T. Little & C. Goggin (1996). 'A meta-analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works!' *Criminology* 34(4), 575-608.
- Gill, C., D. Weisburd, C.W. Telep, Z. Vitter & T. Bennett (2014). 'Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: a systematic review'. *Journal of Experimental Criminology*, 10(4), 399-428. <https://doi.org/10.1007/s11292-014-9210-y>.

Goldsmith, A. (2005). 'Police Reform and the Problem of Trust'. *Theoretical Criminology*. London: SAGE Publications, 9(4), 443-470.

Goudriaan, H., K. Wittebrood & P. Nieuwbeerta (2006). 'Neighbourhood Characteristics and Reporting Crime: Effects of Social Cohesion, Confidence in Police Effectiveness and Socio-Economic Disadvantage'. *The British Journal of Criminology*, 46(4), 719-742.

Griffith, J. & H. Weyers (eds.) 2005. *De sociale werking van recht: een kennismaking met de rechtssociologie en rechtsantropologie*.

Grisso, T. & R.B. Schwartz (eds.) (2000). *Youth on Trial; A developmental perspective on Juvenile Justice*. Chicago: University of Chicago Press.

He, J. (2015). *The general response style from a cross-cultural perspective*. (Dissertation). Tilburg: Tilburg University.

Hindelang M.J., T. Hirschi & J.G. Weis (1979). 'Correlates of Delinquency: The Illusion of Discrepancy between Self-Report and Official Measures'. *American Sociological Review*, 44(6), 995-1014.

Hirschi, T. & M. Hindelang (1977). 'Intelligence and delinquency: A revisionist review'. *American Sociological Review*, 42, 471-586.

Hoeben, E. & F. Weerman (2016). 'Why is involvement in unstructured socializing related to adolescent delinquency?' *Criminology*, 54(2), 242-281. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12105>.

Hoeve, M., J. Dubas, V. Eichelsheim, P. van der Laan, W. Smeenk & J. Gerris (2009). 'The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis'. *Journal of Abnormal Child Psychology: An Official Publication of the International Society for Research in Child and Adolescent Psychopathology*, 37(6), 749-775.

Huizinga, D. & D.S. Elliott (1986). 'Reassessing the reliability and validity of self-report delinquency measures'. *Journal of Quantitative Criminology*, 2(4), 293-327.

Jenks, D. (2000). 'Social developmental theory: An integrative approach'. *The Justice Professional*, 12(4), 507-532.

Johnson, D. R. & R. Young (2011). 'Toward best practices in analyzing datasets with missing data: Comparisons and recommendations'. *Journal of Marriage and Family*, 73, 926-945.

Johnson, T.P. & F.J.R. van de Vijver (2003). 'Social desirability in cross-cultural research. In: J.A. Harkness, F.J.R. van de Vijver & P.P. Mohler (eds.), *Cross-cultural survey methods* (p. 195-204). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

Junger M. (1990). *Delinquency and Ethnicity. An investigation on social factors relating to delinquency among Moroccan, Turkish, Surinamese and Dutch boys*. Boston, US: Kluwer.

Kääriäinen, J. & R. Sirén (2011). 'Trust in the Police, Generalized Trust and Reporting Crime'. *European Journal of Criminology*, 8(1), 65-81.

Kerr, M. & H. Stattin (2003). 'Parenting of adolescents: Action or reaction?' In: A.C. Crouter & A. Booth (eds.), *Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships* (p. 121-151). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Kim, H.J., J.P. Reiter, Q. Wang, L.H. Cox & A.F. Karr (2014). 'Multiple imputation of missing or faulty values under linear constraints'. *Journal of Business and Economic Statistics* 32(3), 375-386.

Koepfler, J., D. Jurich & C. DeMars, (2011). *Applying modern missing data techniques to the treatment of rapid responses*. Paper presented at the annual meeting of the 121 National Council on Measurement in Education, New Orleans, LA.

Koppen, M.V. van, V.R. van der Geest & E.R. Kleemans (2017). *Doorgroeiers in de misdaad. De criminele carrières en achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar misdrijf*. (Politiewetenschap 100). Amsterdam: Vrije Universiteit.

Kromhout, M. & P. Vedder (1996). 'Cultural inversion in children from the Antilles and Aruba in the Netherlands'. *Anthropology and Education Quarterly*, 27, 568-586.

Krumpal, I. (2013). 'Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: a literature review'. *Qual Quant* 47, 2025-2047.

Laan, A. M. van der & M. Blom, (2006). *Jeugddelinquentie: Risico's en bescherming* (Vol. Onderzoek en beleid nr. 245). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Lamers, M. (2015). *Ethnic profiling*. Nationale Politie-Eenheid Oost-Brabant.

Landman, W. & L. Kleijer-Kool (2016). *Boeven vangen: een onderzoek naar proactief politieoptreden*. Amersfoort: Twynstra Gudde.

Leerkes, A., R. Jennissen & T. Fokkema (2017). 'Multiculturalisme en criminaliteit'. *Demos* 33 (1): 1-4.

- Leerkens, A., R. Martinez & P. Groeneveld (2019). 'Minority paradoxes: Ethnic differences in self-reported offending and official crime statistics'. *British Journal of Criminology*, 59(1), 166-187.
- Leun, J. van der & M. van der Woude (2011). 'Ethnic profiling in the Netherlands? A reflection on expanding preventive powers, ethnic profiling and a changing social and political context'. *Policing and society*, 21/4: 444-455.
- Lew (ed.) (1997). *Criminaliteit en etnische minderheden; een criminologische analyse*. (WODC, K-reeks (51)). Den Haag, Ministerie van Justitie.
- Loeber, R., D.P. Farrington, M. Stouthamer-Loeber & H.R. White (2008). *Violence and serious theft: Development and prediction from childhood to adulthood*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Lowenkamp, C.T., E.J. Latessa & Holsinger, A.M. (2006). 'The risk principle in action: what have we learned from 13,676 offenders and 97 correctional programs?' *Crime and Delinquency*, 52(1), 77-93.
- Lum, C., C.S. Koper & C.W. Telep (2011). 'The evidence-based policing matrix'. *Journal of Experimental Criminology*, 7(1), 3-26.
- MacCoun, R. & P. Reuter (1992). 'Are the wages of sin \$30 an hour? Economic aspects of street-level drug dealing'. *Crime and Delinquency*, 38(4), 477-491.
- Mastrofski, S.D., R.E. Worden & J.B. Snipes (1995). 'Law enforcement in a time of community policing'. *Criminology*, 33(4), 539-563.
- Matsueda, R.L., D.A. Kreager & D. Huizinga (2006). 'Deterring delinquents: A rational choice model of theft and violence'. *American Sociological Review*, 71(1), 95-122.
- Matsueda, R.L. (1992). 'Reflected Appraisals, Parental Labeling, and Delinquent Behavior: Specifying a Symbolic Interactionist Theory'. *American Journal of Sociology* 97, 1577-1611.
- Meagher, M.S. (1985). 'Police Patrol Styles: How Pervasive is Community Variation?' *Journal of Police Science and Administration*, 13-1:36-45.
- Meeteren, M.J. van & L.N. van Oostendorp (2019). 'Are Muslims in the Netherlands constructed as a "suspect community"? An analysis of Dutch political discourse on terrorism in 2004-2015'. *Crime Law Soc Change* 71, 525-540 doi.org/10.1007/s10611-018-9802-y.

- Merton, R. (1938). Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3(5): 672-682.
- Messner, S.F. & R. Rosenfeld (2001). *Crime and the American Dream*. (3th ed. Belmont). Calif.: Wadsworth.
- Moffitt, T.E. & A. Caspi (2001). 'Childhood predictors differentiate life-course-persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females'. *Development and Psychopathology*, 13(2), 355-375.
- Neter, J. & W. Wasserman (1974). *Applied Linear Statistical Models*.
- Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten: Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Assen: Van Gorcum.
- Pels, T. (2005). 'Marokkaanse vaders: Van patriarchen naar betrokken paternalisten'. In: Distelbrink, M.P. Geense & T. Pels (eds.), *Diversiteit in vaderschap: Chinese, Creools-Surinaamse en Marokkaanse vaders in Nederland* (p. 215-301). Assen: Van Gorcum.
- Pels, T. (2008). 'Deel IV: Aandachtspunten voor preventie van marginalisering van jongens van Marokkaanse afkomst'. In: D. Brons, N. Hilhorst & F. Willemse (eds.), WODC Cahier 2008-4: *Het kennisfundament ten behoeve van de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren* (pp. 183-199). Den Haag: Ministerie van Justitie/WODC.
- Piliavin, I. & S. Briar (1964). 'Police Encounters with Juveniles'. *American Journal of Sociology*, 70, 206-214.
- Pool, M., P. Geense & N. Lucassen (2005). *Allochtone gezinnen: opvoeding van tieners*. Den Haag: Nederlandse Gezinsraad.
- Porterfield, A. (1946). 'Youth in Trouble. Fort Worth: Leo Potishman Foundation'. *Quant Criminol* (1986) 2:293.
- Pratt, T.C. & F.T. Cullen (2005). 'Assessing macro-level predictors and theories of crime: a meta-analysis'. *Crime and Justice*, 32, 373-450.
- Putnick, D. & M. Bornstein (2016). 'Measurement Invariance Conventions and Reporting: The State of the Art and Future Directions for Psychological Research'. *Developmental Review* 41: 71-90.
- Rebellon, C., M. Manasse, K. van Gundy & E. Cohn (2012). 'Perceived injustice and delinquency: A test of general strain theory'. *Journal of Criminal Justice*, 40(3), 230-237.

Rijksoverheid (2017). <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/geweld-onder-invloed-van-drugs-of-alcohol>.

Rios, J.A., H. Guo, L. Mao & O.L. Liu (2017). 'Evaluating the impact of careless responding on aggregated-scores: To filter unmotivated examinees or not?' *International Journal of Testing*, 17, 74-104.

Rodriguez, N., H. Smith & M.S. Zatz (2009). 'Youth is enmeshed in highly dysfunctional family system: Exploring the relationship among dysfunctional families, parental incarceration, and juvenile court decision making'. *Criminology*, 47(1), 177-208.

Sampson, R.J. (1986). 'Neighborhood Family Structure and the Risk of Personal Victimization'. In: R.J. Sampson & J.M. Byrne (eds.) *The Social Ecology of Crime*. New York: Springer.

Sampson, R.J., S.W. Raudenbush & F. Earls (1997). 'Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy'. *Science* 227:916.

San, M. van (1998). *Stelen en steken: Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.

San, M. van, J. de Boom & A. van Wijk (2007). *Verslaafd aan een flitsende levensstijl: Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdammers*. Rotterdam: Risbo/EUR.

San, M. van & A. Leerkes (2001). *Criminaliteit en criminalisering. Allochtone jongeren in België*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Scheffer, M.W. (1987). *Policing from the Schoolhouse: Police-School Liaison and Resource Officer Programs, A Case Study*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Scholtens, A., I. Helsloot & J. Vlagsma, (2017). *Brandstichtingen in Hoogeveen*. Renswoude: Crisislab.

Shaw, C.R. & H.D. McKay (1972). *Juvenile Delinquency in Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.

Sherman, L.W. & J.E. Eck (2002). 'Policing for crime prevention'. In: L.W. Sherman, D.P. Farrington, B.C. Welsh & D.L. MacKenzie (Eds.), *Evidence-based crime prevention* (p. 295-329). New York: Routledge.

Sellin, T. (1931). 'The basis of a crime index'. *Journal of Criminal Law and Criminology* 22:335-356.

Short, J.F. & F.I. Nye (1957). 'Reported behavior as a criterion of deviant behaviour'. *Social Problems* 5:207-13.

Skogan, W.G. & K. Frydl (eds.). (2004). *Fairness and effectiveness in policing: The evidence*. Washington DC: National Academies Press.

Spencer, K.B., A.K. Charbonneau & J. Glaser (2016). 'Implicit Bias and Policing'. *Social and Personality Psychology Compass* 10(1):50-63.

Spohn, C. & D. Beichner (2000). 'Is preferential treatment of female offenders a thing of the past? A multisite study of gender, race, and imprisonment'. *Criminal Justice Policy Review*, 11, 149-184.

Stephenson, G.M. & J.H. White (1968). 'An experimental study of some effects of injustice on children's moral behaviour'. *Journal of Experimental Social Psychology* 4, 460-469.

Stevens, P., N. Clycq, C. Timmerman & M. Houtte (2011). 'Researching race/ethnicity and educational inequality in the Netherlands: A critical review of the research literature between 1980 and 2008'. *British Educational Research Journal*, 37(1), 5-43.

Sudnow, D. (1965). 'Normal Crimes: Sociological Features of the Penal Code in a Public Defender Office'. *Social Problems* 12 (3): p. 255-276.

Sunshine, J. & T.R. Tyler (2003). 'The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing'. *Law and Society Review*, 37(3), 513-548.

Thornberry, T. & Marvin Krohn (2000). 'The Self Report Method for Measuring Delinquency and Crime'. In: D. Duffy (ed), *Measurement and Analysis of Crime and Justice*, Vol. 4, p. 33-83. Washington DC: Office of Justice Programs.

Tittle, C.R., W.J. Villemez & D.A. Smith (1978). 'The myth of social class and criminality: an empirical assessment of the empirical evidence'. *American Sociological Review* 43:643-56.

Trimbos Instituut (2014). *Alcohol en agressie in het uitgaansleven*. <https://www.trimbos.nl/docs/ffe8f458-e685-4fbf-9e83-61a1222ceecf.pdf>.

Tyler, T.R. (1990). *Why people obey the law*. New Haven: Yale University Press.

UNODC (2012). *Monitoring the Impact of economic crisis on crime*. Vienna: UNODC Statistics and Surveys Section.

Uziel, L. (2010). 'Rethinking social desirability scales: From impression management to interpersonally oriented self-control'. *Perspectives on Psychological Science*, 5, 243-262.

Vermeulen, F. (2014). 'Suspect Communities – Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London'. *Terrorism and Political Violence*, 26(2), 286-306.

Wallerstein, J.S. & C.J. Wyle (1947). 'Our law-abiding law-breakers'. *Probation* 25:107-12.

Walster, E.G., W. Walster & E. Berscheid (1978). *Equity: Theory and Research*. Boston: Allyn & Bacon.

Weenink, D. (2009). 'Explaining Ethnic Inequality in the Juvenile Justice System. An Analysis of the Outcomes of Dutch Prosecutorial Decision Making'. *British Journal of Criminology* 49 (2); 220-242.

Weijters, G., A.M. van der Laan & R.J. Kessels (2016). *De Overeenstemming tussen Zelf-gerapporteerde Jeugdcriminaliteit en bij de Politie Bekende Jeugdige Verdachten*. (WODC, Cahier 2016-3). Den Haag: Ministerie van Justitie.

Weisburd, D.L. & J.E. Eck (2004). 'What can police do to reduce crime, disorder, and fear?' *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593(1), 42-65.

Weisheit, R., D. Falcone & E. Wells (1994). *Rural crime and rural policing*. NCJRS National Institute of Justice, US department of Justice.

Wijk, A.Ph. van, E. Bervoets & W.Ph. Stol (2003). *'Ik ben geen slechte jongen, ik doe alleen slechte dingen': Een inventarisatie van de problemen rond Antillianen in Nijmegen*. Den Haag: Elsevier.

Wilson, J.Q. & R. Herrnstein (1985). *Crime and Human Nature*. New York: Simon and Schuster.

Bijlage 1: Factoranalyses

In deze bijlage staan de tabellen en figuren opgenomen die dienen voor verdere uitleg en toelichting op de hoofdttekst.

Factoranalyse 1

In tabel 10 is de factoranalyse te zien van het concept sociale wenselijkheid. Deze schaal is opgebouwd uit elf vragen. Voor elke herkomstgroep is nagegaan of deze elf vragen eenzelfde dimensie meten. Uit de tabel blijkt dat dit niet het geval is. Over het algemeen wordt aangenomen in een factoranalyse dat de items met een score onder de 0,3 niet eenzelfde dimensie meten. Op basis van deze standaard zien we ook dat de dimensies verschillen tussen enerzijds de jongeren met een Nederlandse en Marokkaanse achtergrond en anderzijds de jongeren met een Turkse, Surinaamse en Antilliaanse herkomst. De componenten van de schaal onder jongeren met een andere herkomst zijn ook weer iets anders verdeeld. Deze analyse wijst uit dat voor elke herkomstgroep er steeds twee of drie dimensies gevonden zijn met een eigenwaarde boven de 1.

Tabel 10: Structure matrix van factor analyse (N= 6.214)

	Nederland N= 2.701	Marokko N= 653	Turkije N= 691	Suriname N= 655	Antillen N= 673	Anders N= 924
Vraag 91: Ik ben altijd eerlijk.	0,310	0,397	0,747	0,653	0,616	0,568
Vraag 91: Ik beledig andere mensen nooit.	0,503	0,555	0,584	0,636	0,661	0,658
Vraag 91: Opscheppen doe ik nooit.	0,489	0,610	0,443	0,482	0,403	0,484
Vraag 91: Ik ben tegen anderen altijd vriendelijk.	0,274	0,286	0,620	0,753	0,708	0,712
Vraag 91: Tegen volwassenen ben ik altijd beleefd.	0,129	0,131	0,336	0,663	0,603	0,608
Vraag 91: Als ik een fout maak geef ik die altijd toe.	0,340	0,446	0,489	0,491	0,475	0,335
Vraag 91: Ik heb nooit een hekel aan iemand.	0,543	0,561	0,584	0,309	0,411	0,472
Vraag 91: Ik vind het nooit vervelend om iets minder goed te kunnen dan anderen.	0,570	0,679	0,101	0,099	0,089	0,143
Vraag 91: Ik probeer nooit meer te krijgen dan anderen.	0,608	0,625	0,254	0,253	0,251	0,248
Vraag 91: Mijn zin doordrijven doe ik nooit.	0,584	0,569	0,234	0,293	0,225	0,409
Vraag 91: Ik vertel nooit iets slechts over anderen.	0,639	0,576	0,538	0,456	0,536	0,57

Extractie Methode: Principal Component Analysis
 Rotatie methode: Promax met Kaiser Normalisatie

Factoranalyse 2

Na het verwijderen van de vijf vragen waarbij de component scores van de *structure matrix* onvoldoende waren, ontstaat de nieuwe onderstaande schaal, waarbij elk item voldoende bijdraagt aan het overkoepelende concept en de verschillende itemscores tussen de herkomstgroepen ook zeer vergelijkbaar zijn. Deze factoranalyse wijst uit dat in de nieuwe schaal nog maar 1 dimensie gevonden wordt met een eigenwaarde van boven de 1. Dit wijst erop dat deze zes vragen betrekking hebben op één onderliggend construct: sociale wenselijkheid. De Cronbachs alfa van deze schaal is 0,68.

Tabel 11: *Structure matrix van factor analyse (N= 6.214)*

	Nederland N= 2.701	Marokko N= 653	Turkije N= 691	Suriname N= 655	Antillen N= 673	Anders N= 924
Vraag 91: Ik ben altijd eerlijk.	0,617	0,649	0,700	0,664	0,661	0,640
Vraag 91: Ik beledig andere mensen nooit.	0,684	0,707	0,635	0,768	0,637	0,675
Vraag 91: Opscheppen doe ik nooit.	0,557	0,563	0,565	0,564	0,552	0,566
Vraag 91: Als ik een fout maak geef ik die altijd toe.	0,490	0,532	0,469	0,520	0,517	0,516
Vraag 91: Ik heb nooit een hekel aan iemand.	0,560	0,656	0,613	0,576	0,558	0,572
Vraag 91: Ik vertel nooit iets slechts over anderen.	0,651	0,717	0,660	0,684	0,684	0,696

Extractie Methode: Principal Component Analysis

Deze factoranalyse wijst uit dat de zes vragen over sociale wenselijkheid voor alle herkomstgroepen verwijzen naar één onderliggende component. De eigenwaarden van deze componenten en de daarbijhorende percentages van verklaarde variantie zijn respectievelijk voor respondenten met een Nederlandse herkomst 2,135 (35,6%), voor respondenten met een Marokkaanse herkomst 2,467 (41,1%), voor respondenten met een Turkse herkomst 2,245 (37,4%), voor respondenten met een Surinaamse herkomst 2,419 (40,3%), voor respondenten met een Antilliaanse herkomst 2,194 (36,6%) en voor respondenten met een andere herkomst 2,263 (37,7%). De factorladingen per item komen sterk met elkaar overeen wanneer deze verschillende herkomstgroepen met elkaar vergeleken worden (de Cronbachs alfa over de gevonden ladingen voor de zes herkomstgroepen is 0,974). Echter blijkt uit de test voor measurement invariance dat in de manier waarop het onderliggende latente construct van sociale wenselijkheid is opgebouwd er toch nog significante verschillen bestaan tussen herkomstgroepen. Er wordt configurele invariantie gemeten (CFI= 0,927), wat betekent dat de vorm van het model overeenkomt, maar er wordt geen metrische invariantie gemeten (CFI= 0,883),

wat betekent dat de verschillen in de factor ladingen niet volledig aan het toeval te wijten zijn. Immers, de CFI verandert met -0,04 wat hoger is dan de maximum toegestane verandering van -0,01 (Putnick & Bornstein, 2016). Daarnaast is de CFI onder de 0,90 komen te liggen in het tweede model en wijzen de verschillen in de Chi-kwadraat op het ontbreken van metrische invariantie¹⁰. Er bestaat overigens wel discussie over de manier waarop deze teststatistieken het best geïnterpreteerd moeten worden, aangezien de waarden van deze testen beïnvloed worden door de grootte van de steekproef, het aantal groepen en de grootte van het model (ibid.). Het komt in de praktijk veelvuldig voor dat volledige measurement invariance niet bereikt kan worden. Putnick en Bornstein (2016) stellen daarom dat het tegenwoordig algemeen geaccepteerd is de analyse voort te zetten met een gedeeltelijk invariante factor.

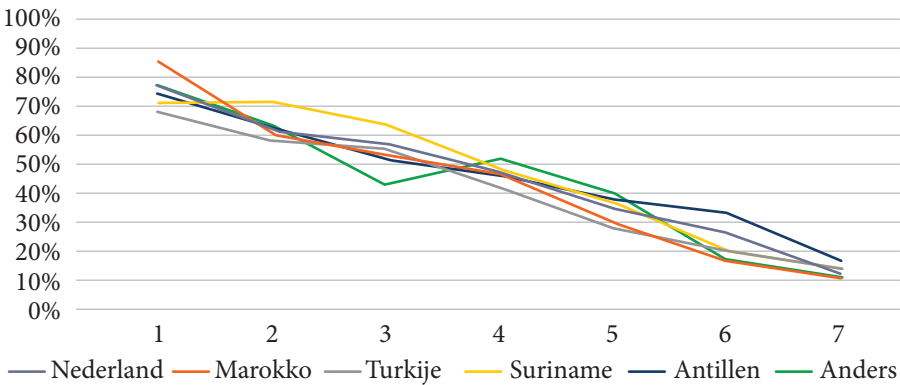
Er kan geconcludeerd worden dat er verschillen bestaan tussen herkomstgroepen in de opbouw of betekenis die het construct van sociale wenselijkheid heeft, maar ondanks deze imperfectie in het meten van sociale wenselijkheid is te zien aan de sterke overeenkomsten in de factorladingen dat het construct weliswaar niet identiek is, maar wel een hoge mate van vergelijkbaarheid vertoont. We maakten daarom in de analyses gebruik van de sociale wenselijkheidsscore, in acht nemend dat het geen perfecte meting betreft.

Zelfrapportage van misdrijven per wenselijkheidsscore

In figuur 8 is te zien welk percentage van de respondenten zelf een misdrijf rapporteert, afhankelijk van de eigen score op de sociale wenselijkheidsschaal. Hierbij is de aangepaste sociale wenselijkheidsschaal gebruikt, opgebouwd uit zes items. Het is duidelijk te zien dat hoe hoger de respondenten scoren op de sociale wenselijkheidsschaal, hoe minder misdrijven gerapporteerd worden. Daarnaast is te zien dat de verschillende herkomstgroepen nauwelijks van elkaar verschillen wat betreft de link tussen wenselijkheid en zelfrapportage van misdrijven.

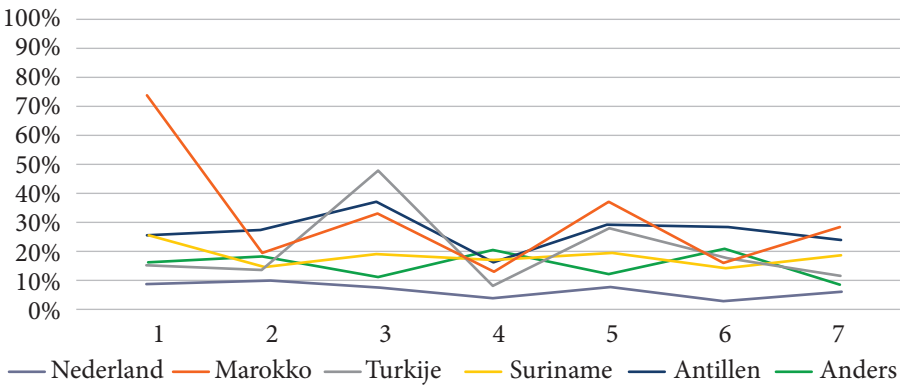
10 De verschillen in Chi-kwadraat en het aantal vrijheidsgraden tussen het configurele model en het metrische model zijn respectievelijk: (54)405,25 en (79)641,69. Het uitvoeren van een Chi-kwadraat difference test door middel van de estat ginvvariant methode in STATA, onderzoekt door middel van een joint Wald test of de gemeten coëfficiënten gelijk zijn tussen alle groepen. Uit deze test blijkt dat $p > \chi^2_{12}$ significant is met een waarde van 0,000 waardoor de hypothese van gelijkheid van factor ladingen moet worden verworpen.

Figuur 8: Aandeel respondenten dat zelf een misdrijf rapporteert per aangepaste wenselijkheidsscore uitgesplitst naar herkomst

Een duidelijk verband als tussen sociale wenselijkheid en zelfgerapporteerde misdrijven is niet terug te vinden wanneer sociale wenselijkheid wordt vergeleken met het aantal BVH-registraties. Grafiek 9 wijst erop dat sociale wenselijkheid geen invloed lijkt te hebben op de kans om als verdachte geregistreerd te staan in het BVH.

Figuur 9: Aandeel respondenten dat in het BVH geregistreerd staat per sociale wenselijkheidsscore uitgesplitst naar herkomst

Bijlage 2: Binomiale regressie gecontroleerd voor wenselijkheid

Tabel 12: Voorspellers van het aantal BVH-verdachtenregistraties gecontroleerd voor sociale wenselijkheid

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Herkomst					
-Marokko	5,97***	5,84***	3,81***	2,57***	2,57***
-Turkije	4,35***	4,27***	2,60***	1,79**	1,64*
-Suriname	4,19***	4,04***	2,89***	1,98**	2,04**
-Antillen	7,00***	6,32***	3,63***	2,48***	2,37***
-Anders	3,30***	2,78***	2,40***	1,95**	1,84**
-Nederland (= ref)	1	1	1	1	1
Leeftijd	1,47***	1,34***	1,19***	1,20***	1,20***
Gender (ref = man)	0,31***	0,35***	0,35***	0,35***	0,39***
Aantal ernstige misdrijven		1,06	0,93	0,90	0,91
Aantal lichte misdrijven		1,29*	1,38**	1,39**	1,32**
Drugs ernstig		1,44	1,62	1,50	1,91
Drugs licht		0,98	0,98	1,01	0,69
Vermogen ernstig		2,22*	2,31*	2,38*	2,12*
Vermogen licht		1,08	1,04	0,96	0,98
Geweld ernstig		1,62	1,87	1,92*	1,73
Geweld licht		1,14	0,97	0,97	0,90
Wapen misdrijf		0,93	0,77	0,81	0,70
Vernieling		1,07	0,84	0,85	0,86
Sociale wenselijkheid		1,13**	1,05	1,04	1,09*
Opleidingsniveau					
-Basisschool			0,35***	0,37***	0,37***
-Havo			0,41***	0,42***	0,46***

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
-Vwo			0,19***	0,19***	0,22***
-Opleidmissing			1,17	1,21	1,11
-Vmbo (= ref)			1	1	1
Opleiding moeder					
-Geen			0,77	0,75	0,83
-Lager			1,83**	1,82**	1,77**
-Middel			1,34	1,31	1,27
-Missing			1,48	1,41	1,38
-Hoger (= ref)			1	1	1
Opleiding vader					
-Geen			2,22	2,01	1,96
-Lager			1,34	1,27	1,19
-Middel			1,20	1,16	1,10
-Missing			1,50*	1,41	1,37
-Hoger (= ref)			1	1	1
Vader werkloos			1,28	1,23	1,26
Moeder werkloos			1,51*	1,45*	1,35
(G)eenouderhuishouden			1,47**	1,39*	1,36*
Stedelijkheid					
>2500 adressen per km ²				3,51***	2,93***
1500-2500 adressen per km ²				2,59**	2,19**
1000-1500 adressen per km ²				2,21*	1,79
500-1000 adressen per km ²				2,44**	2,18*
<500 adressen per km ² (= ref)				1	1
WOZ				0,86	0,87
Inkomen buurt				1,01	1,00
Delinquente vrienden					0,99
Op straat hangen met vrienden					1,52***
Alcoholgebruik					1,07
Drugsgebruik					1,88**
Houdingcriminaliteit					1,09*
SDQ					
-Emotionele problemen					0,85*

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
-Gedragsproblemen					1,23**
-Hyperactiviteit					1,05
-Problemen met leeftijdsgenoten					1,15*
-Prosociaal					0,97
Constante	0,00***	0,00***	0,00***	0,00***	0,00***
R-kwadraat	0,1123	0,1530	0,1958	0,2045	0,2188
Log likelihood	-1506	-1484	-1409	-1394	-1368
N	5063	5063	5063	5063	5063

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

Bijlage 3: Binomiale regressie met selectie en controle voor wenselijkheid

Tabel 13: Voorspellers van het aantal BVH-verdachtenregistraties (geselecteerd op en gecontroleerd voor sociale wenselijkheid)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Herkomst					
-Marokko	5,98***	5,49***	4,11***	2,83***	2,87***
-Turkije	4,30***	4,30***	2,92***	2,04**	1,90*
-Suriname	4,13***	3,54***	2,65***	1,85**	1,90*
-Antillen	5,62***	4,98***	3,38***	2,34***	2,34***
-Anders	2,94***	2,48***	2,38***	1,92**	1,93**
-Nederland (= ref)	1	1	1	1	1
Leeftijd	1,42***	1,27***	1,15**	1,17**	1,16**
Gender	0,27***	0,33***	0,33***	0,32***	0,37***
Aantal ernstige misdrijven		0,98	0,91	0,90	0,96
Aantal lichte misdrijven		1,18	1,26*	1,29*	1,24
Drugs ernstig		0,91	1,02	0,98	1,10
Drugs licht		1,07	1,05	1,10	0,83
Vermogen ernstig		2,95**	2,73*	2,67*	2,23*
Vermogen licht		1,12	1,09	0,99	0,98
Geweld ernstig		1,88	2,12*	2,17*	1,82
Geweld licht		1,26	1,08	1,03	0,98
Wapenmisdrijf		0,92	0,74	0,76	0,69
Vernieling		1,13	0,85	0,86	0,82
Sociale wenselijkheid	0,927	1,08	1,011	1,00	1,03
Opleidingsniveau					
-Basisschool			0,37***	0,38***	0,38***
-Havo			0,36***	0,37***	0,42***
-Vwo			0,21***	0,21***	0,24***
-Missing			1,17	1,24	0,98

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
-Vmbo (= ref)			1	1	1
Opleiding moeder					
-Geen			0,40	0,41	0,47
-Lager			1,53	1,56	1,62*
-Middel			1,16	1,17	1,16
-Missing			1,25	1,24	1,20
-Hoger (= ref)			1	1	1
Opleiding vader					
-Geen			4,36*	3,90*	3,35*
-Lager			1,42	1,35	1,27
-Middel			1,42	1,36	1,25
-Missing			1,60*	1,54	1,41
-Hoger (= ref)			1	1	1
Vader werkloos			1,41*	1,37	1,41*
Moeder werkloos			1,06	1,06	0,99
(G)eenoudergezin			1,33	1,28	1,27
Stedelijkheid					
>2500 adressen per km ²				3,85***	3,88***
1500-2500 adressen per km ²				3,46***	3,45***
1000-1500 adressen per km ²				2,43**	2,41**
500-1000 adressen per km ²				2,01**	2,55**
<500 adressen per km ² (= ref)				1	1
WOZ				0,92	0,91
Inkomen per ontvanger				0,98	1,01
Delinquente vrienden					1,04
Op straat hangen					1,64**
Alcoholgebruik					1,19
Drugsgebruik					1,67*
Houdingcriminaliteit					1,24***
Emotionele problemen					0,89
Gedragsproblemen					1,23**
Hyperactiviteit					0,99
Problemen met leeftijdsgenoten					1,07
Prosociaal					0,93
Constante	0,00***	0,00***	0,00***	0,01***	0,00***

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Lnalfa	1,569	1,15	0,788	0,75	0,57
Alfa	4,802	3,15	2,199	2,11	1,78
R-kwadraat	0,1039	0,1513	0,1948	0,2018	0,2196
Log likelihood	-1059	-1003	-952	-944	-923
N	3484	3484	3484	3484	3484

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

Bijlage 4: Binomiale regressie met geïmputeerde data

Tabel 14: Voorspellers van het aantal BVH-verdachtenregistraties met geïmputeerde data

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Herkomst					
-Marokko	5,97***	5,61***	4,21***	2,88***	2,96***
-Turkije	4,35***	4,53***	2,98***	2,05**	2,13**
-Suriname	4,19***	3,63***	2,71***	1,87*	1,91*
-Antillen	7,00***	5,10***	3,41***	2,35***	2,32***
-Anders	3,30***	2,53***	2,39***	1,92**	1,88*
-Nederland (= ref)	1	1	1	1	1
Leeftijd	1,47***	1,27***	1,16**	1,17**	1,15**
Gender	0,31***	0,33***	0,33***	0,32***	0,37***
Aantal ernstig misdrijven		0,98	0,90	0,90	0,87
Aantal lichte misdrijven		1,20*	1,19	1,23*	1,11
Drugs ernstig		0,91	0,99	0,95	0,98
Drugs licht		1,10	1,05	1,09	0,80
Vermogen ernstig		3,00**	2,72*	2,65*	2,36*
Vermogen licht		1,10	1,12	1,02	1,11
Geweld ernstig		1,84	2,15*	2,19*	2,11*
Geweld licht		1,21	1,14	1,08	1,03
Wapenmisdrijf		0,92	0,76	0,77	0,72
Vernieling		0,89	0,89	0,90	0,81
Opleidingsniveau					
-Basisschool			0,38***	0,39***	0,39***
-Havo			0,36***	0,37***	0,40***
-Vwo			0,21***	0,21***	0,23***
-Missing			1,18	1,24	1,20
-Vmbo (= ref)			1	1	1

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Opleiding moeder					
-Geen			0,39	0,40	0,39
-Lager			1,50*	1,54	1,52
-Middel			1,17	1,17	1,17
-Missing			1,24	1,22	1,22
-Hoger (= ref)			1	1	1
Opleiding vader					
-Geen			4,38*	3,92*	3,60*
-Lager			1,40	1,34	1,18
-Middel			1,42	1,37	1,27
-Missing			1,60*	1,55	1,43
-Hoger (= ref)			1	1	1
Vader werkloos			1,40*	1,37	1,43*
Moeder werkloos			1,06	1,06	1,01
(G)eenouderhuishouden			1,32	1,28	1,21
Stedelijkheid					
>2500 adressen per km ²				2,35**	2,70**
1500-2500 adressen per km ²				2,18**	2,47**
1000-1500 adressen per km ²				1,82*	1,92
500-1000 adressen per km ²				1,66	2,21*
<500 adressen per km ² (= ref)				1	1
WOZ					
				0,92	0,93
Inkomen per ontvanger					
				0,98	0,98
Delinquente vrienden					
					1,06
Straat met vrienden					
					1,51**
Drugsgebruik					
					1,66*
Alcoholgebruik					
					1,14
Houding criminaliteit					
					1,15*
SDQ					
-Gedragsproblemen					1,18*
-Emotionele problemen					0,88
-Hyperactiviteit					1,00
-Problemen met leeftijdsgenoten					1,09

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
-Prosocial					0,99
Constante	0,00***	0,00***	0,00***	0,01***	0,01***
Lnalfa	1,58	1,16	0,80	0,75	0,67
Alfa	4,83	3,18	2,22	2,13	1,96
N	6218	6218	6218	6218	6218

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

Bijlage 5: Binomiale regressie zonder sociale wenselijkheid

Tabel 15: Negatieve binomiale regressie zonder sociale wenselijkheid correctie

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Herkomst					
-Marokko	5,97***	6,57***	4,03***	2,65***	2,64***
-Turkije	4,35***	4,83***	2,77***	1,86**	1,72*
-Suriname	4,19***	4,36***	3,01***	2,02**	2,07**
-Antillen	7,00***	6,71***	3,72***	2,50***	2,37***
-Anders	3,30***	2,92***	2,48***	1,99**	1,89**
-Nederland (=ref)	1	1	1	1	1
Leeftijd		1,34***	1,19***	1,21***	1,20***
Gender (ref = man)		0,35***	0,35***	0,35***	0,39***
Aantal ernstige misdrijven		1,06	0,92	0,90	0,90
Aantal lichte misdrijven		1,23*	1,34**	1,37**	1,30**
Drugs ernstig		1,54	1,69	1,54	1,98
Drugs licht		1,04	1,01	1,03	0,72
Vermogen ernstig		2,15*	2,28*	2,35*	2,09*
Vermogen licht		1,05	1,02	0,95	0,97
Geweld ernstig		1,60	1,86	1,91*	1,74
Geweld licht		1,11	0,96	0,96	0,89
Wapen misdrijf		0,97	0,79	0,82	0,72
Vernieling		1,06	0,83	0,85	0,85
Opleidingsniveau					
-Basisschool			0,36***	0,37***	0,37***
-Havo			0,39***	0,41***	0,45***
-Vwo			0,18***	0,18***	0,20***
-Opleidmissing			1,18	1,21	1,12
-Vmbo (= ref)			1	1	1

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Opleiding moeder					
-Geen			0,77	0,75	0,83
-Lager			1,85**	1,83**	1,80**
-Middel			1,36	1,33	1,30
-Missing			1,52*	1,44	1,42
-Hoger (= ref)			1	1	1
Opleiding vader					
-Geen			2,21	2,00	1,93
-Lager			1,35	1,28	1,20
-Middel			1,19	1,15	1,09
-Missing			1,51*	1,45	1,38
-Hoger (= ref)			1	1	1
Vader werkloos			1,29*	1,24	1,27
Moeder werkloos			1,51*	1,45*	1,35
(G)eenouderhuishouden			1,45**	1,38*	1,34*
Stedelijkheid					
>2500 adressen per km ²				3,57***	3,04***
1500-2500 adressen per km ²				2,63**	2,26**
1000-1500 adressen per km ²				2,2**	1,81*
500-1000 adressen per km ²				2,43**	2,18**
<500 adressen per km ² (= ref)				1	1
WOZ					
				0,86	0,86
Inkomen buurt					
				1,02	1,02
Delinquente vrienden					
					0,98
Op straat hangen met vrienden					
					1,50**
Alcoholgebruik					
					1,08
Drugsgebruik					
					1,91**
Houdingcriminaliteit					
					1,09*
SDQ					
-Emotionele problemen					0,85*
-Gedragsproblemen					1,22**
-Hyperactiviteit					1,02
-Problemen met leeftijdsgenoten					1,17**
-Prosociaal					0,99

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Constante	0,00***	0,00***	0,00***	0,00***	0,00***
R-kwadraat	0,1123	0,1498	0,1946	0,2035	0,2170
Log likelihood	-1506	-1493	-1415	-1399	-1375
N	5063	5063	5063	5063	5063

***p<0.001 | **p<0.01 | *p<0.05

In tabel 15 worden dezelfde regressieanalyses weergegeven als in de tabellen 12-14, alleen is ditmaal geen rekening gehouden met de sociale wenselijkheid van de respondenten. Uit deze tabel blijkt dat de uitkomsten grotendeels dezelfde patronen vertonen. Het grootste verschil dat hier naar voren komt, is het effect van de variabelen die betrekking hebben op het zelfgerapporteerd crimineel gedrag. Deze verschillen worden geïllustreerd in tabel 16 en 17. Als we de mate van oververtegenwoordiging van etnische minderheden in het aantal BVH-registraties onderzoeken, dan zien we dat elk model een bepaald percentage van deze initiële oververtegenwoordiging in model 1 kan verklaren. Wanneer we geen rekening houden met sociale wenselijkheid, dan lijkt het zelfgerapporteerd crimineel gedrag niet te verklaren waarom verschillende etnische groepen vaker in de politiestatistieken voorkomen. Sterker nog, de mate van ongelijkheid neemt zelfs toe in het geval van jongeren met een Marokkaanse, Turkse en Surinaamse herkomst. Vervolgens lijkt de sociale klasse verreweg de belangrijkste verklarende factor te zijn van oververtegenwoordiging van etnische minderheidsgroepen. Deze patronen in de data zien er totaal anders uit wanneer er wel rekening gehouden wordt met sociale wenselijkheid. In de analyse uit tabel 14 waar de meervoudige imputatiemethode is gebruikt komt naar voren dat zelfgerapporteerd crimineel gedrag wel een belangrijke verklarende factor is voor de mate van oververtegenwoordiging van jongeren met een migratieachtergrond in de BVH. Daarnaast is de invloed van sociale klasse op de mate van oververtegenwoordiging, hoewel nog steeds zeer substantieel, beperkter.

Tabel 16: Mate van oververtegenwoordiging in percentages op basis van negatieve bino-miale regressie met geïmputeerde data

	Model 2 Zelfgerapporteerd crimineel gedrag	Model 3 Sociale klasse	Model 4 Stedelijk- heid	Model 5 Sociale Deviantie
Marokko	6,03	23,45	22,28	-1,34
Turkije	-4,14	35,63	21,38	-1,84
Suriname	13,37	21,96	20,05	-0,95
Antillen	27,14	24,14	15,14	0,43
Anders	23,33	4,24	14,24	1,21

Tabel 17: Mate van oververtegenwoordiging in percentages op basis van negatieve binomiale regressie zonder sociale wenselijkheidscorrectie

	Model 2 Zelfgerapporteerd crimineel gedrag	Model 3 Sociale klasse	Model 4 Stedelijk- heid	Model 5 Sociale Deviantie
Marokko	-10,05	42,55	23,12	0,17
Turkije	-11,03	47,36	20,92	3,22
Suriname	-4,06	32,22	23,63	-1,19
Antillen	4,14	42,71	17,43	1,86
Anders	11,52	13,33	14,85	3,03

Bijlage 6: **Aparte binomiale regressie naar herkomst (analysevariant 1)**

Tabel 18: Voorspellers van het aantal BVH-verdachtenregistraties uitgesplitst naar herkomst

	Geen migratieachtergrond	Migratieachtergrond
Leeftijd	1,14	1,20***
Gender	0,24***	0,42***
Aantal ernstig misdrijven	0,77	0,98
Aantal lichte misdrijven	1,16	1,42**
Drugs ernstig	2,38	2,06
Drugs licht	1,16	0,63
Vermogen ernstig	4,24*	1,64
Vermogen licht	0,63	1,09
Geweld ernstig	4,46**	1,49
Geweld licht	1,78	0,73
Wapen	0,39	0,81
Vernieling	1,25	0,73
Opleidingsniveau		
-Basisschool	0,33	0,37***
-Havo	0,54	0,44***
-Vwo	0,35*	0,16***
-Missing	2,04	0,88
-Vmbo (= ref)	1	1
Opleiding moeder		
-Geen	0,00	0,78
-Lager	3,51**	1,46
-Middel	2,40*	1,10
-Missing	1,50	1,27
-Hoger (= ref)	1	1

	Geen migratieachtergrond	Migratieachtergrond
Opleiding vader		
-Geen	2,23	1,98
-Lager	1,32	1,23
-Middel	1,54	1,01
-Missing	1,38	1,42
-Hoger (= ref)	1	1
Vader werkloos	0,82	1,32*
Moeder werkloos	0,19*	1,58**
(G)eenouderhuishouden	1,60	1,32*
Stedelijkheid		
>2500 adressen per km ²	5,74***	4,61**
1500-2500 adressen per km ²	1,78	3,78*
1000-1500 adressen per km ²	1,77	2,81
500-1000 adressen per km ²	1,71	4,08*
<500 adressen per km ² (= ref)	1	1
WOZ	1,05	0,74
Inkomen per ontvanger	0,97	1,13
Delinquente vrienden	0,89	1,00
Op straat hangen met vrienden	1,38	1,51**
Alcoholgebruik	1,91*	0,85
Drugsgebruik	1,91	1,88*
Houding criminaliteit	1,19	1,09
SDQ		
-Emotionele problemen	1,09	0,82*
-Gedragsproblemen	1,15	1,24**
-Hyperactiviteit	0,90	1,07
-Problemen met leeftijdsgenoten	1,12	1,16*
-Prosociaal	0,93	0,98
Wenselijkheid	1,04	1,09*
Constante	0,00***	0,00***
N	1944	3119
R-kwadraat	0,285	0,1963

Bijlage 7: **Kruistabellen BVH en MZJ naar herkomst**

In deze bijlage zijn vier kruistabellen weergegeven waarin politiegegevens van verdachten staan, afgezet tegenover zelfgerapporteerde daders. Hierin is onderscheid gemaakt tussen respondenten met en zonder een migratieachtergrond. Daarnaast zijn er aparte tabellen gemaakt voor respondenten met een sociale wenselijkheidsscore van 0-4. We nemen aan dat de tabellen waarin een selectie is gemaakt op basis van sociale wenselijkheid, een meer valide beeld naar voren komt van het zelfgerapporteerde criminele gedrag. De selectie op basis van sociale wenselijkheid zorgt voor een grote verschuiving van het aantal respondenten met een migratieachtergrond die wel verdacht worden van een misdrijf maar zelf geen misdrijven rapporteren. Waar eerst nog 116 respondenten (3,3%) in deze categorie vielen, is dit aantal teruggelopen naar 45 respondenten (2%) wanneer een selectie gemaakt wordt op basis van sociale wenselijkheidsscore. Daarnaast is een duidelijke verschuiving te zien in het percentage respondenten dat zelf minimaal één misdrijf rapporteert. Zonder rekening te houden met sociale wenselijkheid ligt dit percentage voor respondenten zonder migratieachtergrond op 47 en voor respondenten met een migratieachtergrond op 38. Dit suggereert dat respondenten met een migratieachtergrond minder crimineel gedrag vertonen. Maar deze verhouding tussen herkomstgroepen verandert wanneer de respondenten met een zeer hoge score op de sociale wenselijkheidsschaal worden weggelaten. Na deze selectie zien we dat het percentage respondenten dat minimaal één misdrijf rapporteert, is veranderd naar 53% onder jongeren zonder migratieachtergrond en 50% onder jongeren met een migratieachtergrond. Er lijkt dus nauwelijks verschil te bestaan tussen het wel of niet plegen van misdrijven onder respondenten met en zonder een migratieachtergrond. Wanneer we enkel naar ernstige zelfgerapporteerde misdrijven kijken, dan ligt dit percentage voor beide herkomstgroepen op 8 en na een selectie op basis van sociale wenselijkheid verandert dit percentage onder jongeren zonder migratieachtergrond naar 10 en onder jongeren met een migratieachtergrond naar 11.

Als we vervolgens kijken naar de kans dat crimineel gedrag ook bekend is bij de politie, dan zien we een opvallend verschil ontstaan op basis van herkomst. Onder de jongeren zonder migratieachtergrond is de kans dat iemand die een misdrijf rapporteert ook in beeld is bij de politie aanzienlijk kleiner in vergelijking met de jongeren met een migratieachtergrond. Onder de jongeren zonder migratieachtergrond die minimaal één misdrijf rapporteren in de MZJ, staat 8% geregistreerd als een verdachte in het BVH, tegenover 15% onder jongeren met een migratieachtergrond. Deze percentages zijn

identiek wanneer een selectie wordt gemaakt op basis van sociale wenselijkheid. Wanneer we alleen naar de misdrijven kijken die als ernstig zijn gecategoriseerd dan veranderen deze percentages naar 21 onder jongeren zonder migratieachtergrond en 36 onder jongeren met een migratieachtergrond.

Op basis van deze gegevens lijkt het erop dat jongeren met en zonder een migratieachtergrond niet sterk van elkaar verschillen in het aandeel dat misdrijven rapporteert, maar wel in de kans dat misdrijven ook door de politie worden geregistreerd.

Tabel 19: Overzicht van politieregistreerde verdachten en zelfgerapporteerde daders onder respondenten zonder migratieachtergrond

	BVH nee	BVH ja	Totaal
MZJ nee	1.422 (52,6%)	19 (0,7%)	1.441 (53,4%)
MZJ ja	1.154 (42,7%)	106 (3,9%)	1.260 (46,6%)
Totaal	2.576 (95,45)	125 (4,6%)	2.701 (100%)

Tabel 20: Overzicht van politieregistreerde verdachten en zelfgerapporteerde daders onder respondenten met een migratieachtergrond

	BVH nee	BVH ja	Totaal
MZJ nee	2.071 (58,9%)	116 (3,3%)	2.187 (62,2%)
MZJ ja	1.126 (32,0%)	204 (5,8%)	1.330 (37,8%)
Totaal	3.197 (90,9%)	320 (9,1 %)	3.517 (100%)

Tabel 21: Overzicht van politieregistreerde verdachten en zelfgerapporteerde daders onder respondenten zonder migratieachtergrond met een wenselijkheidsscore kleiner dan 5

	BVH nee	BVH ja	Totaal
MZJ nee	1.005 (46,3%)	17 (0,8%)	1.022 (47,1%)
MZJ ja	1.054 (48,6%)	94 (4,3%)	1.148 (52,9%)
Totaal	2.059 (94,9%)	111 (5,1%)	2.170 (100%)

Tabel 22: Overzicht van politieregistreerde verdachten en zelfgerapporteerde daders onder respondenten met een migratieachtergrond met een wenselijkheidsscore kleiner dan 5

	BVH nee	BVH ja	Totaal
MZJ nee	1.069 (48,0%)	45 (2,0%)	1.114 (50,0%)
MZJ ja	947 (42,5%)	168 (7,5%)	1.115 (50,0%)
Totaal	2.016 (90,4%)	213 (9,6%)	2.229 (100%)

Bijlage 8: Dankwoord

Wij zijn zeer veel dank verschuldigd aan de leescommissie die dit rapport heeft voorzien van uitgebreid en zeer nuttig commentaar. De leescommissie bestond uit:

Dr. André van der Laan, senior onderzoeker WODC.

Dr. Astrid Scholtens, hoofd onderzoek Crisislab.

Prof. dr. Catrien Bijleveld, hoogleraar criminologie aan de Vrije Universiteit.

Edith Stolp, Strategisch adviseur Intelligence Politie Nederland.

Prof. dr. Ira Helsloot, hoogleraar Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit.

Dr. Paulette Flore, methodoloog aan het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Daarnaast willen we graag onze dank uitspreken aan twee collega's van de Erasmus Universiteit Rotterdam die eveneens een belangrijke bijdrage aan dit rapport hebben geleverd, te weten:

Prof. dr. Pearl Dykstra, hoogleraar familiesociologie, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Prof. dr. Marise Born, hoogleraar personeelspsychologie, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. em. dr. ir. J.B. Terpstra Radboud Universiteit Nijmegen
Leden	mr. drs. C. Bangma Politie, Eenheid Midden-Nederland mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid dr. P.P.H.M. Klerks Raadadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie mr. drs. C. Loef Adviseur Gemeente Amsterdam drs. M.H.M. van Tankeren Operational auditor/onderzoeker, Politie, Eenheid Den Haag Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieonderwijsraad Koninginnegracht 62 2514 AG Den Haag Postbus 25842 2502 HV Den Haag www.politieenwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiewetenschap

1. ***Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen***
C.D. van der Vijver, A.J. Meershoek & D.F. Slobbe, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2001
2. ***Bevoegdheden overd(r)acht. Een onderzoek naar delegatie en mandaat van beheersbevoegdheden in de politiepraktijk***
H.B. Winter & N. Struiksma, Pro Facto B.V., Universiteit Groningen, 2002
3. ***Sturing van politie en politiewerk. Een verkennend onderzoek tegen de achtergrond van een veranderende sturingscontext en sturingsstijl***
J. Terpstra, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2002
4. ***Woninginbrekers en zware jongens. Daders vanuit het voormalig Joegoslavië aan het woord***
M. van San, E. Snel & R. Boers, Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2002
5. ***Zeg me wie je vrienden zijn. Allochtone jongeren en criminaliteit***
F.M.H.M. Driessen, B.G.M. Völker, H.M. Op den Kamp, A.M.C. Roest & R.J.M. Molenaar, Bureau Driessen, Utrecht, 2002
6. ***Op deugdelijke grondslag. Een explorerende studie naar private forensische accountancy***
J. van Wijk, W. Huisman, T. Feuth & H.G. van de Bunt, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2002
7. ***Voorbij de dogmatiek. Publiek-private samenwerking in de veiligheidszorg***
A.B. Hoogenboom & E.R. Muller, COT, Den Haag, 2003
8. ***Hennepteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding***
F. Bovenkerk, W.I.M. Hogewind, D. Korf & N. Milani, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht, 2003
9. ***Politiekennis in ontwikkeling. Een onderzoek naar het verzamelen en veredelen van informatie voor het Politie Kennis Net***
I. Bakker & C.D. van der Vijver, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2003
- 10a. ***Politie en geweld. Een verkenning van politiereacties op geweldsincidenten in vier Nederlandse regiokorpsen***
C.J.E. In 't Velt, W.Ph. Stol, P.P.H.M. Klerks, H.K.B. Fobler, R.J. van Treeck & M. de Vries, NPA-Politie Onderwijs- en Kenniscentrum, LSOP, Apeldoorn, 2003

- 10b. ***Geweldige informatie? Onderzoek naar de informatiehuishouding van geweldsmeldingen bij de politie***
R. van Overbeeke, O. Nauta, A. Beerepoot, S. Flight & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam, 2003
11. ***Blauwe Bazen. Het leiderschap van korpschefs***
R.A. Boin, P. 't Hart & E.J. van der Torre, Departement Bestuurskunde, Universiteit Leiden/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2003
12. ***Over de grens. Een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden***
I. van Leiden, G. Verhagen & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2003
13. ***Integriteit in het dagelijkse politiewerk. Meninge en ervaringen van politiemensen***
J. Naeyé, L.W.J.C. Huberts, C. van Zweden, V. Busato & B. Berger, Centrum voor Politiewetenschappen, VU Amsterdam, 2004
14. ***Politiestraatwerk in Nederland. Noodhulp en gebiedswerk: inhoud, samenhang, verandering en sturing***
W. Ph. Stol, A.Ph. van Wijk, G. Vogel, B. Foederer & L. van Heel, Nederlandse Politieacademie, Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2004
15. ***De kern van de taak. Kerncompetenties van de politie als criterium voor de afbakening van kerntaken in de praktijk***
A. Mein, A. Schutte & A. van Sluis, ES&E, Den Haag, 2004
16. ***Professionele dienstverlening en georganiseerde criminaliteit. Hedendaagse integriteitsdilemma's van advocaten en notarissen***
F. Lankhorst & J.M. Nelen, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Sectie Criminologie, Amsterdam, 2004
17. ***Paradoxaal Politiebestel. Burgemeesters, Openbaar Ministerie en Politiechefs over de sturing van de politie***
L.W.J.C. Huberts, S. Verberk, K. Lasthuizen & J.H.J. van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam/B&A Groep, 's-Gravenhage, 2004
18. ***Illegale vuurwapens in Nederland: smokkel en handel***
A.C. Spapens & M.Y. Bruinsma, IVA, Tilburg, 2004
19. ***Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg***
J. Terpstra & R. Kouwenhoven, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2004
20. ***Uit balans: politie en bestel in de knel. State-of-the-art: bundeling van kennis en inzicht***
H.G. van de Bunt, A.B. Hoogenboom, L.W.J.C. Huberts, E.R. Muller, J. Terpstra, C.D. van der Vijver & C. Wiebrens, 2004 Redactie: G.C.K. Vlek, C. Bangma, C. Loef & E.R. Muller

-
21. ***Politie en media. Feiten, fictie en imagopolitiek***
H. Beunders & E.R. Muller, Erasmus Universiteit Rotterdam/COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Leiden, 2005 (2e druk 2009)
 22. ***Integriteit van de politie. State-of-the-art: wat we weten op basis van Nederlands onderzoek***
L.W.J.C. Huberts & J. Naeyé, Centrum voor Politie- en Veiligheidswetenschappen/ Vrije Universiteit, Amsterdam, 2005
 23. ***De sociale organisatie van mensensmokkel***
R. Staring, G. Engbersen, H. Moerland, N. de Lange, D. Verburg, E. Vermeulen & A. Weltevrede; m.m.v. E. Heyl, N. Hoek, L. Jacobs, M. Kanis & W. van Vliet, Erasmus Universiteit Rotterdam: Criminologie – Sociologie – Risbo, 2005
 24. ***In elkaars verlengde? Publieke en private speurders in Nederland en België***
U. Rosenthal, L. Schaap J.C. van Riessen, P. Ponsaers & A.H.S. Verhage, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Universiteit Gent, 2005
 25. ***De strafrechtelijke rechtshulpverlening van Nederland aan de lidstaten van de Europese Unie. De politieke discussie, het juridische kader, de landelijke organisatie en de feitelijke werking***
C.J.C.F. Fijnaut, A.C. Spapens & D. van Daele, Universiteit van Tilburg, Vakgroep Strafrechtwetenschappen, 2005
 26. ***Niet zonder slag of stoot. De geweldsbevoegdheid en doorzettingskracht van de Nederlandse politie***
J. Naeyé, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam, 2005
 27. ***Preventief fouilleren. Een analyse van het proces en de externe effecten in tien gemeenten***
E.J. van der Torre & H.B. Ferwerda, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
 28. ***Zedenmisdrijven in Nederland. Aangiften- en verdachtenanalyses op basis van HKS-gegevens***
A.Ph. van Wijk, S.R.F. Mali, R.A.R. Bullens, L. Prins & P.P.H.M. Klerks, Politieacademie Onderzoeksgroep, Apeldoorn, Vrije Universiteit Amsterdam. KLPD, 2005
 29. ***Groepszedenmisdrijven onder minderjarigen. Een analyse van een Rotterdamse casus***
I. van Leiden & J. Jakobs, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
 30. ***Omgaan met conflictsituaties: op zoek naar goede werkwijzen bij de politie***
O. Adang, N. Kop, H.B. Ferwerda, J. Heijnemans, W. Olde Nordkamp, P. de Paauw & K. van Woerkom, Onderzoeksgroep Politieacademie, Apeldoorn/ Advies en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006

31. ***De strategische analyse van harddrugscenes. Hoofdlijnen voor politie en beleid***
E.J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2006
- 32a. ***Cijfers en stakeholders. Prestatiesturing en de gevolgen voor de maatschappelijke en politiekbestuurlijke relaties van de politie***
A. van Sluis, L. Cachet, L. de Jong, C. Nieuwenhuyzen & A. Ringeling, Centre for Local Democracy, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006
- 32b. ***Operationele betrokkenheid. Prestatiesturing en bedrijfsvoering Nederlandse politie***
A.B. Hoogenboom, Nivra-Nyenrode, Breukelen, 2006
- 32c. ***Op prestaties gericht. Over de gevolgen van prestatiesturing en prestatieconvenanten voor sturing en uitvoering van het politiewerk***
M.P.C.M. Jochoms, F. van der Laan, W. Landman, P.S. Nijmeijer & A. Sey, Politieacademie, Apeldoorn/Twynstra Gudde, Amersfoort/Universiteit van Amsterdam, 2006
33. ***Het nieuwe bedrijfsmatig denken bij de politie. Analyse van een culturele formatie in ontwikkeling***
J. Terpstra & W. Trommel, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2006
34. ***De legitimiteit van de politie onder druk? Beschouwingen over grondslagen en ontwikkelingen van legitimiteit en legitimiteitstoekenning***
Bundel onder redactie van C.D. van der Vijver & G.C.K. Vlek, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente/Politie & Wetenschap, 2006
35. ***Naar beginselen van behoorlijke politieзор***
M.J. Dubelaar, E.R. Muller & C.P.M. Cleiren, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, 2006
- 36a. ***Asielmigratie en criminaliteit***
J. de Boom, G. Engbersen & A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2006
- 36b. ***Criminaliteitspatronen en criminele carrières van asielzoekers***
M. Althoff & W.J.M. de Haan, m.m.v. S. Miedema, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, 2006
- 36c. ***'Ik probeer alleen maar mijn leven te leven'. Uitgeprocedeerde asielzoekers en criminaliteit***
A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam; Amsterdamse School voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek/Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 2006
37. ***Positie en expertise van de allochtone politiemedewerker***
J. Broekhuizen, J. Raven & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, Utrecht, 2007

-
38. **Lokale politiechefs. Het middenkader van de basispolitiezorg**
E. J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2007
39. **Niet verschenen**
40. **Conflict op straat: strijden of mijden? Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in interactie met de politie**
N. Kop, Martin Euwema, m.m.v. H.B. Ferwerda, E. Giebels, W. Olde Nordkamp & P. de Paauw, Politieacademie, Apeldoorn, Universiteit Utrecht, 2007
41. **Opsporing onder druk**
C. Liedenbaum & M. Kruijsen, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
42. **Symbolen van orde en wanorde. Broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval**
B. van Stokkom, Centrum voor Ethiek, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008
43. **Verkeershandhaving: prestaties leveren, problemen aanpakken**
G. Meershoek & M. Krommendijk, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
44. **De frontlinie van opsporing en handhaving. Stelselmatige bedreigingen door burgers als contrastrategie**
M.J.G. Jacobs, M.Y. Bruinsma & J.W.M.J. van Poppel, IVA Tilburg, 2008
- 45a. **'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel A: Politiegeweld in de basispolitiezorg**
R. Bleijendaal, J. Naeyé, P. Chattellon & G. Drenth, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45b. **'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel B: Sturing en toetsing van de politieke geweldsbevoegdheid**
G. Drenth, J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45c. **Agressie en geweld tegen politiemensen. Beledigen, bedreigen, tegenwerken en vechten**
J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45d. **Belediging en bedreiging van politiemensen**
J. Naeyé, m.m.v. M. Bakker & C. Grijzen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2009
- 45e. **Uitgangspunten voor politieoptreden in agressie- en geweldssituaties**
J. Naeyé, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
46. **Wijkagenten en hun dagelijks werk. Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk**
J. Terpstra, 2008
47. **Bijzonder zijn ze allemaal! Vergelijkend onderzoek naar reguliere en bijzondere opsporing**
W. Faber, A.A.A. van Nunen & C. la Roi, Faber Organisatievernieuwing, Oss, 2009

48. ***Gouden bergen. Een verkennend onderzoek naar Nigeriaanse 419-fraude: achtergronden, daderkenmerken en aanpak***
Y.M.M. Schoenmakers, E. de Vries Robbé & A.Ph. van Wijk, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2009
49. ***Het betwiste politiebestedel. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van het politiebestedel in Nederland, België, Denemarken, Duitsland, Engeland & Wales***
A. Cachet, A. van Sluis, Th. Jochoms, A. Sey & A. Ringeling, Erasmus Universiteit Rotterdam/Politieacademie, Apeldoorn/Korps landelijke politiediensten, Driebergen, 2009
50. ***Leven met bedreiging. Achtergronden bij aangiften van bedreiging van burgers***
B. Bieleman, W.J.M. de Haan, J.A. Nijboer & N. Tromp, Intraval & Rijksuniversiteit Groningen, 2010
- 51a. ***Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid***
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2009
- 51b. ***Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid***
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2010
52. ***Lokale politiek over politie***
T.B.W.M. van der Torre-Eilert, H. Bergsma & M.J. van Duin, met medewerking van R. Eilert, LokaleZaken, Rotterdam, 2010
- 53a. ***Trainen onder stress. Effecten op de schietvaardigheid van politieambtenaren***
R.R.D. Oudejans, A. Nieuwenhuys & G.P.T. Willemsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
- 53b. ***Schieten of niet schieten? Effecten van stress op schietbeslissingen van politieambtenaren***
A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2012
- 53c. ***Politievaardigheden onder stress. Het optimaliseren van aanhouding en zelfverdediging in de praktijk***
P.G. Renden, A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
- 53d. ***Effectief omgaan met acute stress. Effecten van aanleg en trainingsservaring op de schietprestatie onder druk***
A. Landman, A. Nieuwenhuys & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
54. ***Politie en publiek. Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw***
H.J.G. Beunders, M.D. Abraham, A.G. van Dijk & A.J.E. van Hoek, DSP-groep, Amsterdam/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2011

-
55. ***Managing collective violence around public events: an international comparison***
O.M.J. Adang with cooperation from: S.E. Bierman, E.B. Brown, J. Dietermann, C. Putz, M. Schreiber, R. van der Wal, J. Zeitner, Police Science & Research Programme, Apeldoorn, 2011
56. ***Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten. De achtergronden van onveilige GVI-scores***
B.M.W.A. Beke, E.J. van der Torre, M.J. van Duin, COT, Den Haag; LokaleZaken, Rotterdam & Beke Advies, Arnhem, 2011
57. ***De mythe ontrafeld? Wat we weten over een goed politieleiderschap***
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
58. ***Proactief handhaven en gelijk behandelen***
J. Svensson, H. Sollie & S. Saharso, Vakgroep Maatschappelijke Risico's en Veiligheid, Institute of Governance Studies, Universiteit Twente, Enschede, 2011
- 59a. ***De sterkte van de arm: feiten en mythes***
J.H. Haagsma, T.M. Rumke, I. Smits, E. van der Veer & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 59b. ***Blauw, hier en daar. Onderzoek naar de sterkte van de politie in Nederland, België, Denemarken, Engeland & Wales en Nordrhein-Westfalen***
J.H. Haagsma, I. Smits, H. Waarsing & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
60. ***De nachtdienst 'verlicht'***
M.C.M. Gordijn, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
61. ***Opsporing Verzocht. Een quasi-experimentele studie naar de bijdrage van het programma Opsporing Verzocht aan de oplossing van delicten***
J.G. van Erp, F. van Gastel & H.D. Webbink, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012
62. ***Jeugdige zedendelinquenten en recidive. Een onderzoek bij jeugdige zedendelinquenten naar de voorspellende waarde van psychiatrische stoornissen en psychosociale problemen voor (zeden)recidive***
C. Boonmann, L.M.C. Nauta-Jansen, L.A. 't Hart-Kerkhoffs, Th.A.H. Doreleijers & R.R.J.M. Vermeiren, VUmc De Bascule, Duiwendrecht, 2012
63. ***Hoe een angsthais een jokkebrok herkent***
J. Jolij, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
64. ***Politie en sociale media. Van hype naar onderbouwde keuzen***
A. Meijer, S. Grimmelikhuijsen, D. Fictorie, M. Thaens, P. Siep, Universiteit Utrecht, Center for Public Innovation, Rotterdam, 2013
65. ***Wapengebruik. Van inzicht in modus operandi naar een effectieve aanpak***
M.S. de Vries, Universiteit Twente, Enschede, 2013
66. ***Politieverhalen. Een etnografie van een belangrijk aspect van politieculturen***

- M.J. van Hulst, Tilburg University, Tilburg, 2013
67. ***Recherchebazen. Een empirisch onderzoek naar justitieel politieleiderschap***
E.J. van der Torre, M.J. van Duin & E. Bervoets, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
 68. ***Driehoeken: overleg en verhoudingen. Van lokaal tot nationaal***
E.J. van der Torre & T.B.W.M. van der Torre-Eilert, m.m.v. E. Bervoets & D. Keijzer, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
 69. ***Overvallen vanuit daderperspectief. Situationele aspecten van gewelddadige, niet-gewelddadige en afgeblazen overvallen***
W. Bernasco, M.R. Lindegaard & S. Jacques, NSCR, Amsterdam, 2013
 70. ***Geweld tegen de politie. De rol van mentale processen van de politieambtenaar***
L. van Reemst, T. Fischer & B. Zwirs, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013
 71. ***Vertrouwen in de politie: trends en verklaringen***
L. van der Veer, A. van Sluis, S. Van de Walle & A. Ringeling, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013
 72. ***Mobiel banditisme. Oost- en Centraal-Europese rondtrekkende criminele groepen in Nederland***
D. Siegel, i.s.m. R. Koenraadt, D. Lyubenova, N. Sovre & A. Troscianczuk, Universiteit Utrecht, 2013
 73. ***De ontwikkeling van de criminaliteit van Rotterdamse autochtone en allochtone jongeren van 12 tot 18 jaar. De rol van achterstanden, ouders, normen en vrienden***
F.M.H.M. Driessen, F. Duursma & J. Broekhuizen, Bureau Driessen, Utrecht, 2014
 74. ***Speciaal blauw. Verschijningsvormen en overwegingen van specialisatie en despecialisatie binnen de Nederlandse politieorganisatie***
R.J. Morée, W. Landman & A.C. Bos, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2014
 75. ***Gevangene van het verleden. Crisissituaties na de terugkeer van zedendelinquenten in de samenleving***
M.H. Boone, H.G. van de Bunt & D. Spiegel, m.m.v. K. van de Ven, Erasmus Universiteit, Rotterdam, Universiteit Utrecht, 2014
 76. ***Brandstichters onder vuur. Een empirisch onderzoek naar zaken van brandstichting en hun daders***
L. Dalhuisen & F. Koenraadt, Universiteit Utrecht, 2014
 77. ***Van stadswacht naar nieuwe gemeentepolitie? Gemeentelijk toezicht en handhaving in de openbare ruimte***
T. Eikenaar & B. van Stokkom, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014
 78. ***Politie mensen over het strafrecht***
J. Kort, M.I. Fedorova & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014
 79. ***Kijken, luisteren, lezen. De invloed van beeld, geluid en schrift op het oordeel over verdachtenverhoren***
M. Malsch, R. Kranendonk, J. de Keijser, H. Elffers, M. Konter & M. de Boer, NSCR, Amsterdam, 2015

-
80. ***De mentale gesteldheid van de familierechercheur. Een onderzoek naar werkgerelateerde stress en secundaire posttraumatische groei binnen een bijzondere groep politieambtenaren***
L.J.A. Bollen, M.C. Saan, M.J.J. Kunst, B.W.C. Zwirs & K.F. Kuijpers, Universiteit Leiden, 2015
81. ***Na de vrijlating. Een exploratieve studie naar recidive en re-integratie van jihadistische exgedetineerden***
D.J. Weggemans & B.A. de Graaf, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, 2015
82. ***Dat heeft iemand anders gedaan! Een studie naar slachtofferschap en modus operandi van identiteitsfraude in Nederland***
L. Paulissen & J. van Wilsem, Universiteit Leiden, 2015
83. ***Demonstratieve kampementen***
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
84. ***Private ordebewaarders bij betogingen***
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
85. ***Spelen met weerbaarheid. Belemmerende patronen en doorbrekende handelingsperspectieven bij het ontwikkelen van basisteams***
W. Landman, R. Kouwenhoven & M. Brussen, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2015
86. ***'Onnodige' bureaucratie binnen het basispolitiewerk. Onderzoek naar de achtergronden van een hardnekkig verschijnsel***
J. Kort & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2015
87. ***Politie en GHB-problematiek op het platteland***
T. Nabben & D.J. Korf, Universiteit van Amsterdam, 2016
88. ***Basisteams in de Nationale Politie. Organisatie, taakuitvoering en gebiedsgebonden werk***
J. Terpstra, I. van Duijneveldt, T. Eikenaar, T. Havinga & B. van Stokkom, Radboud Universiteit Nijmegen, 2016
89. ***Samen of apart. De invloed van overleg tussen agenten bij het opstellen van het proces-verbaal***
A. Vredevelde, L. Kesteloo & P.J. van Koppen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2016
90. ***Overvallen in beeld. Gedrag van daders, slachtoffers en omstanders***
M.R. Lindegaard, W. Bernasco & T. de Vries, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2016
91. ***Boeven vangen. Een onderzoek naar proactief politieoptreden***
W. Landman & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016
92. ***VVC onder de aandacht. Een onderzoek naar ZSM en de gevolgen voor het politiewerk***
R. Salet & J. Terpstra, m.m.v. P. Frielink, Radboud Universiteit Nijmegen, 2017

93. ***De mogelijke meerwaarde van bodycams voor politiewerk. Een internationaal literatuuronderzoek***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2017
- 93A ***Focus. Evaluatie pilot bodycams Politie Eenheid Amsterdam 2017-2018***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2019
- 93b ***Evaluatie bodycams Landelijke Eenheid; Proeftuin bodycams Dienst Infrastructuur 2018***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2019
94. ***Criminele families in Noord-Brabant. Een verkenning van generatie-effecten in de georganiseerde misdaad***
H. Moors & T. Spapens, EMMA, Den Haag; Tilburg University, Tilburg, 2017
- 94a. ***Interveniëren in criminele families***
A. Boer, R. Ceulen, H. Moors, T. Spapens, EMMA/Tilburg University, 2020
95. ***Effectiviteit van het verdachtenverhoor. Een veldstudie naar de relatie tussen verhoortechnieken, de verklaring van verdachten en de aanwezigheid van de advocaat in zware zaken***
W.J. Verhoeven & E. Duinhof, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2017
96. ***Van meerdere markten thuis? Overlap in markten van zware en georganiseerde misdaad en de consequenties voor de opsporing***
T. Spapens, m.m.v. M. Bruinsma, Tilburg University, Tilburg, 2017
97. ***Horen, zien en zwijgen. Opsporing in dorpen en stadsbuurten met een gesloten leefgemeenschap***
E. Bervoets & M. Bruinsma, Bureau Bervoets, Amersfoort, 2017
98. ***Geweld tegen hulpverleners in de psychiatrie. Aard, omvang en aangifte bij de politie***
J.M. Harte, I. van Houwelingen & M.E. van Leeuwen, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2017
99. ***Geëiste en opgelegde straffen bij de strafrechtelijke afhandeling van georganiseerde criminaliteit. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit***
C.G. van Wingerde & H.G. van de Bunt, Erasmus School of Law, Rotterdam, 2017
100. ***Doorgroeiers in de misdaad. De criminele carrières en achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar delict***
V. van Koppen, V. van der Geest & E.R. Kleemans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2017
101. ***Profielen van Nederlandse outlawbikers en Nederlandse outlawbikerclubs***
A. Blokland, W. van der Leest & M. Soudijn (m.m.v. E. Kleinheerenbrink & I. van Die), Leiden Law School, Leiden, 2017
102. ***Verdachten van terrorisme in beeld. Achtergrondkenmerken, ‘triggers’ en eerdere politiecontacten***
F. Thijs, E. Rodermond & F. Weerman, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2018

-
103. ***Burgemeesters in cyberspace. Handhaving van de openbare orde door bestuurlijke maatregelen in een digitale wereld***
W. Bantema, S.M.A. Twickler, S.A.J. Munneke, M. Duchateau & W.Ph. Stol, NHL Stenden Hogeschool, Leeuwarden; Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 2018
104. ***Een bittere pil. Het fenomeen en de aanpak van illegale medicijnenhandel***
I. van Leiden, A. Lenders & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2018
105. ***Vastzitten zonder straf. Over verzekeringstellingen en schadevergoedingen op basis van artikel 89 Sv***
P. Kruize & P. Gruter, Bureau Ateno, Amsterdam, 2018
106. ***'Ik hou het hier wel uit, hoor'. Mentale weerbaarheid binnen de districtsrecherche***
H. Sollie, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2018
107. ***Bestuurlijke bevoegdheden, politie en de lokale aanpak van onveiligheid***
R. Salet & H. Sackers, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2019
108. ***Politie en actief burgerschap: een veilig verbond? Een onderzoek naar samenwerking, controle en (neven)effecten***
V. Lub & T. de Leeuw, m.m.v. A.S. Leerkes & R.J. Kleinhans, Bureau voor Sociale Argumentatie, Rotterdam; Erasmus Universiteit, Rotterdam; Bureau voor Maatschappij, Veiligheid & Deviantie, Rotterdam, 2019
109. ***Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk. Verslag van een onderzoek***
J. Terpstra, m.m.v. A. Evers, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2019
110. ***Naar een efficiëntere noodhulp? Een verkennend actieonderzoek***
A. Scholtens & I. Helsloot, m.m.v. S. Kraaijenbrink, J. Vlagsma, M. Jürgens, D. Mouris & M. Eising, Crisislab, Renswoude, 2019
111. ***Bestrijding van Outlaw Motorcycle Gangs. Een rechtsvergelijkende studie naar de aanpak van onrechtmatige organisaties in rechtsstatelijk perspectief.***
J. Koornstra, B. Roorda, M. Vols & J.G. Brouwer, Rijksuniversiteit Groningen, 2019
112. ***Politiestraatgezag en (on)gehoorzaam burgergedrag***
A. Scholtens, M. Helsloot, I. Helsloot, Crisislab, Renswoude, 2019
113. ***Verkeershandhaving op Nederlandse autosnelwegen; Evaluatie van de werkwijze van het Team EVT, de effecten en de acceptatie van politiecontroles***
Ch. Goldenbeld, A. Stelling-Kończak, S. van der Kint, SWOV, Den Haag, 2019
114. ***Virtual reality als onderzoeksmethode om inbrekers te doorgronden***
I. van Sintemaartensdijk, J.L. van Gelder, P.A.M. van Lange, M. Otte, J.W. van Prooijen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2019

115. ***Wanneer blaffende honden bijten. Een vergelijking tussen fataal en niet-fataal huiselijk geweld***
P. Aarten, C. Boelema Robertus, L. Alink, M. Liem, Universiteit Leiden, 2020
116. ***Kijk naar het systeem. Begrijpen en beïnvloeden van opsporingspraktijken***
W. Landman, R. Kouwenhoven, M. Brussen, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2020
117. ***Verbeelding in de verhoorkamer. De invloed van het gebruik van beeldmateriaal in het verhoor op verhoortechnieken en proceshouding***
W.J. Verhoeven, G. Vanderveen, L. van Dillen, S. Kruit, Erasmus Universiteit, Universiteit Leiden, 2020
118. ***Met gepast geweld. Politiegeweld in Nederland in 2016***
M. Kuin, F. Kriek, J. Timmer, m.m.v. Y. Bleeker en E. Verbeek, Regioplan, Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam, 2020
119. ***De rol van bodycambeelden in de opsporing en bewijsvoering***
A. Vredevelde, L. Kestelo, A. Hildebrandt, Vrije Universiteit Amsterdam, 2020
120. ***Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu?***
S.G.A. van de Weijer, E.R. Leukfeldt, S. van der Zee, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2020
121. ***Een alternatief voor jeugdige hackers? Plan- en procesevaluatie van Hack_Right***
J.A.M. Schiks, M.S. van 't Hoff-de Goede, E.R. Leukfeldt. De Haagse Hogeschool, Centre of Expertise Cybersecurity, Den Haag; Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2021
122. ***Criminaliteit en huiselijk geweld: twee kanten van dezelfde medaille? De relatie tussen criminaliteit en huiselijk geweld***
S. van Deuren, J. Kroese, M. van Dijk, V. Eichelsheim, A. Blokland, S. van de Weijer. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2021